

EDIFICIS CIVILS (INSTITUCIONALS I PRIVATS)

PER

SÍLVIA CAÑELLAS
CARME DOMÍNGUEZ
ESTHER BALASCH

INTRODUCCIÓ

per Silvia Cañellas

La importància de les naixents institucions de govern nacional, ciutadà i comercial féu que les seves seves fossin enriquides no només amb aquells elements estrictament arquitectònics bàsics per a l'habilitació de l'espai, sinó també amb obres de prestigi i ornaments a la moda del moment. La burgesia esdevingué clientela artística a través de les institucions que dominava i també directament amb els encàrrecs per a les seves cases.

La vitralleria no fou aliena al desig d'ostentació de la nova classe dominant de les ciutats. Així, el Palau de la Generalitat, els consells municipals de Barcelona, Girona i Cervera, la Llotja dels Mercaders de Barcelona i cases particulars de diferents indrets seguiren l'exemple dels palaus reials en ornamentar amb vidre les seves finestres.¹

Els acords i comptes de les institucions civils ens parlen de la importància donada a les vidrieres. Els inventaris dels béns, que no solen ser gaire explícits sobre els tipus de cobriments de les finestres, ens remarquen, en alguns casos, la presència d'aquestes obres, sigui per estar desmuntades en els locals d'aquells que mercadejaven amb aquests productes o bé per la importància d'algunes obres que cridaren l'atenció de qui inventariava els béns existents a la casa.

Les capelles dels palaus i cases llüien les seves finestres vidrades, i les institucions i famílies preeminents mostraven també la seva importància amb les inversions en vidrieres per a altres zones d'ús no religiós, unes vegades amb representacions de sants o d'episodis sagrats i d'altres amb l'exposició de les armes corresponents o amb temàtiques centrades en la vida quotidiana (com els jocs d'escacs o els tocadors d'instruments).

Els tancaments, més o menys decorats (pintats o brodats) amb teles encerades, làmines d'alabastre o cortines, deixaren els buits de les finestres a les vidrieres emplomades o bé convisqueren al seu costat.

Per uns segles, la lluentor de les vidrieres anà parella amb l'esplendor del gòtic.

Però després dels temps de glòria, el prestigi de l'art de la vitralleria caigué gradualment. Unit com ho havia estat a la puixança de les institucions de govern i a la potència econòmica d'aquella burgesia que l'havia fet sorgir, la decadència d'aquestes li suposà també una important davallada. Les vidrieres medievals, abandonades com molts dels edificis on es trobaven, caigudes per la deixadesa o els atacs o apartades per les reutilitzacions dels espais i la necessitat de llum en els interiors, no subsistiren al pas del temps i no s'ha conservat cap exemple dels vitralls que ocuparen els edificis gòtics civils públics ni tampoc els privats de Catalunya. Contràriament a allò que passa amb les restes, els documents sobre aquestes obres són força abundants i ens assenyalen la importància d'unes obres avui ja desaparegudes.

PALAUS INSTITUCIONALS

per Silvia Cañellas i Carme Domínguez

Malgrat la inexistència de restes de vidrieres, l'aportació documental referida als palaus institucionals catalans ha resultat molt àmplia. Algunes dades eren ja conegudes d'antic i són recollides aquí amb les referències corresponents. Altres documents surten a la llum per primer cop des que van ser escrits en temps medievals. Al llarg d'aquests anys de recerca, s'han resseguit molts arxius i revisat molta bibliografia i hem rebut el suport i l'ajuda directa de molts investigadors i arxivers que s'han interessat per la feina que realitzàvem. A tots ells, el nostre agraïment.

BARCELONA, PALAU DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

per Silvia Cañellas

La darrera aportació monogràfica important sobre el Palau de la Generalitat la féu l'any 1988 el doctor Joan Ainaud de Lasarte amb un llibre de divulgació, però molt ben documentat, editat per la Generalitat i en el qual recupera les dades aportades per la bibliografia anterior. Un munt d'autors, abans que ell, havien parlat de l'edifici

1. Recollim en aquest apartat els edificis dels quals hem localitzat documentació sobre vidrieres. Cal dir, però, que, tot i la recerca feta en els llibres d'obra del castell de Tortosa que es conserven a l'ACA, no s'ha localitzat cap text amb el qual es pugui afirmar l'existència de vitralls en aquest edifici. Apareixen, en canvi, força referències a la col·locació d'encerats en les seves finestres entre els anys 1369-1370 (ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, vol. 2438).

que ens ocupa. Joaquim Miret, amb un dels articles documentalment més complets sobre el Palau de la Generalitat de Catalunya a Barcelona, recollia, l'any 1909, la bibliografia anterior.² Entre l'un i l'altre cal destacar les obres de Bohigas (1929), Rubió (1952), Ainaud, Gudiol i Verrié (1947) i les dades documentals de Madurell (1949-1952) i Duran (1973). Cal destacar també les aportacions de caràcter més general de les obres de Dalmases i José (1984) i Garriga (1986).³

El Palau de la Generalitat ocupa, a Barcelona, l'illa limitada per la plaça de Sant Jaume (abans de la Constitució), el carrer del Bisbe (abans de la Seu), el carrer de Sant Sever i el de Sant Honorat.

La funció de l'edifici fou, des de principi del segle xv, la d'espai de reunió de la Diputació General de les Corts de Catalunya.⁴

Sembla que el primer edifici utilitzat per aquesta corporació fou el monestir de Sant Francesc i que, en establir-se la institució a principi del segle xv, es veié la necessitat de disposar d'unes dependències només per a aquesta finalitat. S'ocupà així un espai prop de la plaça de Sant Jaume, en la zona de l'antic call, que es convertí en l'origen del futur palau.⁵ L'edifici actual no és el resultat d'un pla únic, sinó del creixement de les seves dependències a partir de diferents cases expropiades i/o comprades i de plans i obres parcials.

A principi del segle xv, l'edifici constava de dos immobles amb un pati interior. El cos que donava al carrer de Sant Honorat, que tenia forma rectangular, era la Cambra del Consell; el cos del costat del carrer del Bisbe, que era trapezoïdal, es destinava a Cambra o Arxiu dels Oïdors de Comptes.

La construcció de la façana del carrer del Bisbe (acordada el 1416) inicià un actiu període d'obres que dirigí Marc Safont. La conversió de l'hort en pati, la construcció de la galeria, l'escala i la capella de Sant Jordi foren les fites més importants d'aquell moment. A aquestes hem d'afegir les dades referents a les peces en vidre més interessants de les que ocuparen les finestres del palau institucional.

La primera és la col·locació l'any 1426 d'una vidriera en una petita rosassa de la paret de l'arxiu (reg. 1). L'obra fou cobrada (12 lliures i 2 sous) per un mestre de vidrieres que és esmentat com a Alemany. El mot toponímic utilitzat com a cognom ens podria fer pensar en la possibilitat que es tractés del mestre Cristòfol Alemany, que dos anys després col·locaria una vidriera a la catedral de Barcelona i que treballà també a València.⁶ Hi ha, però, un cert dubte sobre aquesta atribució, ja que poc més d'un any després és Joan de Roure qui apareix esmentat en la documentació i en ella s'explica que havia realitzat, i cobrat a part, unes claraboies per al Palau de la Generalitat (reg. 2). Joan de Roure no era alemany, sinó procedent d'Anvers, a Flandes, però l'error geogràfic en l'anotació indirecta de la referència anteriorment esmentada és força possible.

La vidriera realitzada l'any 1427 per l'esmentat Joan de Roure per a la Cambra del Consell (reg. 2) es féu segons un patró de Lluc Borrassà, conegut per l'activitat pictòrica del taller d'on prengué el cognom.⁷ La vidriera, de tres llancetes, tenia, a la central, la representació de la Verge amb el Nen en braços i als seus peus sant Joan Evangelista, assegut i en actitud d'escriure; als laterals hi havia sant Felip a la dreta i sant Narcís a l'esquerra i a l'entorn altres sants; les figures eren situades sota tabernacles i tot era envoltat de motius ornamentals. Els mestres cobraren en total 39 lliures i 12 sous pel conjunt, de les quals 33 foren per al mestre de vidrieres i 6 lliures amb 12 sous, per al

2. Destaquem: Pablo PIFERRER, *Recuerdos y bellezas de España. Obra destinada para dar a conocer sus monumentos, antigüedades, paisajes, etc. En láminas dibujadas por F. J. Parcerisa y acompañada con texto por... Principado de Cataluña I. Comprende las provincias de Barcelona, Gerona, Tarragona y Lérida*, vol. 1, Barcelona, Imprenta de Joaquín Verdagué, 1839; Antonio de BOFARULL, *Guía-cicerone de Barcelona, aumentado, corregido y vindicado. Viajes por la ciudad, con el objeto de visitar y conocer todos los monumentos artísticos; enterarse de todos los recuerdos y hechos históricos, y saber el origen de todas las tradiciones populares, pertenecientes a la misma. Obra útil y necesaria a toda clase de personas, redactada por...*, Barcelona, Imprenta Hispana de V. Castaños, 1847; Andrés Avelino PI I ARIMÓN, *Barcelona antigua y moderna, descripción é historia de esta ciudad desde su fundación hasta nuestros días*, vol. 1, Barcelona, Imprenta y Librería Politécnica de Tomás Gorchs, 1851.

3. Núria de DALMASES i Antoni JOSÉ I PITARCH, *Història de l'art català*, vol. III: *L'art gòtic: Segles XIV-XV*, Barcelona, Edicions 62, 1984, p. 90-92; Joaquim GARRIGA, *L'època del Renaixement: Segle XVI*, Barcelona, Edicions 62, 1986, coll. «Història de l'Art Català», núm. 4, p. 94-95, 169-171 i 191-196. Les dades completes de tota la bibliografia citada es troben a l'apartat bibliogràfic del present volum.

4. La Diputació Permanent de la Generalitat de Catalunya medieval fou establerta finalment per les Corts de Cervera després de diversos intents (Corts de 1283-1284 i el 1359) d'aconseguir convocatòries anuals de Corts. La seva desaparició es degué a l'obra de Felip V, amb els Decrets de Nova Planta.

5. El call jueu fou destruït l'any 1391 per una revolta popular; posteriorment, una pragmàtica de Martí l'Humà del 1401 prohibia el call i la juderia a Barcelona. Les sinagogues i els cementiris quedaren en mans dels poders públics.

6. L'any 1428 col·locava la vidriera del Baptisme de Jesucrist de la seu de Barcelona, el 1432 treballava a les vidrieres de darrere l'altar de la seu de València, el 1453 era a Xàtiva i es dirigia a València per tal de reparar algunes vidrieres de la seu (vegeu JOSÉ SANCHÍS SIVERA, *Vidriera historiada medieval en la catedral de València*, València, Imprenta de Antonio López y Cía., 1918; Gudiol, 1919; Falomir i Cañellas, 2003, i la p. 45 del volum 4 de la present col·lecció).

7. Entre els nombrosos textos que han parlat del taller Borrassà, destaquem per les referències a Lluc Borrassà: Madurell (1949-1952) i, darrerament, Francesc RUIZ, «Repercussions i incidència del periple pictòric mallorquí per terres catalanes i valencianes», a *Mallorca gòtica*, Palma i Barcelona, Museu Nacional d'Art de Catalunya, 1998.

pintor. Estem davant una vidriera important en dimensions i treball i les quantitats abonades ens deixen entreveure també la possibilitat d'unes tasques per part del pintor que anirien més enllà del projecte general, sobretot si comparem aquest cobrament amb les només 2 lliures que rebé el pintor pel projecte de la vidriera que començarem tot seguit i per la qual es pagà molt més al mestre de vidrieres.

L'encarregat, l'any 1439, de la realització del projecte d'una vidriera per a la Cambra del Regent de Comptes fou Bernat Martorell (reg. 3). Els diputats de la Generalitat seguien així amb el criteri de triar els millors tallers de pintura del moment per confeccionar els projectes per a les vidrieres del seu palau. L'obra en vidre fou realitzada pel mestre tolosà Antoni Tomàs, que és esmentat en el cobrament (55 lliures) del mes de gener com a mestre de vidrieres de Girona, on uns anys abans havia treballat en la confecció d'una de les grans vidrieres de la nau de la seu. Cal pensar que per aquestes dates es traslladaria a viure a Barcelona, ja que el mes de març, quan cobrà les 11 lliures per la capa metàl·lica de protecció de la mateixa vidriera, es declarava de Barcelona.⁸

A mitjan segle s'esdevingué una gairebé contínua guerra civil que es perllongà fins a quasi l'entrada del nou segle (1460-1493), i amb ella arribà l'empobriment general. Malgrat això, les feines al Palau no s'aturaren totalment i tenim d'aquests moments les constàncies de les feines fetes pel mestre de vidrieres Gil Fontanet, iniciador del taller que dominà la vitralleria catalana per més d'un segle.⁹

El 1482, Gil Fontanet adobà la vidriera de la capella del Palau (reg. 4), per la qual cosa rebé un pagament de 4 lliures i 8 sous. Però les feines més importants les realitzà entre els anys 1506 i 1508 (reg. 5). El 16 de desembre de 1506, els diputats de la Generalitat deliberaren sobre la construcció d'una xemeneia entre l'arxiu i el consistori i sobre la necessitat de permetre l'entrada de la claror per les finestres de la zona sense que passés la fredor de l'hivern; decidiren fer vidrieres. Aquestes havien de ser blanques i tenir només al centre l'escut de la Generalitat. L'obra fou encarregada a Gil Fontanet, que cobrà un total de 137 lliures, 17 sous i 10 diners, en dos cops (1-III-1507 i 13-I-1508), per la confecció de cinc vidrieres per al consistori i tres per a la Cambra de l'Arxiu dels Oïdors de Comptes.

El mateix Gil Fontanet netejà, l'any 1509, les vidrieres del Palau de la Generalitat.

Les obres més importants del segle XVI no s'iniciaren, però, fins després de la coronació de Carles I i de la seva visita a Barcelona (1519). El 1526 es començà una segona empenta constructiva de l'edifici, amb l'ampliació d'aquest cap al nord, que no s'aturaria fins a l'acabament de les façanes barroques, ja el 1630. La primera cambra en construir-se fou l'anomenada Cambra Daurada. És d'aquests moments l'adequació dels consistoris i la realització per part de Nicolau de Credensa de diverses feines de pintor i mestre de vidrieres (1526-1529) (reg. 7), entre les quals cal destacar la realització de la vidriera per al Consistori Petit (1529) (reg. 8).¹⁰

Les obres arquitectòniques més importants d'aquesta època se situen entre els anys 1532 i 1547 i anaren a càrrec del mestre fuster Antoni Carbonell i del mestre d'obres Pau Mateu. Ells realitzaren el segon pati interior, espai rectangular que correspondria al primer tram de l'actual Pati dels Tarongers. El 1537, Tomàs Barsa succeí Pau Mateu. De Barsa i Carbonell són la comunicació de la llotja de ponent i el vestíbul d'accés a la Cambra Daurada (1539-1544) i la llotja de llevant del pati (1547).

D'aquestes dates tenim algunes notícies curioses i interessants en relació amb el món de la vitralleria. L'any 1545, els diputats establiren amb claredat quines feines corresponien als ferrers «d'obra grossa» i quines als manyans; els elements metàl·lics de les vidrieres anirien a càrrec d'aquests últims (reg. 9). L'any 1548, Jaume Fontanet intervingué en un document sobre el peritatge d'unes feines de pintura on s'esmenta una valoració anterior d'unes vidrieres realitzades per Nicolau de Credensa (reg. 10). L'any 1558, el pintor Pere Serafí (reg. 11) pintà una làmina d'alabastre que havia de col·locar-se en una finestra del Palau de la Generalitat.

Entre els anys 1568 i 1577 s'adquiriren més cases i Pere Ferrer s'encarregà de la construcció de la Sala del Consistori Major o Sala Nova (1570), al nord de la Cambra Daurada, i del campanar (1570-1577); s'afegiren

8. L'obra realitzada a la Generalitat és dos anys posterior a la que el mateix mestre de vidrieres de Tolosa realitzà per a la catedral de Girona (vegeu CVMA Catalunya, 2, p. 39). El trobem de nou a Barcelona l'any 1440 (19-I), quan cobrà 25 lliures per una vidriera encarregada pel gremi dels barquers per a la capella de Sant Pere de l'església del monestir de Sant Agustí (vegeu l'apartat corresponent del present volum).

9. Vegeu Cañellas (1997).

10. Amb el nom de Nicolau de Credensa s'identifiquen diversos pintors. La cronologia va del 1496 fins a la data de 1591, que es troba en un testament d'un pintor d'aquest nom (vegeu Sílvia CAÑELLAS, *Aproximació a l'estudi de les vidrieres de la catedral de Barcelona: Des de les primeres manifestacions a la conclusió del cimbori*, Barcelona, Universitat de Barcelona, Departament d'Art, 1993, coll. «Tesis Microfitxades», núm. 1804). Les dades sobre vidrieres van del 1527 al 1576. Treballà o treballaren al Palau de la Generalitat (1526-1529), a la seu de Tarragona (1540), a la Casa de la Ciutat de Barcelona (1550-1570), a la Llotja de Barcelona (1556), al convent de Santa Caterina de Barcelona (1556) i a la seu de Barcelona (1549-1576). Vegeu els diferents apartats d'aquest volum i l'apartat sobre Credensa de Cañellas (1993b).

després dues sales més al costat del carrer de Sant Honorat (1589-1600), i Pere Blai (1596-1619) s'encarregà de l'última gran ampliació del Palau de la Generalitat, la nova capella de Sant Jordi (avui saló).

Jaume Fontanet, fill del mestre homònim, havia substituït, l'any 1558, Jaume (Nicolau)¹¹ de Credensa com a mestre de vidrieres de la Generalitat (reg. 12) i es mantindria en el càrrec fins al 1576.¹² El salari anual era de 25 lliures, que pujaren a 35 a partir del 1575 (reg. 16). En aquests gairebé vint anys reparà vidrieres però també en construí de noves (reg. 12-16). Podem destacar les vidrieres realitzades, l'any 1573, per al corredor on es feien les sessions a l'estiu; cobrà per la feina 200 lliures. En el buit de la paret es combinaven vidrieres a la part alta amb cortines a la baixa (reg. 15).

Jaume Fontanet morí a principi del mes de maig de 1577 i el 12 de juliol següent (reg. 18) la seva vídua Elisabet Fontaneta i la filla dels dos, Elisabet Margarola, casada amb l'apotecari Antoni Margarola, testificaven haver rebut una quantitat que es devia per la feina que havia fet el taller.

Ramon Puig fou el darrer mestre de vidrieres del segle XVI que s'encarregà de les feines que es realitzaren a les vidrieres del Palau de la Generalitat (reg. 17-22).

El segle XVII no aportà grans fets, però suposà la continuació de les obres iniciades. A principi del XVIII, es produí l'abolició de les institucions catalanes (1716): el Palau es convertí en Tribunal de Justícia de la Reial Audiència primer, en seu de l'Arxiu de la Corona d'Aragó després (1770-1853) i posteriorment en Arxiu del Reial Patrimoni (1910). Les poques obres que en aquesta etapa es realitzaren (construccions de parets mitjanes i mampares) foren per adaptar l'edifici als nous usos. Des del 1908, quan la casa passà a la Mancomunitat, i fins a avui, amb l'actual Generalitat, les diferents institucions que s'han fet càrrec de l'edifici l'han restaurat i enriquit. De les obres de vitralleria realitzades en època gòtica no queda cap més resta que la documental.

RECU LL DOCUMENTAL

Els documents que es transcriuen tot seguit procedeixen dels fons documentals de la Generalitat que es troben a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. La feina realitzada ha consistit primer en el resseguiment de les dades conegudes, que majoritàriament estaven absents de la corresponent procedència documental, i en la revisió íntegra, després, de la sèrie dels Albarans i cauteles. Les dades han estat completades amb les de les altres sèries paral·leles (Deliberacions i Esborranys de deliberacions, Manuals notariais comuns i Manuals d'èpoques) i s'han revisat també els Llibres d'obres de la Generalitat i alguns dels llibres de la sèrie Vària de la mateixa secció. El recull documental resultant és de seixanta documents agrupats en vint-i-dos registres.

Agraïm les indicacions realitzades i la col·laboració prestada pel personal dels diferents arxius i molt especialment les del doctor Jaume Riera a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Cal esmentar també les correccions efectuades per la filòloga Maria Díez.

(Reg. 1) 22 de setembre de 1426. Obertura d'una rosassa a la paret de l'arxiu del Palau de la Generalitat que dóna a la casa d'Esteve Satorre. La vidriera per a aquesta finestra és pagada a un mestre Alemany.¹³

Barthomeu de Navel, per los armaris e per la vedriera.

Nosaltres, en Phelip de Malla, maestre en sacra theologia, canonge e ardiacha major en la seu de Barchinona, en Johan d'en Far, cavaller, e en Narcís Miquel, ciutadà de Girona, deputats del Ge-

neral de Cathalunya, residents en Barchinona e rebedors e distribuïdors ensemps de les procures del dit General, en Johan de Palomar, doctor en decrets, canonge de la seu de Gerona, en Bertran de Vilafrancha, donzell, e en Baltasar de Gualbes, ciutadà de Barchinona, oïdors dels comptes del General demunt dit, com sia cert que nosaltres, ab e de consell de micer Francesch Dalcamora¹⁴ e de micer Guillem Jordà, ara advocats del dit General, havem dit e comanat de paraula a vos, a-n Berthomeu de Navel, daracener del General dessús dit, que faessets obrar la paret qui és mitgera entre la casa de l'archiu dels comptes de la dita Deputació e la casa d'en Steve Ça-

11. Segons la documentació, qui treballava al Palau de la Generalitat de Catalunya a Barcelona era Nicolau de Credensa, però l'anotació és de la mort de Jaume de Credensa. Podríem pensar en la possible substitució al capdavant del taller entorn dels anys quaranta. De fet, l'any 1541 Nicolau de Credensa havia sol·licitat al Consell de Cent (AHCB, Consell de Cent II-56, f. 26-27) ser substituït pel seu fill Jaume. Molt probablement l'embolic de noms es degui aquí al mateix fet, amb una continuació del taller que faria innecari el canvi de nom però amb uns pagament a nom del fill fins a la seva mort.

12. El reg. 12 parla de Jaume de Credensa, tot i que els anteriors donen el nom de Nicolau. No queda clar si és el mateix mestre Jaume Nicolau, dos mestres diferents o un error d'escriptura. En relació amb els Jaume Fontanet, per la cronologia, ha de tractar-se del fill (vegeu Cañellas, 1997, p. 156-157). La data de la seva mort pot aproximar-se gràcies al pagament de la sepultura de beneficiat de la seu de Barcelona (5-V-1577).

13. J. MIRET I SANS i J. PUIG I CADAFAELCH, «El Palau de la Diputació General de Catalunya», a *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans, 1909-1910: Any III*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1911, p. 409, parlen de l'obertura d'aquesta finestra.

14. En gairebé tots els documents que hem pogut veure escriu «Dalcamora» amb *c* en lloc de «Dalçamora».

torra e que en la dita casa o archiu faessets fer una O de pedra per pendre major claror en la dita casa. E més avant faessets, en la dita cambra o archiu devers la dita paret obrada entre armaris, taules, banchals e respalles de fusta, vedriera en la dita O, dos draps de ras per cobrir les taules on se exerceix lo ofici de vosaltres dits oïdors de comptes, e portes al portal, e a una finestra de la dita casa o archiu. E que, de continent, nosaltres, dits deputats, vos bestraguem cent lliures barchinoneses convertidores per vos en les dites obres. E sia cert encara que la dita obra e coses demunt dites són stades acabades segons per nosaltres és stat ordenat, e que vos nos ho havets mostrat per un compte o levament que per vos serien stades bestretes, en les dites obres, les quantitats desús scrites, és a saber:

XXXXV lliures en lo cost de certa fusta de València comprada d'en Johan Auygues, fuster e de madona d'en Romà.

Item, XXXII lliures en lo cost de certa fusta de roure comprada¹⁵ d'en Johan de Lobera.

Item, XXXXIII lliures en lo cost de les tancadures e frontisses dels dits armaris, arquibanchs e portes comprades d'en Geronella e d'en Sabater, manyans.

Item, XIII lliures en lo cost de claus e golfos e cèrquols comprats d'en Bernat Major.

Item, CLXXXVIII lliures VI solidos VII diners pagades a-n Bernat Forn, fuster, per jornals seus e de certs jovens seus qui obraren los dits armaris e de sclaus seus qui cerraven la fusta qui entra en los dits armaris e portes.

Item, XXXII lliures XVIII solidos III diners qui foren pagades a-n March Çafont per jornals seus e de jovens seus qui faeren la dita o e adobaren la dita paret.

Item, XVIII lliures qui foren pagades a-n Johan Çafont per lo cost de la pedra qui entra en la dita O e paret.

Item XVI lliures qui foren pagades en Leonard Antich, rajoler, e en Fernando per lo cost de la calç e rajola e roba qui entra en la dita obra.

Item, XXIII lliures II solidos, qui foren pagades a-n Bernat Campins per lo cost dels dits draps de ras.

Item, XII lliures II solidos qui foren pagades al maestre Alamanany per lo cost de la dita vedriera.

Les quals quantitats munten en universal suma CCCCXXVIII lliures VIII solidos X diners axí que a pròpria queda la prop dita quantitat o suma, restarien e serien degudes a vos per lo dit General CCCXXVIII lliures XIII solidos X diners. Per ço, ab e de consell dels dits advocats, vos atorgue que vos restituint-nos lo present ensemps ab àpocha, nosaltres dits deputats vos pagarem als procuradors de dit General les dites CCCCXXVIII lliures VIII solidos X diners cessants tots dubte e dificultat. En testimoni de la qual cosa manam lo present escrit a vos fet segellat ab lo segell acostumat de cauteles de l'ofici de la Deputació del dit General, scrit en Barchinona, a XXII dies de setembre, en l'any de la nativitat de nostre Senyor mil CCCCXXVI. Phelip de Malla.

Domini deputati et auditoribus compotoribus de consilio assessoribus manamento micer Pedro Ramis.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 510, Registre d'Albarans i Cauteles del trienni de 1425, f. 21-22.)

(Reg. 2) Desembre de 1427. Confecció d'una vidriera per a la Cambra del Consell del Palau de la Generalitat de Catalunya a Barcelona. Els patrons són realitzats pel pintor Lluc Borrassà; l'obra en vidre, pel mestre de vidrieres flamenc Joan de Roure, procedent de la vila d'Anvers. A la vidriera es representen la Verge i diversos sants. El preu és de 72 florins (39 lliures i 12 sous), 12 dels quals (6 lliures i 12 sous) són per al pintor.

(Reg. 2a) 15 de desembre de 1427. Joan de Roure, mestre d'Anvers, fa unes vidrieres per a la Casa de la Generalitat de Catalunya. Hi posa les imatges de la Verge, els sants Joan Evangelista, Felip i Narcís, amb els seus tabernacles, i altres figures. Se li paguen 72 florins, 12 dels quals corresponen al pintor Lluc Borrassà per pintar-ne els patrons.¹⁶

Johan de Roure, maestre de fer vedrieres e Luch Borraça, per les vedrieres.

Nosaltres, en Phelip de Malla, maestre en sacra theologia, canonge e ardiacha major de la seu de Barchinona, en Johan des Far, cavaller, e en Narcís Miquel, ciutadà de Gerona, deputats del General de Catalunya, residents en Barchinona e rebedors e distribuïdors ensemps de les procures del dit General, en Johan de Palomar, doctor en decrets, canonge de la Seu de Gerona e en Bartasar de Gualbes, ciutadà de Barchinona, oïdors dels comptes del General demunt dit, ensemps ab lo honorable en Bertran de Vilafranca, donzell, ara absent de la dita present ciutat de Barchinona; com a vosaltres en Johan de Roure, maestre de fer vedrieres, nadiu de la vila de Enve[r]s del comdat de Flandres, e en Luch Borraça, pintor, habitants en la ciutat de Barchinona, sien deguts setanta-dos florins d'or d'Aragó, valents trenta-nou lliures XII solidos barchinonesos. És a saber:

A vós dit en Johan Roure, sexanta florins per lo preu de que en som co[n]veguts ab vos de aquella vedriera que ara en aquests dies, ultra les vedrieres qui són stades meses en les claravoyes, de la finestra de dues colones de la Cambra del Consell de la Casa on nosaltres exercim l'ofici de la dita deputació en la present ciutat de Barchinona, havets feta e mesa ara en aquets dies en la dita finestra. En la qual vedriera són pintades e figurades és a saber: en lo mig, la ymage de la Verge Maria ab Jhesu Crist en lo braç, e en lo peu de la dita ymage la ymage de sent Johan evangeliste se[d]ent e scrivent e en la dita part de la dita ymage de la Verge Maria és pintada e figurada la ymage de sent Phelip, e en la part squerra la ymage de sent Narcís ab diverses tabernacles e altres figures petites e aombraments --¹⁷ pintats e figurats en la dita vedriera.

E a vos, a-n Luch Borraça, dotze florins d'or de la dita ley per lo preu de que axí matex nos som co[n]veguts ab vos de fer o pintar los patrons de les dites ymages, tabernacles, figures petites¹⁸ e aombraments de les dites ymages, segons que tot açò és assats longament contengut en una suplicació d'aquí per vosaltres donada devant nos. Per ço, ab e de consell de micer Francesch Dalcamora e de

15. Afegeix «a ops» i després passa ratlla damunt.

16. Document esmentat i transcrit per Miret i Puig (1911, p. 409-410).

17. Hi ha un espai sense text ocupat per unes línies amb petits cercles dibuixats.

18. Hi ha una abreviatura transcrivint la qual diria «peretites».

micer Guillem Jordà, ara advocats del dit General, vos atorgam que vosaltres restituint-nos lo present ensemps ab àpocha e ab la dita sepliació en lo peu de la qual es continuat per mà del dit micer Francesch Dalcamora, com nosaltres volem e manam, que vos, dit en Johan de Roure, sien donats e pagats los dits sexanta florins e a vos, dit en Luch Borraça, los dits XII florins; nosaltres dits deputats pagarem a cascadun de vosaltres les dites quantitats a cascadun de vosaltres dessús designades com a vosaltres degudes per les dites rahons cessants tots dubte e dificultat. En testimoni de la qual cosa manam lo present ésser a vosaltres fer, segellat ab lo segell acostumat de cauteles de l'ofici de la deputació del dit General, scrit en Barchinona, a XV dies de de[s]embre, en l'any de la natiuitat de nostre Senyor mil CCCCXXVII. Phelip de Malla.

Domini deputati intervenientibus auditoribus compotoribus presentem notarium, de consilio advocatorum, manu michi Pere Ramis.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 510, Registre d'Albarans i Cauteles del trienni de 1425, f. 73-74.)

(Reg. 2b) 16 de desembre de 1427. Àpoca per 39 lliures i 12 sous rebuts per Joan de Roure, mestre de vidrieres d'Anvers, dels diputats de la Generalitat de Catalunya.¹⁹

Die martis XVI decembris anno predicto a Nativitate Domini MCCCCXXVII proximum presenti debebat continuari lici hic continuet.

Instrumentum apoce factam et firmatam per Iohannem Roure, magistrum de fer vedrieres, ville d'Enve[r]s, comittatus de Flandres, nunc vero habitatorem Barchinone, et Lucham Borraçani, pictorem, civem Barchinone, multum honorabilibus dominis deputatis, de triginta novem libris et duodecim solidis barchinonensis, causis et racionibus, etc. Quam vero solucionem fecerunt hoc modo, quam ipsas dici et scribi fecerunt in tabula cambii civitatis Barchinone, Aloy de Navel, mercatori civi dicte civitates.

Et ideo renunciando, etc. Est in nota.

Testes: discretus Petrus Torroni et Gaspar Vinyals, notarii, civitatis Barchinone.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 461, Manual Comú de 1422-1428, f. 182.)

(Reg. 3) 1439. Vidriera de la Cambra del Regent de Comptes. El pintor Bernat Martorell en dissenya el patró, l'obra en vidre la realitza Antoni Tomàs, mestre de vidrieres de Girona. S'esmenta un mestre de vidrieres de Barcelona amb el nom d'Antoni Tomé, com a autor del filat de protecció de l'obra, que suposem que és el mateix mestre d'origen tolosà anteriorment esmentat. El pagament per la vidriera és de 55 lliures; el

del patró, 2 lliures i 4 sous, i 11 lliures més el preu del filat metàl·lic.

(Reg. 3a) 12 de gener de 1439. El mestre de vidrieres Antoni Tomàs, habitant de Girona, rep 55 lliures del preu convingut per fer la vidriera de la finestra de la Cambra del Regent de Comptes de la Generalitat de Catalunya.

Sit omnibus notum quod ego Anthonius Tomàs, vidrierius civis Gerunde, confiteor el recognosco vobis, venerabili Bartholomeo de Navel, mercatori civi Barchinone, ad hec per multum honorabiles dominos deputatos Generalis Cathalonia ordinato que solvistis michi quinquaginta quinque libras Barchinone de terno michi debitas et pertinentes pro precio cuiusdam vidriere quam ego feci ad opus videlicet fenestre regentis compota domus deputationis dicti Generalis. Et ideo renunciando excepcioni non numerate et non solute pecunie et doli de predictis presentem vobis facio apoca de soluto in testimonium premissorum. Actum est hoc Barchinone duodecima die jannuarii anno a nativitate domini millesimo quodringentesimo tricesimo nono. Signum Anthonii Thomas, predicti qui hec laudo et firmo.

Testes proxime dicte.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 471, Manual de 1438-1439, f. 234.)

(Reg. 3b) 16 de gener de 1439. El pintor Bernat Martorell rep 2 lliures i 4 sous per haver fet el patró de la vidriera de la finestra de la Cambra del Regent de Comptes de la Generalitat de Catalunya.²⁰

Sit omnibus notum quod ego Bernardus Martorelli, pictor civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis, venerabili Bartholomeo de Navel, mercatori civi dicte civitatis, ad hec per multum honorabili dominos deputatos Generalis Cathalonia ordinato que solvistis michi duas libras et quatuor solidos Barchinone de terno michi debitas et pertinentes pro pingendo patronum de les claraboyes vitriarie sive de la vidriera domus regentis computa domus Deputationis dicti Generalis. Et ideo renunciando excepcioni non numerate et non solute pecunie et doli de predictis presentem vobis facio apoca de soluto in testimonium premissorum. Actum est hoc Barchinone sextadecima die jannuarii anno a nativitate domini millesimo quodringentesimo tricesimo nono. Signum Bernardi Martorelli predicti qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt Johannes Janer et Petrus Raymundus Nicholay, scriptores Barchinone.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 471, Manual de 1438-1439, f. 234.)

19. Document esmentat i transcrit per Josep Maria MADURELL, «El pintor Lluís Borrassà: su vida, su tiempo, sus seguidores y sus obras (III)», *Anales y Boletín de los Museos de Arte de Barcelona* (Barcelona), vol. ix (1952), doc. núm. 562.

20. Esmentat i parcialment transcrit per Duran (1975, p. 101 i 120).

(Reg. 3c) 21 de març de 1439. El mestre de vidrieres de Barcelona Antoni Tomé rep 11 lliures, que és el pagament convingut per fer els filats de protecció de la vidriera de la finestra de la Cambra del Regent de Comptes de la Generalitat de Catalunya.

Sit omnibus notum quod ego Anthoni Thome, magister vitriarium civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis, venerabili Bartholomeo de Navel, mercatori civi dicte civitatis, ad hec per multum honorabili dominos deputatos Generalis Cathalonia ordinato que solvistis michi undecim libras Barchinone de terno michi debitas et pertinentes pro capa fili d'aram quam feci vitriarie sive vidriera fenestre camere regentis computa domus Deputationis dicti Generalis. Et ideo renunciando excepcioni non numerate et non solute pecunie et doli de predictis, presentem vobis facio apocam de soluto in testimonium premissorum. Actum est hoc Barchinone vicesima prima die marcii anno a nativitate domini millesimo quadringentesimo tricesimo nono. Signum Anthoni Thomé predicti qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt discretus Paulus Massaguerii, notari civis et Michael Spassa, scriptor Barchinone.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 471, Manual de 1438-1439, f. 341.)

(Reg. 4) 30 de desembre de 1482. El mestre de vidrieres Joan Gili (Fontanet) cobra 4 lliures i 8 sous per reparar la vidriera de l'oratori de la Casa de la Generalitat i per refer la capa de protecció d'aquesta.²¹

Messió de cert adob fet en la vedriera de la capella de la casa de la diputació. Certificació de la època.

Item, a XXX del dit, los quals són stats pagats a-n Gili Johan, mestre de fer vadrieres, la cantitat fora posada per lo adob de la vadriera de la capella de la casa de la Deputació e per lo fer de una capa novament feta per ops de la dita vadriera ---- VIII lliures VIII sous.

(ACA, Generalitat, sèrie Vària, núm. 88, Correu i Menut?, 1482-1485, f. 3.)

(Reg. 5) 1506-1508. Confeció de vuit vidrieres per al Palau de la Generalitat, cinc al Consistori Gran i tres a l'Arxiu dels Oïdors de Comptes. Són vidrieres blanques, només amb l'ornament de l'escut de la Generalitat al centre. Les realitza el taller del mestre de vidrieres Gil Fontanet, que cobra 136 lliures, 17 sous i 10 diners per la feina i els materials de fer les vidrieres i els seus filats de protecció.

(Reg. 5a) 16 d'octubre de 1506. Deliberació dels diputats de la Generalitat per la qual es decideix que es facin, per al palau d'aquesta institució a Barcelona, vidrieres blanques amb el seu senyal al centre.

Dicto die.

Vidrieres.

Los senyors deputats tres e dos oydors, absent lo oydor militar de la ciutat e vegaria de Barchinona, atenents que ab altra deliberació han provehit que sie executada la deliberació de fer ximenea en la casa, feta per lo il·lustre e reverend senyor bisbe de Tortosa e condeputats seus i feta e sie stat designat loch per a la dita ximenea la paret migera entre lo archiu de la casa e lo consistori major en lo qual ha dos finestres pròxim que-s a la dita ximenea en les quals, per comoditat de la claror que ha rebre lo taulell e per que la fredor no entre per dites finestres o miges finestres, deliberaren que, a despeses del General sien fetes, en \toies/ les miges finestres, vedrieres blanques ab sols lo señal del General en lo mig. E que lo honorable en Johan Fuster, regent los comptes, hage càrrech de fer-les fer al millor mercat que pug[u]e. E del que costaran ab los forniments de filats de ferro sie feta oportuna cautela per la paga. E axi bé se facen dites vedrieres en lo racional.

Vist. Guarda des Puig, valedor.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 120, Registre de Deliberacions de 1506-1512, f. 12-13.)

(Reg. 5b) 1 de març de 1507. Gil Fontanet, mestre de vidrieres de Barcelona, cobra 72 lliures per les vidrieres fetes a la Casa de la Diputació de Catalunya.

Sit omnibus notum quod ego Gilius Fontanet, magister vitriarium civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis reverendo etc. Quod virtute delliberacionis per vestras dominaciones facte intervenientibus novem auditoribus computorum de consilio advocatorum sive assessorum ordinariorum dicti Generalis continuate ad kalendarium XVI die mensis octobris anni proxime dimissi millesimi quingentesimi sexti in octubri preterite operarum per me factarum et faciendarum quarundam vitriariarum in dicta domo deputationis fabricandarum ut in dicta delliberacione continetur solvistis michi septuaginta duas libras barcinonenses. Et ideo renunciando etc. Actum est hoc Barchinone, prima die mensis marcii anno a nativitate domini millesimo quingentesimo septimo + Signum. Gili Fontanet, predicti. Qui hec laudo et firmo.

Testes predicti.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 489, Manual Comú de 1506-1514, f. 29.)

(Reg. 5c) 11 de gener de 1508. Gil Fontanet cobra les 64 lliures, 17 sous i 10 diners que resten del pagament

21. Document esmentat i parcialment transcrit per Miret i Puig (1911, p. 436). Gudíol (1919, núm. 480) canvia Gili per Galí. El document parla de Joan Gili, sense nom familiar, tal com se l'esmenta en alguns dels documents de la seu de Barcelona, on és indubtable que es tracta del primer dels Fontanet. Vegeu Cañellas (1997, p. 135). Un Joan Gili apareix també treballant a les vidrieres de la seu de Girona els anys 1472 i 1478 (vegeu CVMA Catalunya, 2, p. 40). Hem d'agrair al doctor Jaume Riera la localització del present document.

convingut (136 lliures, 17 sous i 10 diners) per construir vuit vidrieres per a la Casa de la Diputació, cinc per al Consistori Gran i tres en l'Arxiu dels Oïdors de Comptes. El preu total és per material i feina de fer les vidrieres i els seus filats de protecció.²²

Per en Gil Fontanet, mestre de fer vedrieres, per les vedrieres que-s feren en lo consistori e en la cambra dels oydors de comptes.

Nosaltres en Loys Desplà, ardicla major etc. Són presents tots. Com a vos, en Gili Fontanet, mestre de fer vedrieres, sien degudes cent trenta-sis lliures desasset solidos deu diners per causa de vuyt vedrieres que haveu fetes en la casa de la diputació, ço és cinch en lo gran consistori e tres en la cambra de l'archiu e dels oydors, en la qual quantitat són compresos los vidres, filats e les mans, segons apar en un compte per vos donat; lo qual és stat vist per mossèn Johan Fuster, regent los comptes, qui ha entrevengut en fer dites vedrieres e soscrit de mà de mossèn Bertran Bosta, racional, de les quals haveu ja rebudes setanta-dues lliures en la taula de la ciutat e haveu fermada àpoca. E axí resten sexanta-quatre lliures desasset solidos deu diners. Les quals vedrieres foren fetes en virtut de deliberació feta a XVI de octubre de l'any passat mil cinch-cents y sis. E per ço, ab e de consell dels advocats ordinaris del General, vos atorgam que restituïnt-nos vos lo present ab àpoca de rebuts de dites sexanta-quatre lliures desassets solidos deu diners e lo premenționat compte nosaltres dits deputats de pecúnies del General, en total paga e satisfacció de les dites vuyt vedrieres e dels filats de aquelles, compreses les mans e vedrieres e fil, vos pagarem les dites sexanta-quatre lliures desasset solidos e deu diners restants de dites cent trenta-sis lliures desasset solidos e deu diners tots deupte e dificultat cessants. En testimoni de la qual cosa havem manat lo present ser spedida, e ab lo segell en semblants cauteles acustumat posar segellada. Scríth en Barchinona, a onze dies del mes de janer de l'any mil cinch-cents y vuyt.

Loys des Pla.

*Vist Galcerandus Albanell assessor.
Vist Pilipus de Ferrera assessor.*

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 536,
Registre d'Albarans i Cauteles
del trienni de 1506, f. 22.)

(Reg. 5d) 13 de gener de 1508. Gil Fontanet manifesta haver cobrat les 64 lliures, 17 sous i 10 diners que se li devien d'un total de 136 lliures, 17 sous i 10 diners.²³

Die Iovis XIII mensis ianuarii anno predicto millesimo quingentesimo octavo.

Sit omnibus notum, quod ego Gilius Fontanet, magister vatriarium civis Barcinone, confiteor et recognosco vobis reverendo et magnificis etc. Quod causis et rationibus contentis in quodam vestum albarano scripto Barcinone undecima die currentis et infrascripti mensis ianuarii intervenientibus honorabilibus auditoribus computorum de consilio advocatorum sive assessorum

ordinariorum dicti Generalis quod vobis restituo cum presenti solvistis michi sexuaginta quatuor libras decem septem solidos et decem denarios barcinone, ad complementum illarum centum sex librararum decem septem solidorum et decem denariorum. Et ideo renunciando etc. Actum est hoc Barcinone, tercia decima die mensis ianuarii anno a nativitate domini millesimo quingentesimo octavo +Signum Gili Fontanet, predicti. Qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt Anthonius Ferran et Joannes Modolell, notarii civis Barcinone.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm 489,
Manual Comú de 1506-1514, f. 41.)

(Reg. 6) 20 de desembre de 1509. Es decideix pagar a Gil Fontanet pels treballs fets en netejar les vidrieres de la Diputació.

Mestre de vedrieres.

Mes, manarem que mossen Joan Fuster, regent los comptes, pagàs a mestre Gili Fontanet, mestre de vedrieres, per los treballs de netejar les vedrieres de la diputació, lo que pujarien; fet lo compte ab mossen Boira, racional.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm 120,
Registre de Deliberacions de 1506-1512, f. 22r.)

(Reg. 7) 1526-1529. Pagaments realitzats al pintor i mestre de vidrieres Nicolau de Credensa per la feina del seu ofici feta al Palau de la Generalitat.

(Reg. 7a) 14 de maig de 1526. Àpoca de Nicolau de Credensa.

Die lune XIII mensis maii anno MDXXVI.

Sit omnibus notum quod ego, Nicolaus de Cradensa, pictor civis Barcinone, confiteor et recognosco vobis Reverendo domino illustri et magnifico discretus Ludovico de Cordova, etc. Quod causis et rationibus contentis in quodam nostro albarano scripto Barcinone in dicto consistorio apud notario et scribani infrascriptum die undecima mensis maii cum nos et infrascripti intervenientibus honorabilibus auditoribus compotorum et de consilio assessoribus seu ad notarium dicti Generalis quod vobis restituo una cum presente solvistis mihi undecim libras quindecim solidos barcinonensis. Et ideo renunciando etc. Dictum ut supra.

Testes predicti.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 491,
Manual Comú de 1522 a 1530, f. 148.)

(Reg. 7b) 3 d'abril de 1527. Àpoca de Nicolau de Credensa.

22. Dada esmentada per Gudiol (1919, núm. 480).

23. Esmentat per Miret i Puig (1911, p. 436).

Die III mensis aprilis anno MDXXVII.

Sit omnibus notum quod ego Nicolaus de Credensa, pictor civis Barcinone, confiteor et recognosco vobis etc. Quod causis et racionibus contentis in quodam vostro albarano scripto Barcinone in dicto consistorio apud notario et scribani infrascriptum die presenti et infrascriptis intervenientibus honorabilibus auditoribus compotorum de consilio assessoribus dicti Generalis quod vobis restituo una cum presenti solvistis mihi viginti quatuor libras barcinonenses. Et ideo etc. Scriptum est hoc Barcinone, die ut supra.

Testes proxime dicti.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 491,
Manual Comú de 1522-1530, f. 172.)

(Reg. 7c) 16 de maig de 1527. Època de Nicolau de Credensa.

Die jovis XVI mensis maii anno MDXXVII.

[...]

Sit omnibus notum quod ego Nicolaus de Credensa, pictor civis Barcinone, confiteor et recognosco vobis etc. Quod causis et racionibus contentis in quodam vostro albarano scripto Barcinone in vostro consistorio apud notario et scribani infrascriptum die quarta decima mensis maii currentis et infrascriptis intervenientibus honorabilibus auditoribus compotorum et de consilio assessoribus dicti Generalis quodam vobis restituo una cum presenti solvistis mihi triginta octo libras et sexdecim solidos barcinonenses. Et ideo renunciando excepcioni etc. Ut in proxima.

Testes proxime dicti.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 491,
Manual Comú de 1522-1530, f. 174.)

(Reg. 7d) 18 de maig de 1528. Època de Nicolau de Credensa.

Sit omnibus notum quod ego Nicolaus de Credensa, pictor civis Barcinone, confiteor et recognosco vobis etc. Quod causis fiat. Ut in proxima vobisque, solvistis mihi quod de voluntate mea tradidistis honorabilis Stephano Palomeres mercatori, tres libras et sex solidos barcinonenses. Et ideo etc. Ut supra.

Testes proxime dicti.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 491,
Manual Comú de 1522-1530, f. 230.)

(Reg. 7e) 3 de maig de 1529. Època de Nicolau de Credensa.

Sit omnibus notum quod ego Nicolaus de Credensa, pictor civis Barcinone, confiteor et recognosco vobis etc. Quod causis et racionibus contentis in quodam vostri albarano scripto Barcinone

in vostro constorio apud notario intrascriptum die vicesima sexta februarii proxime lapsi intervenientibus honorabilibus auditoribus compotorum et de consilio assessoribus dicti Generalis quod vobis restituo una cum presenti solvistis mihi quod de voluntate mea tradidistis honorabilis Stephano Palomeres, mercatori civi Barcinone qui illos mihi bistraxit triginta libras barcinonenses. Et ideo renunciando etc. Scriptum est hoc Barcinone die ut in proxima.

Testes proxime dicti.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 491,
Manual Comú de 1522-1530, f. 264.)

(Reg. 8) 26 de febrer de 1529. Confecció d'una vidriera per al Consistori Petit del Palau de la Generalitat, cambra acabada de construir. Nicolau de Credensa, pintor i mestre de fer vidrieres, cobra 16 lliures per la feina i el material per a l'esmentada vidriera.

(Reg. 8a) 26 de febrer de 1529. Esborrany de la deliberació sobre el cobrament de Nicolau de Credensa, pintor i mestre de vidrieres, per les feines fetes per al Consistori Gran de la Casa de la Diputació del General de Catalunya. En aquesta quantitat s'inclou el preu d'una vidriera per al Consistori Petit.

Dictus die et anno.

E més, a consell dels honorables assessors y advocats ordinaris del General deliberaren que sien pagades a mestre²⁴ Nicolau de Credensa, pintor, trenta lliures, li són degudes per pintar la exemenca del concistori gran de la diputació, e per una vedriera ha feta en lo concistori petit o apartament novament fet, e per pintar de adzur sota la talla de la porta del dit concistori petit e per donar color a la dita talla. E manaren em fos expedida cautela. Ut in registio.

Vist Clariana, deputati.

Serra, assessor.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 320,
Esborrany de les Deliberacions
del trienni 1527-1530, f. 85r.)

(Reg. 8b) 26 de febrer de 1529. Deliberació per la qual es decideix pagar a Nicolau de Credensa diverses feines, entre les quals la vidriera del Consistori Petit.²⁵

E més a consell dels honorables assessors y advocats ordinaris del General, deliberaren que sien pagades a mestre Nicolau de Credensa, pintor ciutadà de Barcinona, trenta liures, li són degudes per pintar la exemenca del consistori gran de la diputació e per una vedriera ha feta en lo consistori petit o apartament novament fet en la dita casa de la diputació e per pintar de adzur sota la

24. Repeteix «mestre».

25. Document esmentat per Miret i Puig (1911, p. 437), però el data l'any 1528.

talla de la porta del dit consistori e per donar color a la dita talla. E manaren li fos expedida cautela. Ut in regestio.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 125, Registre de Deliberacions del trienni 1527-1530, f. 174-175.)

(Reg. 8c) 26 de febrer de 1529. Nicolau de Credensa, pintor i mestre de vidrieres, cobra les 30 lliures que se li deuen per diverses feines fetes per als consistoris de la Casa de la Diputació del General de Catalunya. En aquesta quantitat s'inclouen 16 lliures pel material i la realització d'una vidriera i la seva capa metàl·lica de protecció per a la finestra del Consistori Petit.

Cautela en favor de mestre Nicolau de Credança, pintor del General e ciutadà de Barcelona.

Nosaltres, en Francesch Solsona, doctor en cascun dret e canonge de Barcelona etc. Són-hi tots, sino lo oydor real. Com a vos, mestre Nicolau de Credança, pintor e mestre de fer vedrieres ciutadà de Barcelona, sien degudes trenta liures barceloneses,²⁶ ço és: de una part onze lliures per pintar la xemenea del consistori gran, ço és entre or i mans; e de altra part setze liures per una vedriera haveu feta en la finestra del consistori petit o apartament novament fet al cap de la sala o consistori gran, ço és per lo vidre, plom, fil de aram y mans de texir lo filat; e per donar negre a la rexa de ferro de dita finestra, vint solidos. E més, per pintar de adzur sots la talla la porta del dit consistori o cambra nova e per donar color a la dita talla, per tot dues lliures. Totes les quals partides in universo acomulades, prenen suma de les dites trenta lliures, segons lo compte nos haveu presentat y per nosaltres és stat remès als honorables oydors de comptes y racional y tenyent les claus de l'archiu los quals vist dit compte han alimitat, assumat y verificat aquell segons en lo peu del dit compte signat de ma dels honorables micer Joan Piquer, oydor de comptes, e mossen Hieronym Margarit, racional, e tenint les claus del dit archiu, demunt dits. Per ço, ab e de consell dels honorables micer Pere Clariana de Seva y de micer Bernat Vilana, assessors y advocats ordinaris del dit General, vos atorgam que restituhint-nos vos lo present ensemps ab dit compte y àpoca de rebebut nosaltres dits deputats de pecúnies del dit General vos pagarem les dites trenta lliures tots dupte y dificultat cessants. En testimoni, etc. Escrit en Barcelona a XXVI de febrer any MDXXVIII.

Francesc Solsona.

Domini deputati intervenientibus auditoribus compotoribus de consilio assessoribus mandamento michi Joanni Canyelles.

*Vist. Clariano de Seva, assessor.
Vist. Vilana, assessor.*

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 543, Llibres d'Albarans i Cauteles de 1527-1530: 26-II-1529)

(Reg. 9) 27 d'octubre de 1545. Es fixen les feines que han de fer els ferrers d'obra grossa (Pere Sabata) i els manyàs (Pere Albi) que treballen per al Palau de la Generalitat. Són els darrers els encarregats de realitzar els elements metàl·lics que calen per a les vidrieres.

Pere Sabata.

Pere Albi, farrers.

I més, oyda y entesa la controvèrsia devant ells y en llur consistori suscitada entre en Pere Albi, manyà del dit General y en Pere Sabata, qui és estat proveyt per los olim deputats de l'ofici de farrer de obra grossa del dit General per mort d'en Miguel Piñol, últim poseyedor de aquell, sobre lo exercici de llur ofici, vistes llurs provisions y de llurs predecessors, vista una determinació per los olim deputats feta en favor del dit Pere Albi la qual se diu fou feta intencionalment y sens ésser informada al dit Pere Sabata, vist uns llibres de comptes del dit Michel Pinol ab los quals stan continguts molts i diversos preus de la obra y faena que acostumava fer per lo dit General, les dites parts diverses vegades plenament oydes per posar en sossech, pau e repós, los dits Sabata y Albi y per que sapia quiscú d'ells quina fehe-na toca a cada hu d'ells per llur ofici ab intervenció dels dits los honorables oydors de comptes ab consell y parer dels honorables assessors y advocats ordinaris del dit General, deliberen que lo dit Pere Sabata y los successors en lo dit ofici de farrer de obra grossa, fassen tota obra grossa que tocha farrer, ço és: bombardes y guarniments de aquelles, alcabussos y scopetas, rexes, golfos grossos no stanyats, cunyes o piles y trossells y ferros de guardes. E que lo dit Pere Albi y los successors en lo dit ofici de manyà y panyater fassen tota obra menuda que toca a manyà, co és: frontisses, panyis y claus, anelles de portes, stanyats, tenalles, baldes, gornicions de vedrieres ques posen en fil de ferro per guardar dites vedrieres e tota cosa y obra menuda.

Vist. Goet, assessor.

Vist. Albanell, assessor.

Fuit instrumento per Raphaele Colunya dicto Cabata, XXXI octobris, et dicto Albi tercia novembris.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 129, Registre de Deliberacions de 1545-1548, f. 13.)

(Reg. 10) 14 de juliol de 1548. Jaume Fontanet i altres pintors judiquen diferents obres fetes pel pintor Gabriel Alemany a la Casa de la Diputació del General de Catalunya a Barcelona. S'esmenta una taxació feta sobre les vidrieres realitzades per Nicolau de Credensa.

Del Pintor.

Francesch de Gurria, Hierònim Domenech y Jaume Fontanet, pintors constituïts en la lotge de l'ort de la casa de la diputació prestat primer per ells jurament en ma y poder dels senyors diputats y oydors de comptes faeren relació del llur parer cerca la faena ha feta Gabriel Alaman, pintor en la casa de la diputació, en la forma següent:

Primo per lo reparar les isdories del retaula y colors y per lo daunar y picar y enbotir per tot l'or y mans ab compliment, cent y vint lliures

26. Repeteix l'abreviatura de *barcelonines*: primer escriu «Ba.» i després «Barcis».

--- CXX lliures sous

I més, per lo sostre del passatge que mira a la carrera vers lo carrer de la seu, per or, mans y atzur, per tot, cent y vint lliures

--- CXX lliures sous

I més, per l'or de tot lo simbori y per les mans y adzur y per lo panell ab compliment, dos-centes y setze lliures

--- CCXVI lliures sous

--- CCCCLVI lliures sous

Deliberaren los senyors deputats ab intervenció dels honorables \oydors de comptes/ del dit General ab consell y parer dels honorables misser Hierònim Albanell, assessor y advocat ordinari del dit General, deliberaren que, per misser Michel Ciurana, cavaller, regent los comptes del dit General de comptes de càrrech de menut sien donades y pagades, de pecúnies del dit General quatre lliures deu sous/ als dits Francesch de Gurria, Hierònim Domènech y Jaume Fontanet, ço és a quiscú dels dits Gurria, Domènech y Fontanet, vint-y-quatre sous per \paga dels/ treballs de la taxa y stima demunt dita per ells feta del que dit Gabriel Alamany ha feta en la casa de la deputació y de dit Hieronym Domènech devuyt sous més aval, per paga del treball per ell prefet en lo judicar les vedrieres ci a fetes en la casa de la deputació mestre Nicolau de Credensa, manan ne fou expedida cauthela.

Vist. Albanell.

Los senyors deputats entrevenint-hi los honorables oydors de comptes, ab consell y parer del honorable mossenyor Francesch Albanell assessor y advocat ordinari del dit General y atès que per relació a ells y en llur consistori lo die present feta per los tres pintors persones en coses semblants spertes per ells elets, són stades migensant jurament taxades a mestre Gabriel Alamany, pintor, quatre-centes cinquanta-sis lliures per lo or, adzur y mans de la obra ha feta en la casa de la deputació em en la dita relació es contengut de les quals té ja rebudes dit Alamany en quatre partidas, dos-centas sexanta lliures com apar en un comte scrit de ma de mossèn Michel Ciurana, regent los comptes del dit General, les quals deduides resten cent noranta-sis lliures. Per ço deliberen que, de pecúnies del dit General, sien donades y pagades al dit Gabriel Alamany, pintor, les dites cent noranta-sis lliures per resta y a compliment de les dites quatre-centes cinquanta-sis lliures a ell taxades per la dita obra per ell feta en la dita casa de la deputació e que li'n sie expedida oportuna cauthela, restituint-i lo present de ma del dit Miquel Ciurana, regent los dits comptes.

Vist. Albanell, assessor.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 129,
Registre de Deliberacions
de 1545-1548, f. 275-276.)

(Reg. 11) 31 de gener de 1558. Deliberació per tal de pagar a Pere Sarafí, pintor, per les mans i pintura d'una vidriera d'alabastre de sis peces per a la finestra gran

del corredor de la llotja de l'hort que mira a l'actual carrer del Bisbe.

Vedrieres de alabastre.

Die lune XXXI mensis januarii anno predicto MDLVIII.

Los senyors deputats ab intervenció dels honorables oydors de comptes del dit General, lo oydor militar absent de la present ciutat y vegaria de Barcelona. Ab consell y parer dels honorables misser Miquel Quintana, altre dels honorables assessors y advocats ordinaris del dit General; deliberen que per lo honorable misser Miquel Ciurana, regent los comptes del dit General, de compte de corrents y de moment, sien donades y pagades a mestre Pere Sarafí, pintor ciutadà de Barcelona, nou liures moneda barcelonesa a ell degudes y pertanyents per la pintura y mans de una vedriera de alabastre de sis pessas \que ha pintadal/ per a la finestra gran del corredor de la lotja de l'ort mira al carrer va de la seu a la plasa de Sant Jaume, manant esser-li'n spedida oportuna certificació.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 133,
Registre de Deliberacions de 1557-1560, f. 86.)

(Reg. 12) Estiu de 1558. Jaume Fontanet és nomenat pintor i mestre de vidrieres de la Generalitat; substitueix el seu antecessor en l'ofici, Nicolau de Credensa, ara difunt.²⁷

(Reg. 12a) 28 de juny de 1558. Jaume Fontanet és proposat com a pintor i mestre de vidrieres de la Generalitat.

Mestre de vidrieres Jaume Fontanet.

Die martis XXVIII predicti mensis et anii.

Los deputats ab intervenció dels honorables oydors de comptes del dit General, vagant de present lo ofici de pintor y mestre de fer y pintar²⁸ y posar vedrieres de dit General y casa de la deputació per mort de mestre Jaume de Credensa, últim pocetor de aquel. Proveexen a mestre Jaume Fontanet, pintor ciutadà de Barcelona, remete-ne a acceptació y menament, sagrant y homanatge per lo primer loch ont se tindrà lo consistori de dits senyors deputats.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 133,
Registre de Deliberacions de 1557-1560, f. 115.)

(Reg. 12b) 2 d'agost de 1558. Jaume Fontanet és nomenat pintor i mestre de vidrieres de la Generalitat després de la mort de Jaume de Credensa.

Mestre de vedrieres Jaume Fontanet.

Los senyors deputats del General del principat de Catalunya ab intervenció dels honorables oydos de comptes del dit General, lo

27. El nom de Nicolau correspon al del pare de Jaume de Credensa, que era qui havia treballat al Palau de la Generalitat de Catalunya a Barcelona. Queda el dubte de si el mort és el pare (Nicolau) o bé el cap del taller, que en aquests moments era Jaume.

28. Posa «vidrieres» i passa ratlla damunt.

oydor militar absent de la present vila de Tarrassa. Vagant de present lo ofici de pintor y mestre de fer,²⁹ pintar y posar vedrieres y guandamacils del dit General y casa de la deputació per mort de mestre Jaume de Credensa últim perceptor³⁰ de aquell Confrants de la indústria diligència y legalitat de mestre Jaume Fontannet, pintor ciutadà de Barcelona. Proveexen al dit Jaume Fontanet de l'ofici de pintor y mestre de fer y pintar vedrieres del dit General y csa de la deputació, tant solament al qual fonch feta gràcia o provisió a vint-y-vuyt de juny en lo monestir de Sanct Cugat de Vallès. E lo dit mestre Jaume Fontanet accepta lo dit ofici y càrrech y promès en lo regiment y exercici de aquel aver-se bé y lealment. E n'obliga lur persona y béns com per deures fiscals y reals. En prec sia, sagrament y homanatie en ma y poder de'n Pere Roura, procurador real, de servint lo ofici de la casda de la deputació.

Testes Michael Lloms et Michael Dome, Pere Tint filius mercatoris et Gaspar Vila assaunator cives Barcinona.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 133, Registre de Deliberacions de 1557-1560, f. 122.)

(Reg. 13) Desembre de 1563. Realització de diverses vidrieres per al Palau de la Generalitat i per al Palau Reial. Les obres són elaborades pel taller dels Fontanet.

(Reg. 13a) 10 de desembre de 1563. Deliberació per la qual es decideix pagar al mestre de vidrieres Jaume Fontanet per les vidrieres que farà noves i per les que repararà al Palau Reial i al Palau de la Generalitat de Catalunya.

Fontanet, vedrieres.

Més, ab consell de dit don Josefus [Oliver], deliberen que, de pecúnies del dit General sien donades, pagades y bestretes a Pere Fontanet, pintor ciutadà de Barcelona y mestre de fer vedrieres, cent liures moneda barcelonesa en paga y porrata del que haurà de haver y li serà degut per lo \quel haurà de haver per les vedrieres que fa noves a las finestras del palau real \y casa de la deputaciól y adobar las que fan adobar axí en lo dit palau com en la dita casa de la deputació. Manant ésser-li'n spedida oportuna cautela. Fuit expedita oportuna cauthela.

Vist. De Oliver, assessor.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 135, Registre de Deliberacions de 1563-1566, f. 73.)

(Reg. 13b) 10 de desembre de 1563. Pere (?) Fontanet, mestre de vidrieres, cobra 100 lliures, que és part del preu de la feina feta en la confecció de vidrieres noves i l'adob d'altres del Palau de la Generalitat i del Palau Reial.

Cautela de Pere Fontanet, pintor, de cent lliures.

Nosaltres en Honofre Gomis, canonge y cabiscol de la seu de Urgell, en Joan Francesc de Calders, señor de Segur en la vegaria de Cervera domiciliat, y mestre Francesc Torrelles, doctor en medicina de la vila de Perpinyà, diputats del General del principal de Cathalunya, residents en Barcelona, y Thomàs Taulari, burgès de la dita vila de Perpinyà, oydor de compptes del dit General, junctament ab en Miquel Joan de Olzinelles, canonge de la Seu de lleyda, en la sotsvegaria de Besalú domiciliat, absents de la present ciutat y vegaria de Barcelona, com a vos en Pere Fontanet, pintor ciutadà de Barcelona y mestre de fer vedrieres, sien degudes cent lliures moneda barcelonesa las quals lo dia present y devall scrit ab consell de don Joseph Oliver y de Botaller, altre dels honorables assessors y advocats ordinaris del dit General deval scrit, hayan determinat y deliberat que nos vos sien donades, pagades y bestretes, en paga y porrata del que haureu de haver y vos serà degut per les vedrieres que feu noves a les finestras del Palau Real y Casa de la Diputació y adobar las que fan adobar, axí en lo dit Palau com en la dita Casa de la Deputació. Per ço, ab consell y parer del dit don Josep Oliver y de botaller devall scrit, vos atorgam que nosaltres, dits diputats, de pecúnies del dit General vos donarem y pagarem les dites cent lliures de dita moneda, tots dubte y dificultat cessants, restituint-nos vos empero la present ensemps ab àpocha de rebut. En testimoni de les quals coses havem manat la present ésser-vos feta y despedida y en lo dorç segellada ab lo segell en semblants cauthelas posar acostumat. Scrit en Barcelona, vuy a deu del mes de dezembre de l'any mil sinc-cents sexanta-tres. Honofre Gomis.

Vist. Joseph Oliver, assessor.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 555, Registre d'Albarans i Cauteles de 1563-1566, f. 12.)

(Reg. 13c) 10 de desembre de 1563. Pere (Jaume?) Fontanet, pintor i mestre de vidrieres, manifesta haver cobrat 100 lliures per les feines especificades en un albarà del 10 de desembre de 1563.

Dicto die.

Sit omnibus notum quod Petrus Fontanet, pictor civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis etc. Ut supra vobisque. Quod Causis et racionibus contentis in quodam albarano per vos in vestri consistorio intervenientibus honorabilibus auditoribus computorum et de consilio honorabilis domini Josephi Oliver de Boteller, assessoris ordinarii dicti Generalis, facto die decimo decembris presentis currentis quod, cum presenti vobis restituo solvistis mihi centum libras Barchinonenses. Ideo renunciando etc. Ut supra.

Testes predicti.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 496, Manual Comú de 1560-1565, f. 106.)

29. Hi ha un forat al full que no permet veure amb seguretat si la paraula fugida era aquesta.

30. Hi ha un forat al full sobre les dues primeres lletres de la paraula que fa dubtar sobre què escrigué realment.

(Reg. 13d) 17 de desembre 1563. Àpoca de 20 lliures de Jaume Fontanet, pintor i vidrier, per les feines fetes al Palau de la Generalitat.

Die XVII decembris anno MDLXIII.

Sit omnibus notum quod ego, Jacobus Fontanet, pictor et vadrerius civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis etc. Ut supra vobisque. Quod causis et racionibus contentis in quodam compoto per me vobis tradito assumptoque comprobato et subsignato per honorabile Thomàs Taulari, burgeri ville Perpinani unum ex auditoribus computorum et Matheu Gracia de Serrià, racionale dicti Generali durante absentia honorabile Petri Cassador, racionales dicti Generali, facto die presenti per infrascripti quodam presente vobis restituo solvistis mihi viginti libras un solido. Fecit etc. Ideo renunciando, etc. Ut supra.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 496, Manual Comú de 1560-1565, f. 106-107.)

(Reg. 14) 13 de maig de 1564. Jaume Fontanet cobra 724 lliures per les feines fetes pel seu ofici de pintor i mestre de vidrieres de la Generalitat.

Dicto die.

Sit omnibus notum quod ego Jacobus Fontanet, vadrerius et pinctor [domus deputacionis] Generalis Cathalonie civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis etc. Ut supra vobisque. Quod causis et racionibus contentis in quodam compoto per me vobis tradito assumptoque comprobato et subsignato per dicto domino Michaelae Alzineles, canonico ecclesie Illerde unum expanditoribus computorum et Clemente Oller, racionale dicti Generali, facto die presente et infrascripto quodam presente vobis restituo, solvistis michi septingentas viginti quattuor libras sepdecim solidos et septem denarios Barchinone. Ideo renunciando, ut supra.

Testes huius rey sunt Franchus Guardiola et Josep Farrer, notarius civis Barchinona.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 496, Manual Comú de 1560-1565, f. 138.)

(Reg. 15) 1573. Col·locació de vidrieres a les finestres del corredor on es fan les reunions del consistori a l'estiu. Jaume Fontanet cobra 200 lliures per les obres.

(Reg. 15a) 13 d'abril de 1573. Deliberació per la qual es decideix fer vidrieres a la part alta de les obertures de la llotja de l'hort i cortines a la part baixa.

Més, tots los señors deputats ab intervenció de tots los honorables oïdors de comptes e ab vot y parer de dits honorables assessors. Atenent que lo temps de l'estiu se acostuma tenir lo present consistori en los corredors de l'ort de la present casa y que ha molt temps se comprén que serà molt convenient per lo decoro y authoritat de dit consistori e per remediare la gran calor que la reverberació del sol allí dóna, que estiga de-çí avant més ornat y més apte y acomodat per lo temps de l'estiu que no ha estat fins assí. Per ço deliberan

que, de pecúnies del dit General, per mestre Jaume Fontanet, pintor y vidrier de la present casa, sien fetes vidrieres en tots los dits corredors de dit ort, ço és dels capitells de les columnes de dits corredors en amunt, de manera que fetes dites vidrieres dels capitells en amunt y posant-se cortines dels capitells en avall, lo consistori que en los estius allí-s tindrà, estiga millor ornat y authoritzats y del sol y calor de dit ort menys perjudicat de que fins assí ha estat.

Vist. Joan Baptista Servor, assessor. Vist Gort, assessor.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 140, Registre de Deliberacions 1572-1575, f. 264-265.)

(Reg. 15b) 23 de juliol de 1573. Jaume Fontanet cobra 200 lliures que se li deuen per la col·locació de diverses vidrieres del corredor on es fan les sessions a l'estiu.

Cauthela feta a Jaume Fontanet, pintor y vidrier de dos-centes lliures.

Nosaltres en Jaume Cervero, ardiaca de Corbera y canonge de la Seu de Tortosa, en Enrich Agullana, donzell en Barcelona domiciliat y en Joan Bolet, burgès de la vila de Perpinyà, deputats del General del Principal de Cathalunya, residents en Barcelona, en Joan Spuny, canonge de la Seu de Barcelona, en Jaume Fortunyó, ciutadà de la ciutat de Tortosa, oydors de comptes del dit General, juntament ab lo molt magnífich mo. Galceran de Vallgornera, donzell en dita vila de Perpinyà domiciliat, oydor militar absent de la present ciutat y vegaria de Barcleona, com a vos, Jaume Fontanet, pintor y vedrier del dit General, sian degudes dos-centes lliures barceloneses les quals lo dia present y devall scrit ab parer y consell dels honorables assessors y advocats ordinaris del mateix General devall scrits, havem delliberat vos sian donades y pagades per tota paga y satisfacció de totes y sengles vedrieres per vos en virtut de deliberació per nosaltres a XIII de abril proppassat feta fetes y posades en las arcadas dels dos corradors de l'ort de la present casa de la deputació a hon se té lo consistori en lo temps d'estiu. Per tant, ab dit parer y consell de dits i devall scrits honorables assessors, vos atorgam que restituhint-nos vos la present ensemps àpocha de rebut, de pecúnies del dit General vos donarem y pagarem les dites dos-centes lliures tots dubte y difficultat cessant en testimonio de les quals coses havem manat la present ésser-vos feta y en lo dorç segellada ab lo segell en semç blants posar acostumat, scrit en Barcelona, a XXIII de juliol MDLXXIII. Artiacha Cerveró.

Domini deputati intervenientibus honorabilibus auditoribus computoribus de consilio assessoribus manamento micer Ludovico Rufet scriba maiori Generalis Cathalonie.

Vist. Joan Baptista Serra, assessor.

Vist. Gort, assessor.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 558, Registre d'Albarans i Cauteles del trienni 1572-1575, f. 34.)

(Reg. 16) 1574-1576. Pagaments realitzats a Jaume Fontanet com a pintor i mestre de vidrieres de la Generalitat i puja del salari d'aquest mestre pel seu ofici.

(Reg. 16a) 29 de març de 1574. Època de 12 lliures i 13 sous cobrats per Jaume Fontanet.

Die XXVIII mensis marcii MDLXXIII.

Sit omnibus notum quod ego Jacobus Fontanet, pictor et magister vedriarum civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis etc. Ut supra vobisque. Quod causis et rationibus contentis in quodam compoto per me vobis tradito assumptoque comprobato et subsignato per magnificus Galcerandus Valgornera, domicellus unum ex auditoribus compotorum et Anthicus Ribot de Palmerolla, reionalis dicti Generali, facto die presenti et infrascripti quod cum presenti vobis restituo solvistis mihi duodecim libras tercedecim solidos barhinonensis. Ideo renunciando etc. Ut supra.

Testes predicti.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 499, Manual Comú de 1574-1577, f. 3.)

(Reg. 16b) 16 de juny de 1574. Època de 5 lliures i 17 sous cobrats per Jaume Fontanet.³¹

Die XVI junii MDLXXIII.

Sit omnibus notum quod ego Jacobus Fontanet, pictor et magister vedriarum civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis etc. Ut supra vobisque. Quod causis et rationibus contentis in quodam compoto per me vobis tradito assumptoque comprobato et subsignato per reverendum dominum Joannem Sponumy et Antoni Scuder unum ex auditoribus compotorum et Anthicus Ribot de Palmerola, reionalis dicti Generali, facto die presenti et infrascripti quod cum presenti vobis restituo solvistis michi viginti quinque libras decem septem solidos barchinonensis. Ideo renunciando etc. Ut supra.

Testes predicti.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 499, Manual Comú de 1574-1577, f. 16.)

(Reg. 16c) 29 de juliol de 1575. Es decideix apujar el salari de diferents oficis que treballen per a la Generalitat, entre ells, el del mestre de vidrieres.

Augment dels salaris.

Més, ab dita intervenció y consell, Atès que per haver molt augmentat y augmentar de cada die los drets del General, augmenten també los negocis y afers e los càrrecs y exercicis dels oficials y ministres de aquell y los gastos y despeses de les cases y famílies de dits oficials per la gran carestia que s té de totes vitualles y coses més que en ningun altre temps passat, y que a la fi del trienni proppassat per les matexes y altres rahons foren crescuts los salaris de molts oficials de la present casa de la diputació y altres

dels qui residexen en la present ciutat y que als devall scrits no'ls foren augmentats ni crescuts los salaris y si u foran a alguns dells no tant degudament com se devia. Per ço deliberen que sien crescuts y augmentats axí com de y ab la present, dits señors deputedats crexen y augmentan los salaris ordinaris següents, ço és:

[...]

Al pintor y mestre de vedrieres

E a Jaume Fontanet, pintor y mestre de vidrieres/ del General qui té salari de vint-y-sinc liures y als seus successors en dit ofici sien crescudes deu liures de manera que del die present en avant ell y sos successors en dit ofici reban quiscun any de dites pecúnies per salari ordinari trenta-sinc liures.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 142, Registre de Deliberacions de 1572-1575, 3a part, f. 1092 i 1095.)

(Reg. 16d) 24 de setembre de 1575. Època de 8 lliures i 7 sous cobrats per Jaume Fontanet.

Dicto die.

Sit omnibus notum quod ego Jacobus Fontanet, pictor et magister vedriarum civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis etc. ut supra vobisque. Quod causis et rationibus contentis in quodam compoto per me vobis tradito assumptoque comprobato et subsignato per magnificum Michaele Farrer domicellum unum ex auditoribus compotorum et Michaelem Spacio reionalis durante ausencia honorabile Anthici Ribot de Palmerolla reionalis dicti Generalis, facto die presenti et infrascripti quod cum presenti vobis restituo solvistis michi octo libras septem solidos barchinonensis. Ideo renunciando etc. Ut supra.

Testes predicti.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 499, Manual Comú de 1574-1577, f. 144.)

(Reg. 16e) 10 de desembre de 1575. Època de 3 lliures i 14 sous cobrats per Jaume Fontanet.

Dicto die.

Sit omnibus notum quod ego Jacobus Fontanet, pictor magister vedriarum domus deputacionis Generalis Cathalonie, confiteor et recognosco vobis etc. Ut supra vobisque. Quod causis et rationibus contentis in quodam compoto per me vobis tradito assumptoque comprobato et subsignato per reverendum Anthonium Quintana, canonicum ecclesiae Barchinone, unum ex auditoribus compotorum et Michaelem Spacio, reionalis durante ausencia honorabile Anthici Ribot de Palmerolla reionalis dicti Generalis, facto die nono decembris presentis et currentis quod cum presenti vobis restituo solvistis mihi tres libras quatuordecim solidos barchinonensis. Ideo renunciando etc. Ut supra.

Testes predicti.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 499, Manual Comú de 1574-1577, f. 152.)

31. Al f. 122 hi ha una altra època segons la qual Jaume Fontanet rep 30 lliures. L'ofici que se li atorga a aquest és, però, el de notari i escrivà.

(Reg. 16f) 5 de desembre de 1576. Època de 240 lliures cobrades per Jaume Fontanet.

Die quinta decembris MDLXXVI.

Sit omnibus notum quod ego Jacobus Fontanet, pictor civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis etc. Ut supra vobisque. Quod causis et rationibus contentis in quodam compoto per me vobis tradito assumptoque comprobato et subsignato per reverendum dominum Anthonium Quintana, canonicum, unum ex auditoribus compotorum et Anthicum Ribot de Palmerolla racionalis dicti Generalis, facto die presente et infrascripto quod cum presenti vobis restituo solvistis mihi ducentas quadraginta libras barchinonensis. Ideo renunciando etc. Ut supra.

Testes predicti.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 499, Manual Comú de 1574-1577, f. 212.)

(Reg. 17) 15 de juny de 1577. Canvi de mestre de vidrieres: per mort de Jaume Fontanet, és nomenat Ramon Puig.³²

Provisió de adobar les vidrieres y de pintor a Ramon Puig.

Més, ab dita intervenció, vagant de present los oficis de adobar les vidrieres y pintor del General per mort de Jaume Fontanet, quondam, últim possessor de aquells, confiant en la habilitat y bondat de Ramon Puig, pintor y mestre de vidrieres ciutadà de Barcelona, provehiren dit Puig de dits ofici[s] ab lo salari ordinari de dit ofici de adobar les vidrieres y ab los emoluments prerogatives y càrrecs als dits oficis pertanyents lo qual Ramon Puig ha acceptat aquells y promès haver-se bé y lealment etc. ab obligació de sa persona y béns com per deutes fiscals y reals ab les renunciacions necessàries y de son propi for, submissió al for dels dits senyors deputats e ab jurament E també ha jurat segons forma del capítol quart de les corts de l'any MDXXXIII E no res menys ha prestat sagrament y homenatge en ma y poder de Bernat Ycart, porter real, de servint la present casa de la diputació E manaren ses senyories ésser-li expedida la promissió que's en registre.

Testes: mestre Miquel Coves, sabater, y Pere Joan Ortolà, scribevent de Barcelona.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 144, Registre de Deliberacions del trienni 1575-1578, f. 462-463.)

(Reg. 18) 12 de juliol de 1577. Elisabet Fontaneta, vídua del mestre de vidrieres Jaume Fontanet, i Elisabet Margarola, filla de l'esmentat matrimoni i casada amb l'apotecari Antoni³³ Margarola, testifiquen haver cobrat 11 lliures i 14 sous. En el document s'esmenta el darrer testament de Jaume Fontanet.

Sit omnibus notum quod nos, Elisabet Fontanet uxor relicta Jacobis Fontanet, quondam pictoris civis Barchinone, usufructuaria per dictum virum meum dimissa. In et cum eius ultimo testamento quod fecit et fir[mavit] in praesentia discreti Francisci Solsona, notari Barchinone die undecima mensis junii anni MDLV et ego Elisabet Magarola uxor [...] ³⁴ Margarola, apotecari et filia et heres universalis post mortem dicte Elisabetis matris mee dicti Jacobi Fontanet patris, in et cum eius ultimo acto dimisso quod fecit et firmavit supradicto dictis. Nos confitemur et recognoscemus vobis etc, ut supra. Quod causis et rationibus contentis in quodam compoto assumpto comprobato et firmato per magnificum Michaelis Ferrer domicellum unum ex auditoribus compotorum dicti Generalis et Anthicus Ribot de Palmerola rationale, facto die VII juny proxime lapsi quod cum praesenti vobis restituo solvistis nobis, dicti Generalis, undecim llibras quatuordecim solidos barchinonenses. Ideo renunciando etc.

Testes predicti.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 499, Manual Comú de 1574-1577, f. 236-237.)

(Reg. 19) 1577. Cobraments del pintor i mestre de vidrieres de la Generalitat Ramon Puig per la feina del seu ofici que fa per al Palau de la Generalitat de Catalunya.

(Reg. 19a) 2 d'agost de 1577. Època de 6 lliures i 6 sous cobrats per Ramon Puig.

Die II mensis augusti anni predicti.

Sit omnibus notum quod ego Raymundus Puig, pictor Generalis Cathalonie, confiteor et recognosco vobis, ut in proxima usque quod causis et rationibus contentis in quodam compoto assumpto comprobato et firmato per magnificum Michaelis Ferrer unum ex auditoribus compotorum dicti Generalis et Antichum Ribot de Palmerola, rationalem, facto die presenti et suprascripto quod cum presenti vobis restituo, solvistis mihi sex libras et sex solidos. ³⁵ Et ideo renunciando etc. Ut supra.

Testes predicti.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 499, Manual Comú de 1574-1577, f. 240.)

(Reg. 19b) 29 d'octubre de 1577. Època de 4 lliures i 16 sous cobrats per Ramon Puig.

Die XXVIII mensis octobris MDLXXVII.

Sit omnibus notum quod ego Raymundus Puig, pictor Generalis Cathalonie, confiteor et recognosco vobis etc. ut supra usque, quod causis et rationibus contentis in quodam compoto assumpto compro-

32. Document esmentat i parcialment transcrit per Miret i Puig (1911, p. 451).

33. Aquí el nom es deixa en blanc, però surt esmentat en altres documents. Vegeu Cañellas (1997, p. 135) i la transcripció inclosa en la nota 23 bis del CVMA Catalunya, 4.

34. Deixa el nom en blanc.

35. Hi ha una rectificació en la quantitat que esmenta el text, però, en passar línia sobre el primer text, no guixa la paraula *solidos* i la reescriu; resulta així repetida.

bato et firmato per magnificum Michaellem Ferrer, domicellum alterum ex auditoribus compotorum dicti Generalis et Antichum Ribot de Palmerola, rationalem, facto die vicesima secunda octobris presenti et currentis quod cum presenti vobis restituo, solvistis michi quatuor libras sexdecim solidos barcinonenses. Ideo renunciando etc. Testes predicti.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 499, Manual Comú de 1574-1577, f. 253.)

(Reg. 20) Barcelona, 3 de novembre de 1583. Ramon Puig cobra 50 lliures per la feina feta en les vidrieres del Palau de la Generalitat.

Cauthela feta a Ramon Puig, pintor del General.

Nosaltres Raphel Doms etc. absent lo señor oydor real del present consistori per sa indisposició corporal etc. Com a vos, Ramon Puig, pintor del General són degudes sinquantia lliures barceloneses, les quals lo dia present y devall scrit ab consell y parer dels magnífichs assessors y advocats ordinaris del dit General de vall scrit havem deliberat esser-vos de pecúnies del dit General donades y pagades ab un compte del que se us deu de vedrieres y altre obra y faena de vostre ofici que per a horda nostra haveu fet a obs del General, per tant ab çoçell y parer etc scrit en Barcelona a III de novembre de MDLXXXIII.

Raphel Doms.

Vist. Serra, assessor.

Domini deputati intervenientibus etc, de consilio assessorum mandarunt michi etc. Ut in proxima.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 561, Registre d'Albarans i Cauteles de 1581, f. 60.)

(Reg. 21) 17 i 18 de setembre de 1587. Cobrament del pintor i mestre de vidrieres de la Generalitat Ramon Puig per la feina del seu ofici que ha fet per al Palau de la Generalitat de Catalunya.

(Reg. 21a) 17 de setembre de 1587. Ramon Puig cobra 3 lliures i 16 sous per diverses feines, entre les quals hi ha un filat de ferro.

Dijous, a XVII de setembre MDLXXXVII.

Los señors deputats del General de Cathalunya ab intervenció dels oidors de comptes y ab consell y parer de misser Raphael Sans, altre dels assessors y advocats ordinaris del General, deliberen que per micer Miquel Ciurana, regent los comptes del dit General de pecúnies de aquell y de compte de correu y de menut que a part aporta, sien donades y pagades a Ramon Puig, pintor del General, tres lliures setze sous a ell degudes per les raons de un seu compte del tenor següent:

Deuen los il.lustres senyors deputats a mi, Ramon Puig, pintor del General, un filat de ferro que fet per monsenyor don Abat y diputat, per la dispensa, té lo filat dotze pams en tot, val de fer un sou lo pam, XII sous. Lo fil de ferro val la liura sis sous, XII sous. Més quatre capsas ab quatre caxons per tenir los albarans, de quatre doctors del reyal cansell, per micer Franquesa, per micer Quintana, per micer Fort, per micer Ubac, valen, la fusta sinc sous la pesa, 1 lliura sous.³⁶ De pintar, quatre reys la pesa, 1 lliura XII sous. Manant ésser-li'n expedida certificatòria necessària.

Revisat. Soms, assessor.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 151, Registre de Deliberacions de 1587-1590, 1a part, f. 52-53.)

(Reg. 21b) 18 de setembre de 1587. Àpoca de 8 lliures i 8 sous cobrats per Ramon Puig.

Sit omnibus notum quod ego Raymundus Puig, pictor Generalis Catalonie, confiteor et recognosco vobis etc. Ut in proxima usque, quod causis et racionibus contentis in quodam compoto assumpto comprobato et firmato per magnificum Valentinum de Vilanova, domicellum Gerunde domiciliatum, unum ex auditoribus compotorum dicti Generalis et Anthicum Ribot de Palmerola, rationale, facto die XVIII septembris currentis et infrascripti quod cum presenti vobis restituo, solvistis mihi octo libras et octo solidos barcinonenses. Ideo etc. Testes predicti.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 502, Manual Comú de 1587 a 1593, f. 5r.)

(Reg. 22) Des del 1588. Ramon Puig treballa per al Palau de la Generalitat de Catalunya a Barcelona durant els anys següents i cobra diverses partides pel seu ofici de pintor i mestre de vidrieres del General.³⁷

(Reg. 22a) 12 de setembre de 1588. Àpoca de 3 lliures i 12 sous cobrats per Ramon Puig.

Sit omnibus notum quod ego Raymundus Puig, pictor Generalis Cathalonie, confiteor et recognosco vobis etc. Ut in proxima usque, quod mihi tres libras et duodecim solidos barcinonenses. Ideo etc. Testes predicti.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 502, Manual Comú de 1587-1593, f. 58.)

(Reg. 22b) 12 d'abril de 1588. Àpoques de 15 lliures i de 3 lliures i 6 sous cobrats per Ramon Puig.

36. Diu «1 lliura sous» per «1 lliura». La quantitat correcta és 1 lliura i 0 sous.

37. Vegeu a l'apartat sobre el Palau Reial Major les vidrieres que Ramon Puig realitzà per a aquell edifici a càrrec dels pressupostos de la Generalitat.

Sit omnibus notum quod ego Raymundus Puig, pictor Generalis Cathalonie, confiteor et recognosco vobis etc. Ut in proxima usque, quod solvistis mihi quindecim libras barcinonenses. Ideo etc.

Testes predicti.

Sit omnibus notum quod ego Raymundus Puig etc. Ut in proxima usque, quod solvistis mihi tres libras et sex solidos barcinonenses. Ideo etc.

Testes predicti.

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 502, Manual Comú de 1587-1593, f. 68-69.)

(Reg. 22c) 12 d'abril de 1589 a 19 de gener de 1593. En el mateix volum dels notarians apareix un seguit d'èpoques del mateix pintor. No es transcriuen completes, ja que són repetitives i no aporten res de nou a l'objectiu del

present treball. Les dates i quantitats cobrades són les següents: 12 d'abril de 1589, 12 lliures (f. 93); 22 de febrer de 1590, 9 lliures i 6 sous (f. 99); 11 de maig de 1590, 25 lliures (f. 108); 18 de juny de 1590, 50 lliures (f. 129); 7 de setembre de 1590, 4 lliures i 2 sous (f. 138); 28 de febrer de 1591, 9 lliures i 2 sous (f. 161); 23 de març de 1591, 205 lliures (per daurar quadres, f. 164); 21 d'agost de 1591, 11 lliures i 14 sous; 26 de setembre de 1591, 200 lliures (per daurar la sala nova, f. 202); 16 de febrer de 1592, 232 lliures (f. 234); 16 d'abril de 1592, 18 lliures i 10 sous (f. 241); 1 d'octubre de 1592, 282 lliures (f. 265); 19 de gener de 1593, 400 lliures (per la pintura del sostre de la sala nova, f. 279)...

(ACA, Generalitat, sèrie N, núm. 502, Manual Comú de 1587-1593, f. 68-279.)

BARCELONA, LLOTJA DE MAR *per Carme Domínguez i Sílvia Cañellas*

Dins d'aquest estudi sobre vidrieres dels edificis civils de Catalunya, mereix, sens dubte, un lloc privilegiat l'apartat dedicat a la Casa Llotja de Mar de Barcelona. I ho és, com veurem, per diferents motius, però sobretot per la constatació de la importància que tingueren les vidrieres com a part de l'ornamentació d'aquest edifici al llarg dels segles xv i xvi i per la quantitat de notícies inèdites que aquesta recerca documental ens ha permès treure a la llum.

Les referències sobre vidrieres de la Llotja de Barcelona a la bibliografia sobre l'edifici són escasses i disperses. Moliné (1914),³⁸ Sanpere (1905), Madurell (1949) i Duran (1973) aporten algunes dades documentals. Un dels documents més atractius en relació amb el seu contingut és avui perdut i s'ha reproduït la transcripció aportada per Duran. A més, alguns dels volums que integraren el conjunt documental de la Llotja s'han perdut i, per tant, no s'han pogut localitzar algunes de les referències documentals que foren anotades al repertori del notari Rufet. Altres autors, com Dalmases i José (1984), Bassegoda (1986) i Torras (2001), també recullen alguna d'aquestes notícies.

La manca d'un estudi exhaustiu de la Llotja en relació amb el període que tractem ens ha obligat a resseguir les diferents etapes constructives de l'edifici en la documentació analitzada.³⁹ D'altra banda, la mateixa naturalesa de l'evolució d'un edifici civil d'aquestes característiques, en continu creixement per l'afegiment d'estances i diferents construccions adossades, fa difícil, en ocasions, la localització precisa de les finestres on es col·locaren vidrieres.

El fons de l'Arxiu del Consolat de Mar es troba actualment dispers. Bàsicament està repartit entre l'Arxiu Històric de la Biblioteca de Catalunya, la Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès i l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. També s'ha pogut localitzar documentació corporativa a l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona, on, a més a més, s'ha consultat documentació pertanyent a diferents notaris relacionats amb el Consolat. Agraïm la col·laboració dels senyors Manuel Rovira i Sebastià Riera, director i arxiver, respectivament, de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, i molt especialment de la senyora Àngels Jubert, bibliotecària de l'Ateneu Barcelonès, així com de la resta del personal adscrit als diferents arxius consultats.

L'estudi de Cabestany (1964) ens permet fer un seguiment de la distribució d'aquest fons documental.⁴⁰ El nostre estudi, que comprèn des de final del segle xiv fins al segle xvi, es basa sobretot en els Registres de delibera-

38. ERNEST MOLINÉ Y BRASÉS, *Les costums marítimes de Barcelona, universalment conegudes per «Llibre del Consolat de Mar». Apèndix de notes i documents inèdits relatius a la història del Consolat y de la Llotja de Barcelona per...*, Barcelona, Estampa d'Enrich i Cia., 1914, recull el repertori documental fet pel notari Lluís Rufet entre els anys 1601-1602 i continuat per altres notaris públics fins a l'any 1639.

39. Vegeu Carme DOMÍNGUEZ i Sílvia CAÑELLAS, «La Casa de la Llotja de Mar de Barcelona: revisió del seu procés constructiu a través de la documentació (segles xiv-xvi)», *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols* (Barcelona), vol. XIX (2002).

40. Un estudi comparatiu fet pel mateix autor respecte a un inventari del 1601 conservat a la Biblioteca Mata de Ripoll i que tragué a la llum el doctor Joan Ainaud de Lasarte ens dóna una idea precisa dels fons conservats en l'actualitat. És significativa la pèrdua completa de la sèrie «Periatge», 750 volums (1401-1602). Pel que fa a les altres sèries, es pot constatar que la pèrdua ha estat també important.

cions dels Còsols de la Mar i Consell de Vint (1460-1596), Llibres d'èpoques i albarans (1431-1598), Llibres de rebudes i dates (1401-1491), Cèdules de pagaments (1516-1534) i altres llibres de comptes del dret del pariatge.⁴¹ Les sèries són totes incompletes i en destaca l'absència de documentació sobre la primera etapa constructiva (segona meitat del segle XIV), finançada probablement per la Ciutat i pel rei, i de la qual les referències escrites són comptades.

Dins la documentació que a continuació ressenyem, molt important en quantitat, hem de lamentar, però, l'escassetat de contractes, que ens podrien aportar més detalls sobre els temes representats a les vidrieres i sobre la seva exacta ubicació. La raó d'aquesta mancança caldria potser buscar-la en la inexistència de manuals notariais propis de la corporació del Consolat de Mar. Altres documents, que poc ens diuen sobre la descripció de les obres, ens han proporcionat, en canvi, notícies importants sobre els artistes que participaren en la seva realització. Cal aquí destacar, sobretot, la intervenció, molt destacada, del pintor Bartolomé Bermejo en el disseny de diverses vidrieres de la Casa Llotja de Mar.

La institució anomenada Consolat de Mar nasqué plenament amb el privilegi concedit per Pere el Cerimoniós als còsols de mar de Barcelona el 1348, però ja feia uns anys que els mercaders es reunien a la ja anomenada en aquell moment Llotja de Mar.⁴² El 1339, la Ciutat comprà a la família Montcada unes cases situades a la plaça dels Canvis, tocant la platja, amb la intenció de construir un nou porxo com a lloc de contractació. La construcció d'una nova llotja, començada el 1352 per Pere Llobet, sembla que quedà interrompuda vers el 1357, tot i que es té constància que ja estaven aixecades les parets.⁴³ Res no sabem d'aquesta obra, però no es pot descartar que fos aprofitada per Pere Arvey per a la construcció de la Llotja definitiva, autoritzada per privilegi reial el 1380. El gran Saló de Contractacions, acabat pels voltants del 1403, i el seu pis alt s'han conservat totalment en la seva estructura interior. L'alçat dels murs, en canvi, és conegut només parcialment per la documentació i per les poques restes que han subsistit, ja que patí grans reformes al segle XVIII.⁴⁴

La Llotja fou concebuda, com la resta dels edificis públics de l'època, com un gran espai monumental. Era de planta rectangular, amb dues fileres de tres grans arcs semicirculars suportats per columnes de secció romboïdal polilobulada; l'espai quedava repartit així en tres naus i el sostre era pla. Els costats llargs s'obrien enfront del pòrtic de mar, al sud, i les voltes dels Encants, al nord; a la part baixa hi havia tres finestres coronelles (sembla que bífores i/o trífores) i a la part alta, tres ulls de bou o rosasses. Els documents no ens han aportat informació precisa sobre les grans finestres laterals, però coneixem les restes d'almenys dues de les finestres de la banda del pòrtic que, sortosament, han sobreviscut a les diferents reformes i s'han conservat encastades en el mur. També es conserva una de les finestres circulars, la primera a l'oest de la mateixa paret sud i un dels pilars del pòrtic. Els costats menors, molt gruixuts per la seva funció de contrafort, disposaven d'una gran porta central de perfil ogival que gairebé arribava fins a la teulada i de dues finestres també apuntades que la flanquejaven i que, a causa de l'amplària dels murs, presentaven un important capialt. Dels documents analitzats es pot deduir també l'existència de dues claraboies sobre els portals. A ponent, el portal donava a l'hort dels tarongers (construït el 1401), i a llevant, a la plaça del Vi, propera al moll i on es trobava l'edifici del General i l'anomenat *pòrtic dels Pallols o del Forment*.

Malgrat no disposar de documentació sobre aquesta primera etapa constructiva, res no fa pensar que en aquest moment les finestres es cobrissin amb vidrieres. La primera al·lusió a les finestres circulars (reg. 1) ens parla de la

41. Impost duaner en què es basà l'estructura financera d'aquesta entitat des del privilegi concedit el 1394 per Joan I. També de l'any 1394 data la creació del Consell de Vint, que imposava drets en les mercaderies i naus, determinava quotes, recollia multes i judicava greuges.

42. Ja el 1258 Jaume I havia reconegut l'anomenada Universitat dels Prohoms de Ribera, agrupació d'armadors i de mercaders que residien al barri marítim que tenia per objectiu la promoció i defensa de la zona portuària. Tanmateix, el 1279 el rei Pere el Gran havia concedit als mercaders de Barcelona el privilegi de poder elegir entre ells dos representants per a la defensa dels seus interessos. La primera construcció en la zona actual devia ser una llotja oberta. Sembla que amb anterioritat els mercaders s'havien reunit a una altra llotja oberta propera a l'antiga església de Sant Antoni. Vegeu Forteza (1984, p. 85).

43. La guerra contra Castella (1356-1375) sembla la causa més plausible d'aquesta interrupció.

44. En aquest sentit són interessants les dues plantes i l'alçat que publicà Salvador SANPERE i MIQUEL, *Fin de la nació catalana*, Barcelona, Tipografia L'Avenç, 1905, p. 640-641, confeccionades mitjançant documentació extreta de la Secretaria de Guerra de l'Arxiu General de Simancas i que feren tècnics militars en el seu estudi per convertir la Llotja en quarter. També la descripció que del Saló de Contractacions féu Mateu Cervera a principi del segle XVII i que recull també Sanpere (1905, p. 639): «La Lonja es una sala baxa muy grande y capaz, con quatro columnas y seys arcos que sustentan el techo de maderera dorada. Rodéanla por tres partes vidrieras de labores curiosas: entre otras se ven las figuras de medio relieve de los Condes de Barcelona y Reyes desde Carlomagno hasta Carlos Quinto, que están en los remates sentados en sus sillas». Les obres de mig relleu són les realitzades per Pere Mates entre els anys 1516-1518 (reg. 17 i 18b). Amb el Decret de Nova Planta (1716), el dret del pariatge passà al rei i la Llotja es convertí provisionalment en quarter de les tropes suïsses mercenàries. Tot i que no es feren obres importants de reforma, és evident que quan es produí la seva devolució al comerç de la ciutat (1771) l'edifici era ja una ruïna. Hem de tenir present que ja durant pràcticament tota la segona meitat del segle XVII el gran saló fou ocupat per la Ciutat i pel rei per establir-hi un magatzem de blat. Es té constància de l'esfondrament parcial de les seves parets el 1708.

restauració de dues ons a causa dels estralls soferts pel terratrèmol del 1428. El fet d'utilitzar plom per a les feines de reparació ens planteja el dubte de l'existència o no de vidre emplomat.⁴⁵ El més probable, però, és que fins a final del segle xv les rosasses es tanquessin amb encerats, tal com es pot resseguir en documentació posterior, sobretot en el document del 1494 (reg. 5a) que recull la intenció de tancar-les finalment amb vidrieres. L'any 1435, el mestre de vidrieres alemany Joan Apar (reg. 2) cobrà per l'aportació de mostres per a les vidrieres «que es tractaven fer» en les finestres de la Llotja.⁴⁶ El seguiment documental posterior no ens corrobora que s'arribessin a realitzar, ja que no apareix cap pagament ni cap més al·lusió a feines realitzades a les finestres. Dos anys més tard, fins i tot, tornem a trobar notícies de la col·locació d'encerats a tres finestres de la Llotja. És possible que el presupost no s'ajustés en aquells moments a la important despesa que podien suposar unes vidrieres de devien tenir unes dimensions considerables.

La notícia següent sobre vidrieres ens apareix relacionada amb la capella. Pere de Montcada manifestà en el seu testament (1358) la intenció que es construís una capella vora la Llotja. El 1362 es col·locà la primera pedra, però les obres no es concloueren. El 1452 es reprengueren possiblement impulsades pels partidaris de la Busca, que maldaven per fer-se amb el control de la institució. D'aquest mateix any daten els documents (reg. 3 i 4) que ens parlen de la compra d'una vidriera per a la nova capella i de la seva col·locació per part del vidrier Terri de Metz, que també hi afegí un senyal (l'escut dels Montcada o el del Consolat de Mar), el fil de llautó que la protegia i una reixa de ferro.⁴⁷ Desconeixem la procedència d'aquesta vidriera i el tema representat, tan sols sabem que va ser adquirida a un mercader de la ciutat. La capella era situada a l'extrem nord-oest de l'hort i fou reedificada entre els anys 1574-1580.

Com ja hem comentat, no és fins a final del segle xv que trobem, de nou, referències a la col·locació de vitralls. Diferents documents dels anys 1494-1495 (reg. 5) evidencien la presència del mestre de vidrieres Gil Fontanet realitzant les vidrieres de les tres rosasses de la Llotja pertanyents a la façana nord del gran saló que donava al carrer del Consolat.⁴⁸ Desconeixem si aquestes vidrieres tingueren representació figurada. Les condicions del contracte, conservades en el Registre de deliberacions, tan sols mencionen que els vidres havien de ser de color i que el mestre hi aportaria també el plom, l'estany i el fil de llautó. És a partir precisament d'aquest moment que la col·locació de vidrieres a les finestres de la Llotja prengué molta importància dins la decoració del conjunt de l'edifici. La bellesa i sumptuositat de les finestres ja era prou reconeguda, com ho demostra la referència que se'n fa en un document del 1477 que relata l'arribada del duc de Calàbria a la ciutat i la recepció feta des de les finestres de la Duana.⁴⁹

Com dèiem, immediatament després de donar per finalitzades les feines de col·locació de les vidrieres de les rosasses, l'abril de 1496, el Consell decidí la realització d'una vidriera per a una de les grans finestres que flanquejaven el portal de l'hort, concretament per a la finestra que donava llum a les diferents «taules» instal·lades dins del Saló de Contractacions. Es tractava de la finestra més propera a l'escala que donava accés a les estances superiors del gran saló i de la Duana. De nou el mestre encarregat fou Gil Fontanet, però tampoc no ens ha quedat constància de si tenia representació figurada. Sí que sabem, però, dels pagaments pel vidre i pel ferro emprats per a la confecció d'aquesta vidriera (reg. 6).⁵⁰

El gener de 1497 es decidí completar amb vidrieres la resta de les finestres de la façana del portal de l'hort (reg. 7). La intenció d'embelliment és palesa en la deliberació del Consell, que encarregà una vidriera per a la claraboia situada sobre la mateixa porta i una per a l'altra gran finestra, la més propera on es feia l'encant. En aquesta ocasió

45. Compra de plom en la qual intervingué el mestre de cases Marc Safont. El plom s'utilitzava per encastar a la pedra els elements de ferro, per la qual cosa és bastant probable que aquestes finestres circulars disposessin de reixes.

46. El mateix mestre havia treballat entre els anys 1434-1435 a la seu de Barcelona. Vegeu CVMA Catalunya, 4, p. 46-47.

47. Sobre Terri de Metz, vegeu CVMA Catalunya, 4, p. 48-49, i els apartats sobre el Palau del Rei (1462-1464), la Casa de la Ciutat de Barcelona (1448-1449) i sobre Lleida (1441) del present volum. Treballà també a Saragossa (1447). Se suposa que morí l'any 1472.

48. És probable que el 1414, en fer-se el pòrtic de mar a la part sud del Saló, de sostre més baix, o més probablement encara en els anys 1457-1461, en construir-se el seu pis alt, les tres rosasses d'aquesta façana restessin anul·lades pels nous murs; d'aquí ve que es parli només de les tres ons de la Llotja.

49. «Com a tot lo dit e present Consell era manifest com de jorn en jorn se esperave en la present ciutat lo illustríssimo duch de Calàbria, primogènit del sereníssimo rey de Nàpols, lo qual venia per mar ab gran exèrcit de galeres e molt honradament per menar-le'n la illustríssima senyora dona Johana, filla de la magestat de nostre rey i senyor e transferir-la en Nàpols per causa del matrimoni, [...] el nostre rey e senyor ha deslberat fer solepna e reyal festa e recepció, e entre les altres coses ha deslberat, atesa la bellesa e magnificència de la Casa de la Lotge, que devant aquella fora pertinent cosa lo dit duch desambarcàs e axí era ja stat principiat lo port, e que en la dita Casa de la Lotge, ço és en la sala de la Casa de la Duana, sobre la mar, *hon són tan excellents e singulars finestres*, la dita senyora reyna sigüés preparada, e allí rebés lo dit duch, lo qual, après que ab la magestat del senyor rei e ab la dita senyora reyna, fos muntat en la dita sala e stants tots en una de les finestres dites, passassen davant les dites magestats tots los oficis de la dita ciutat ab lurs patrons, standarts e entremesos o facises, per solemnitzar e festivar la dita venguda e recepció» (BAB, Consolat de Mar M-30, Registre de deliberacions 1477-1486, f. 14). Aquestes finestres les realitzà, al pis alt de la Duana, el mestre de cases Marc Safont (1461). No es té constància del seu tancament amb vidrieres malgrat figurar l'any 1495 Gil Fontanet treballant a les seves finestres (reg. 5g) i també el 1503 aportant fil de llautó per a l'adob possiblement de les proteccions metàl·liques (reg. 12).

50. Sobre els Fontanet podem trobar feines en gairebé tots els apartats del present volum i en els altres de la mateixa col·lecció. Vegeu també Cañellas (1997).

no coneixem qui fou el mestre que les realitzà ni tenim cap pagament que acrediti que es feren, però sembla versemblant que així fos, perquè l'any següent, el novembre de 1498, ja s'autoritza la realització de vidrieres a les finestres del portal de llevant (reg. 8) i en la deliberació es parla de les tres vidrieres ja fetes al portal de ponent. Els documents són nombrosos, però tampoc no parlen de què es representà en aquesta vidriera o vidrieres. Si bé en els primers documents sembla que es parli d'una de les grans finestres, la més propera al mar, els documents posteriors tan sols alludeixen a la vidriera que ompliria la claraboia de sobre el portal. El més probable és que es realitzessin totes dues, ja que les feines s'allargaren fins al setembre de 1500, quan es van retirar les bastides. Gil Fontanet hi apareix de nou com a mestre responsable.

Abans, però, que conclouessin les feines al portal que donava a la plaça del Vi, el maig de 1500, ja trobem un pagament fet al pintor Bartolomé Bermejo per feines realitzades per a les vidrieres de les grans finestres coronelles de la Llotja. Amb tota seguretat es tracta del patró realitzat per a la vidriera feta per Gil Fontanet a la primera finestra de la façana nord del Saló, on s'havia de representar la Virtut de la Fe amb la seva divisa (reg. 9 i 11a).⁵¹ La segona d'aquestes vidrieres (reg. 11), situada al segon «revolt», és a dir, a la finestra central, es dedica a la representació de la Virtut de l'Esperança i també fou Bermejo qui s'encarregà del patró i Gil Fontanet de la seva realització en vidre. Les feines d'aquestes dues vidrieres s'allargaren fins a principi de 1503 i, pel que sembla deduir-se dels documents, és probable que la primera d'elles s'hagués de començar de nou o retocar.⁵² És interessant, en relació amb la segona d'aquestes vidrieres, la constatació de les feines realitzades per un tal Joan de Vergara (reg. 11b), que podria estar relacionat amb els mestres vidriers que treballaren posteriorment a la catedral de Toledo.⁵³

És, sens dubte, de cabdal importància la constatació de la presència del pintor cordovès Bartolomé Bermejo, actiu a Catalunya en els seus darrers anys, en la realització dels patrons d'aquestes vidrieres. El pagament del 18 de maig de 1501 (reg. 11c) ens el mostra encara viu a principi del segle XVI i treballant a Barcelona. Fins ara tan sols es tenia constància de la seva aportació en el món del vitrall del cartó de la vidriera del Noli me Tangere per a la capella de les fonts baptismals de la catedral de Barcelona, l'any 1495. Amb aquestes peces podem parlar d'un pintor que realitzà diverses incursions en el món del vitrall i podem destacar l'envergadura de les vidrieres projectades per a la Llotja.⁵⁴

Simultàniament a la decisió de fer els vitralls dels dos primers «revolts» del gran saló, trobem ja l'encàrrec a Gil Fontanet d'una vidriera per a la gran finestra situada a prop o davant del cancell de la Cort del Consolat (reg. 13). Un dels documents parla del tercer «revolt» i d'altres ens la situen a llevant, és a dir, podria tractar-se de la finestra més oriental de les que donaven al carrer del Consolat, situada davant de la part del gran saló reservada al Tribunal del Consolat. La sèrie de les virtuts, com veiem, continua, i quina millor per al seu emplaçament que la representació de la Virtut de la Justícia. Un dels documents constata que Gil Fontanet encarregà també la confecció de la seva mostra, però no s'especifica a qui (reg. 13f). Aquesta vidriera seria, amb tota seguretat, la mateixa que anys més tard, com veurem, s'ocupà de reparar Jaume Fontanet i que és denominada «del Judici». La vidriera restà acabada cap a mitjan 1504. Diverses anotacions de l'any 1516 (reg. 19) ens parlen encara d'una altra vidriera dedicada a les virtuts, la de la Fortalesa,⁵⁵ situant-la també a llevant. No tenim constància de qui la realitzà ni quan, però és probable que també la fes Gil Fontanet, a qui trobem treballant a la Llotja fins a l'any 1526 (reg. 24).

El mateix Gil Fontanet realitzà el 1509 una vidriera dedicada a santa Eulàlia (reg. 15). Coneixem el contracte per la transcripció que d'aquest féu Duran (1973), ja que el document és avui perdut.⁵⁶ També en aquesta ocasió es parla d'una finestra situada a llevant, però a la part de tramuntana, i podria tractar-se de la finestra situada a la dreta del portal de la plaça del Vi.⁵⁷ La santa s'havia de representar amb els signes del martiri a una mà i, a l'altra,

51. La més occidental i que els documents situen a ponent.

52. Als documents (reg. 9fi 9g), de l'any 1501, s'alludeix a la vidriera «novament feta» i a la deliberació sobre l'encàrrec de la segona d'aquestes vidrieres (22-IV-1500, reg. 11a), se'ns diu que la vidriera ja ha estat «fabricada e feta».

53. Un Joan de Vergara, nebot de Nicolàs de Vergara el Vell (fill d'Arnao de Flandes), apareix entre els anys 1511-1517 a la catedral de Burgos treballant, com a picapedrer, amb el seu oncle (Martínez, 1950, p. 308, 318 i nota 6). El nostre Joan de Vergara podria, doncs, ser el pare d'aquest picapedrer i estar emparentat amb Isabel de Vergara, esposa del mestre de vidrieres Arnao de Flandes.

54. Vegeu CVMA Catalunya, 4, p. 52-53. Vegeu també Sílvia CAÑELLAS i Carme DOMÍNGUEZ, «Bartolomé Bermejo i el vitrall», a *La pintura gòtica hispanoflamenca: Bartolomé Bermejo i la seva època*, Barcelona, Museu Nacional d'Art de Catalunya, 2003.

55. Pot ser la vidriera que Rufet diu que es féu l'any 1515, segons una anotació datada el 16 de març (reg. 16). El llibre de deliberacions corresponent a aquest any no ha estat conservat. Suposem que podria pertànyer a la finestra més oriental de les que donaven al pòrtic de la Duana. Tot i l'edificació, el 1414, del pòrtic adossat al saló per la seva banda de mar, les finestres d'aquesta façana no devien patir gaires modificacions, ja que es tractava d'una nau porticada, amb cinc arcs de mig punt sobre el mar. Sí sabem que per a dues d'aquestes finestres es feren el 1414 reixes de ferro (AHPB, Llibre de contractes dels defenedors de l'art mercantil de la ciutat de Barcelona, sign. 80/9: 18-XII-1414).

56. Segons Duran, el contracte es trobava a l'AHCB, dins d'una sèrie de contractes diversos que, malauradament, han desaparegut gairebé en la seva totalitat. La ubicació del document i el tema representat indiquen que la vidriera fou probablement finançada per la Ciutat.

57. El fet de parlar de «finestra e claraboies» indica clarament que es tracta d'una de les finestres ogivals i no d'una finestra coronella.

un llibre i una palma. Els vidres havien de ser de salicorn i ben clars. Altres detalls consignats en el contracte ens demostren l'estreta supervisió de les feines per part dels cònsols i la intenció que la seva confecció fos de qualitat.

A partir de la segona dècada del segle XVI trobem ja documents sempre relacionats amb les feines de conservació de les vidrieres de la Llotja. Dues d'aquestes notícies (reg. 21) són prou interessants, perquè ens parlen de la vidriera del gran saló dedicada al judici, que s'encarregà d'adobar Jaume Fontanet. Ell mateix apareix el 1534 cobrant el salari que se li havia assignat per l'adob de totes les vidrieres de la Llotja (reg. 28). El 1546 aquestes reparacions foren supervisades per la confraria dels pintors (reg. 32), la qual cosa ens porta a pensar que es tractà d'importants reformes. Són interessants també altres documents que ens mostren la preocupació per la conservació d'aquestes vidrieres, com ara la vigilància per part de dues verguetes perquè els minyons no hi tiressin pedres (reg. 33) o el seu cobriment amb estores per tal que la pluja no s'hi filtrés (reg. 34).

A més de Jaume Fontanet, hem constatat la presència l'any 1567 de Guillem Amont en feines de reparació (reg. 36) i, ja a les acaballes del segle, el 1596, del pintor de vidrieres Joan Jordà (reg. 41).⁵⁸

Una deliberació del 1568 (reg. 37) és ben explícita quant a la decisió de cobrir amb encerats i no amb vidrieres les finestres de les estances noves de la Llotja.⁵⁹ I és que la conservació de les ja existents devia ocasionar moltes despeses i preocupacions. En aquest sentit constatem la deliberació per nomenar pintor de la Llotja algú que pogués fer-se càrrec de les vidrieres, cosa que pel que sembla no va resultar fàcil (reg. 38). Ignorem, d'altra banda, quan desaparegueren les vidrieres documentades; probablement arran del Decret de Nova Planta, en el moment que l'edifici es converteix en quarter. El seguiment de la documentació durant el segle XVII ens parla encara de la conservació de vidrieres i de la realització d'alguna de nova, però les notícies són escasses a partir del 1619. Malgrat tot, la darrera referència la trobem l'any 1712.⁶⁰

El recull documental que a continuació presentem és, sens dubte, una bona mostra de la importància que tingueren les vidrieres en un dels edificis civils més significatius de la ciutat i de la planificada programació que d'aquestes es féu des de final del segle XV fins a la segona dècada del segle XVI. La presència reiterada dels mestres de vidrieres més representatius d'aquesta època, els Fontanet, i la col·laboració del pintor Bartolomé Bermejo pel que fa a la confecció dels patrons no fan més que significar que es tractà d'una gran obra. La pràctica desaparició de l'edifici medieval de la Casa Llotja de Mar, engolida dins el nou edifici neoclàssic projectat per l'arquitecte Joan Soler Faneca l'any 1772, no ha permès, una vegada més, la conservació d'un important conjunt de vitralls en un edifici civil. Només el fragment d'una vidriera conservat en el Museu del Monestir de Montserrat, atribuït a Gil Fontanet amb el nom de «Sibilla» (Vila-Grau i Vila, 2000), podria constituir l'única resta de les vidrieres del Saló de Contractacions. Tot i que sembla que només es pot atribuir a Gil Fontanet el rostre i els cabells, la composició general del plafó conservat podria indicar la representació de la Virtut de la Fe, amb el calze i la creu junts a la mà esquerra.

RECURRIMENT DOCUMENTAL

(Reg. 1) Restauració de les rosasses de la Llotja a causa del terratrèmol del 1428.

de la defensió de la mercaderia, hi encara tota la despesa de la obra per menut que-s fa en la Lotja per rahó del terratrèmol que la fené en tres lochs, hi en los arquets e bigues de la cuberta de la dita Lotja, que-s sodegà tot, e adobar los merlets e tornar les IIes Ons, com en altres obres necessàries.

(Reg. 1a) Febrer de 1428. Anotació sobre la necessitat de restaurar les rosasses, malmeses a causa del terratrèmol.

En lo present libre, administrat per misser Anthoni Folquet, aparerán totes rebudes, dates hi totes altres messions que per rahó

(AHCB, Consolat de Mar IV-12, Llibre de rebudes i dates 1424-1432: II-1428.)

58. Guillem Aumont treballà en les vidrieres de la catedral de Barcelona entre els anys 1561 i 1571 (Cañellas, 2000b, p. 85-87) i l'any 1568 en les de l'església barcelonina de Santa Anna (vegeu-ho en el present volum). Joan Jordà treballà a Tarragona, a Cervera, a Barcelona (seu, Casa de la Ciutat, Duana), a Mallorca i a València (vegeu els diferents apartats del present volum i Cañellas, 2000b, p. 89-91).

59. A mitjan segle XVI es construí un nou edifici que unia la casa del verguer, propera a la capella, amb l'edifici de la Duana, tot tancant d'aquesta manera el conjunt de l'edifici de la Llotja per la banda de mar. Més tard es construí un pòrtic renaixentista amb columnata coríntia que donava a l'hort o jardí.

60. La darrera descripció sobre la Llotja i la Duana ens l'aporta José Aparici a *Una descripción geográfica de Cataluña en el s. XVIII*, editada per Salvador Llobet a *Hispania*, vol. xxv (1946), p. 63-670, i que recollim de Pedro VOLTES BOU, «Repertorio de documentos referentes a los cónsules de ultramar y al Consulado de Mar conservados en el Instituto Municipal de Historia de Barcelona», a *Aportaciones a la historia económica y social de la ciudad*, Barcelona, Instituto Municipal de Historia, 1964, col. «Documentos y Estudios», núm. 13, p. 59: «Vuy sirven de pallols y se pert lo salo ab pols y aranyas y no hi ha foraster que no admiri dos cosas: la magnificencia del edificio y que serveca per cosa tan ordinaria, que bastarian quatre magatzems en altra part, que no incomodaria tant la pols del garbellar ni lo trafech de cavaladuras y carretas». Voltes apunta que els cònsols es van oposar sempre al fet que s'utilitzés la Llotja com a magatzem de blat i des de l'any 1700 la Ciutat ja havia deliberat la construcció de nous «pallols», amb la intenció, a més, de desfer-se del feixuc càrrec de fer de majorista de blat. Sigui com sigui, però, les obres no van ser adjudicades fins a l'any 1711.

(Reg. 1b) 23 de març de 1428. Anotació del pagament a un botiguer per la compra de plom destinat a la restauració de les rosasses de la Llotja.

Item, més, pos en data que a XXIII de mars, ab alberà dels honorables còsols fet a V del dit mes de mars, pagui, los quals féu dir en la Taula de la ciutat a-n Francesch Çagrau, botiguer, los quals li eren deguts per II quintars de plom que servi a les dues Ons de la Lotga per refermar e per tornar-les metre que estiguessen forts, de que-n ferma àpocha en poder d'en Johan Bages, notari, la jornada del demunt dit alberà --- III ll. XII s.

(AHCB, Consolat de Mar IV-12, Llibre de rebudes i dates 1424-1432, f. 14v.)

(Reg. 1c) 3 d'abril de 1428. Anotació de pagaments relacionats amb les feines de restauració de les rosasses de la Llotja.

Item, més, pagui a-n Nicolau Dalçamora⁶¹ per II jorns que mes a tornar les formes de las Ons de la Lotga, a raó de IIII sous lo jorn --- ll. VIII d.

Item, més, pagui a-n March Çafont⁶² per carbó que comprà per fondre lo plom per les Ons --- ll. IIII s. VI.

(AHCB, Consolat de Mar IV-12, Llibre de rebudes i dates 1424-1432, f. 22v.)

(Reg. 2) Pagaments fets al mestre de vidrieres Joan Apar per les feines fetes del seu ofici a les finestres de la Llotja.

(Reg. 2a) 30 d'abril de 1435. El mestre de vidrieres Joan Apar cobra pel reconeixement de les finestres de la Llotja.

Item, a mestre Johan Apar, mestre de vadrieres, per tragins e treballs que féu en regonexer les finestres de la Lotja que y avia mester --- II ll. XV s.

(BAB, Consolat de Mar M-33, Clavaria o rebudes 1432-1438, f. 12v.)

(Reg. 2b) 30 d'abril de 1435. El mestre de vidrieres Joan Apar cobra per diverses mostres que fa per a les finestres de la Llotja.

Item, en Johan Apar, mestre de vedrieres, per satisfactio de mostres que féu --- II ll. XV s.

(BAB, Consolat de Mar M-33, Clavaria o rebudes 1432-1438, f. 26r.)

(Reg. 2c) 30 d'abril de 1435. El mestre de vidrieres alemany Joan Apar cobra 5 florins per pintar les mostres de les vidrieres que es volien fer a les finestres de la Llotja de Barcelona. Sembla que la paga inclou també una indemnització pels dies que descansa d'una altra feina.⁶³

Als molt honorables los administradors de la Taula de la ciutat \de Barcelona/, los còsols de la mar de la dita ciutat, com l'onrat en Guillem Martina, defenedor de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure a les persones desús scrites les quantitats següents:

[...]

Item a-n Johan Apar, mestre de vedrieres alamanys,⁶⁴ \en satisfacció de pintar les mostres/ e treballs e vacacions per ell fetes⁶⁵ per ocasió de les vedrieres que-s tractaven fer en les finestres de la Lotge, V florins --- II ll. XV s.

(BAB, Consolat de Mar M-34, Clavaria o rebudes 1432-1438: 30-IV-1435.)

(Reg. 2d) 30 d'abril de 1435. Àpoca de 5 florins de Joan Apar, mestre de vidrieres alemany, per les mostres fetes per a les vidrieres de les finestres de la Llotja de Mercaders de Barcelona.⁶⁶

Per la vedriera.

Sit omnibus notum, quod ego Johannes Apar, magister vitrearum alamanus, confiteor et recognosco vobis venerabilis Guillelmo Martina, defensori mercancie clavarioque iuris del periatge quod solvistis et seu dici et scribi fecistis mi in Tabula cambii dicte civitate illos quinque florenos mi per honorabiles consules de XXt pro cer(t)us taxatos in remuneracione laborum et vacationum per me factorum et sustentorum pretextu seu occasione vitrearum quas predictos honorabiles consules tractabant per me fieri in fenestris Lotgie mercatorum dicti civitatis et pro his certas mostris extraxi et feci et aliquibus diebus vacavi. Et ideo etc.

Testes ut supra.

(BAB, Consolat de Mar M-34, Clavaria o rebudes 1432-1438: 30-IV-1435.)

61. En els documents examinats apareix citat gairebé sempre com a «Dalcamora».

62. Escriu «Cafont».

63. Document citat i parcialment transcrit per Madurell (1949, p. 90).

64. Escriu «a ell per \nosaltres/ lo dits còsols de Consell de XX, taxat, per sos» i després hi passa línia damunt.

65. Escriu «e sostenguts» i després hi passa ratlla damunt.

66. Document citat i parcialment transcrit per Madurell (1949, p. 90).

(Reg. 3) Pagaments al vidrier Terri de Metz per les feines fetes a la vidriera de la nova capella de l'hort de la Llotja.

(Reg. 3a) 4 de novembre de 1452. Terri de Metz, vidrier, firma una època on manifesta haver rebut 5 lliures i 2 sous pel fil de llautó —al qual dóna forma—, per les reixes de ferro i per la realització d'un senyal per a la vidriera de la nova capella de l'hort. Les feines tenen per objecte protegir la vidriera.

Die sabbati IIII mensis novembris anno predicto.

Sit omnibus notum quod ego Terrinus\Damers!⁶⁷ vitriarius civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis venerabili Gabrieli Ortigues, mercatori civi dicte civitatis,\alteri ex defensoribus mercancie clavarioque iuris del periatge, quod dedistis et solvistis michi in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis quinque libras et duos solidos barchinonenses de termino que michi debebantur, scilicet, una libra et octo solidos pro precio duodecim libras fili de leuto ad rationem duos solidos et quatuor denarios pro qualibet libra et una libra et decem solidos pro torsendo dictum filum de leuto, et una libra et tresdecim solidos pro quibusdam rexis ferri, et residui undecim solidos pro faciendo quoddam signum in vitriaris subscripta, que omnia superdicta fuerunt \faciel pro defensione cuisdam vitriaris facte cuidam capelle que nuper facta fuit in orto Logie mercatorum dicte civitatis. Et ideo renunciando excepcioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium permissorum presentem vobis facio apocam de soluto. Actum est hoc Barchinone quarta die mensis novembris anno a nativitate Domini millesimo CCCC quinquagesimo secundo. Signum Terrini \Damers!⁶⁸ predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt proxime dicti.

(AHCB, Consolat de Mar III-7, Èpoques i albarans 1451-1453, f. 47v.)

(Reg. 3b) 4 de novembre de 1452. Albarà corresponent al pagament al vidrier Terri de Metz per les feines fetes a la vidriera de la nova capella de l'hort, entre les quals destaca la col·locació d'un senyal, probablement el de la Llotja.

D'en Terri Damers.

Als molts honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo honorable en Gabriel Ortigues, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure a-n Terri Damers, vedrier, ciutadà de Barchinona, sinch lliures e dos solidos barchinonenses, les quals li eren degudes per preu de XII lliures de fil de leuto, e per tòrser lo dit fil, e per unes rexes de ferro, e per fer un senyal a la vedriera desús escrita, les quals coses foren fetes per defensió de una vedriera feta a una capella la qual no ha gayre s-és feta en l'ort de la Lotge dels mercaders de

67. Prèviament escriuen «Dames» i després hi passen ratlla.

68. Prèviament escriuen «Dames» i després hi passen ratlla.

la dita ciutat. Per ço com volrà fer la dita continuats aquella, e cobrats lo present. Scrit en Barchinona a IIII de noembre de l'any de la nativitat de nostre Senyor mil CCCC L dos.

P. Deztorrent, cònsol.

Los cònsols de la mar de la ciutat de Barchinona, a l'honorable en Gabriel Ortigues, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, dats e liurats a-n Terri Damers, vedrier, ciutadà de Barchinona, sinch lliures e dos solidos barchinonenses, les quals li eren degudes, ço és, una lliura e VIII solidos per preu de XII lliures de fil de leuto, a rahó de dos sous IIII diners per quescuna lliura, e una lliura e deu sous per tòrser lo dit fil, e una lliura e XIII sous per unes rexes de ferre, e los restants XI sous per fer un senyal en la vadriera desús escrita. Les quals coses foren fetes per defensió de una vedriera feta a una capella la qual no ha gayre s-és feta en l'ort de la Lotge dels mercaders de la dita ciutat. E cobrats lo present, ab la època. Scrit en Barchinona a IIII de noembre de l'any de la nativitat de nostre Senyor mil CCCC L dos.

(AHCB, Consolat de Mar III-7, Èpoques i albarans 1451-1453, f. 150r.)

(Reg. 3c) 4 de novembre de 1452. Pagament al vidrier Terri de Metz per les feines fetes a la vidriera de la nova capella de l'hort.

Ítem pagui an en Terri Damers, vadrier e ciutadà de Barchinona, ab alberà dels honorables cònsols fet a IIII de noembre any mil quatre-cents cinquante-dos, la quantitat defora posade a ell degude, ço és, una liura e vuyt sous per preu de XII lliures de fil de lautó, a raó de II sous IIII diners per quascuna liura, e una liure deu sous per tòrser lo dit fil, e una liure XIII sous per unes rexes de ferro, e los restants XI sous per fer hun senyal en la vadriera desús escrita. Les quals coses foren fetes per defensió de una vadriera feta a ops de la dita capella desús mencionade, axí com apar en l'auberà que-n cobre ab època closa per n'Anthoni Moruyll, notari, dia e any dessús dit, apar en compte de la taula en cartes LXII ---- V ll. II s.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-39, Clavaria o rebudes 1452-1456, f. 38r.)

(Reg. 4) Pagament a un mercader per la venda de la vidriera de la nova capella de l'hort de la Llotja.

(Reg. 4a) 22 de novembre de 1452. Època signada pel mercader Miquel Sayol on manifesta haver rebut 3 lliures i 6 sous per la venda d'una vidriera destinada a la capella de l'hort.

[...]

Die mercurii XXII mensis novembris anno predicto.

Sit omnibus notum quod ego Michael Sayol, mercator civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis, venerabili Gabrieli Ortigues, mercatori civi dicte civitatis, alteri ex defensoribus mercantie, clavarioque iuris del periatge, quod dedistis et solvistis michi sive pro me et de mei voluntate dici et scribi fecistis in Tabula cambii civitatis Barchinone, Gabrieli Oliver, collectori \dictil iuris del periatge, tres libras et sex solidos barchinonensis que michi debebantur pro precio cuiusdam vitriaris per me vobis vendite ad opus cuiusdam capelle que nuper facta fuit in orto Logie mercatorum dicte civitatis. Et ideo renunciando excepcioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium permissorum presentem vobis facio apocam de soluto. Actum est hoc Barchinone vicesima secunda die mensis novembris anno a nativitate Domini MCCCC quinquagesimo secundo. Signum Michaelis Sayol predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt discretus Ciprianus Buadella, notarius civis et Nicholaus Salvatoris scriptor habitator Barchinone.

(AHCB, Consolat de Mar III-7, Àpoques i albarans 1451-1453, f. 48v.)

(Reg. 4b) 22 de novembre de 1452. Albarà corresponent a la venda, per part del mercader Miquel Sayol, de la vidriera destinada a la nova capella de l'hort.

[...]

D'en Miquel Sayol.

Als molt honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo honorable en Gabriel Ortigues, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure a l'honorable en Miquel Sayol, mercader, ciutadà de Barchinona, e per ell a-n Gabriel Oliver, collidor del dit dret, tres lliures e sis solidos barchinonenses, les quals li eren degudes per preu de una vedriera per ell venuda a ops de una capella, la qual no ha gayre s-és feta en l'ort de la Lotge dels mercaders. Per ço, com volrà fer la dita, continuats aquella. E cobrats lo present. Scrit en Barchinona a XXII de noembre de l'any de la nativitat de nostre Senyor mil CCCC sinquanta dos.

Pere Deztorrent, cònsol.

Los cònsols de la mar de la ciutat de Barchinona, a l'honorable en Gabriel Ortigues, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, dats e liurats a l'honorable en Miquel Sayol, mercader, ciutadà de Barchinona, e per ell a-n Gabriel Oliver, collidor del dit dret, tres lliures e sis solidos barchinonenses, les quals li eren degudes per preu de una vedriera per ell venuda a ops de una capella, la qual no ha gayre s-és feta en l'ort de la Lotge dels mercaders. E cobrats lo present ab la àpoca. Scrit en Barchinona a XXII de noembre de l'any de la nativitat de nostre Senyor mil CCC L dos.

(AHCB, Consolat de Mar III-7, Àpoques i albarans 1451-1453, f. 151v.)

69. Repeteix «e present».

70. Repeteix «de la dita Casa».

71. Repeteix «tres».

(Reg. 4c) 22 de novembre de 1452. Pagament al mercader Miquel Sayol per la compra d'una vidriera destinada a la capella de l'hort.

[...]

Item, pagui en Gabriel Oliver, collidor del dret del periatge, per en Miquell Senyol, mercader, ab alberà dels honorables cònsols fet a XXII de noembre any mil quatre-cents cinquante-dos, la quantitat defora posade, a ell degude per preu de una vadriere d-el comprade a ops de la dessús dita capella. Axi com apar en l'auberà qu-és sobre àpoca clossa per n'Anthoni Maruy, notari, lo dia e anys dessús dit, apar en compte de la Taula en cartes 63 --- III ll. VI s.

(BAB, Consolat de Mar M-39, Clavaria o rebudes 1452-1456, f. 44r.)

(Reg. 5) Gil Fontanet, mestre de vidrieres, contracta i realitza les tres vidrieres per a les tres rosasses de la Casa Llotja de Barcelona.

(Reg. 5a) 26 de novembre de 1494. Els cònsols de mar decideixen la realització de les vidrieres de les tres rosasses per a la Llotja de Barcelona.

[...]

Lo sinquen e derrer cap o fet fonch com no ignorave lo dit e present⁶⁹ Consell, que en la Casa de la Lotge havia tres Ons o raialeres, les quals, per ornament de la dita Lotge, ells, dits cònsols, ensemps ab los defenedors de la mercaderia, havien pensat de fornir o umplir-les de vedrieres e perquè ere despesa la qual ells dits cònsols no podien fer sens deliberació del present Consell, per ço ho proposaven en lo dit Consell que, atès que era ornament de la dita Casa de la Lotge, que si aparia al dit Consell que-s fahessen pagant-se aquelles e tot lo cost e despeses de aquelles, de peccúnies del dit dret de periatge, que lo dit Consell ne fahés la deliberació e conclusió que li aparia.

[...]

Sobre lo sinquen cap o fet de les tres Ons o raialleres de la dita Casa⁷⁰ de la Lotge, lo dit e present Consell, vist e considerat que fer les vedrie[re]s en les dites tres⁷¹ Ons o raialleres ornarà molt la dita Casa de la Lotge e stalviarà que de temps en temps no s'hi hauran a fer encerats, segons és ja acostumats, que per los sguards, les dites tres vadrieres sien fetes en les dites tres Ons ho raialleres, bones e sumptuoses com se pertany, cometent lo dit e present Consell la exequió de fer fer aquelles als honorables Consell, e que cost e totes altres despeses que per les dites vadrieres se haran a pagar se pach de peccúnies del dit dret del periatge.

[...]

(AHCB, Consolat de Mar I-3, Registre de deliberacions 1490-1496, f. 162r i 163r.)

(Reg. 5b) 26 de novembre de 1494. Decisió de fer vidrieres a les tres rosasses de la Llotja.⁷²

[...]

Vidrieres fossen fetes a les tres Ons de la Llotja.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 195, Repertori del notari Luis Rufet 1601-1639, f. 161r.)

(Reg. 5c) 30 d'octubre de 1494. Contracte amb Gil Fontanet per a la realització de les vidrieres de les tres rosasses de la Llotja.⁷³

[...]

Die jovis tricesima mensis octobris anno a nativitate Domini millesimo CCCC nonagesimo quarto.

Gilius Fontanet, pictor et factor de vedrieres, civis Barchinone, gratis etc. sub pena infrascripta, convenia et bona fide promitto vobis honorabilibus Petro Michaelis et Petro Vila, mercatoribus civibus dicte civitatis anno presente Consulibus maris Barchinone et venerabilibus in dicto officio consularibus successoribus, quod ego pro pecunie quantitate seu pro precio quo per vos michi tradi habet faciam et fabricabo tres vedrieres in seu pro illis tribus Ons sive claravolles lapideis que sunt in pariete domus Lotgie dicte civitatis a parte circii⁷⁴ hoc modo quod ego ipsas tres vedrieras meis propriis sumptibus, missionibus et expensibus faciam et fabricabo tales quales ipsas esse debent et illarum divisarum seu operum quibus inter vos dictos honorabiles consules maris defensores mercancie dicte Lotgie et me est conventum iuxta formam cuiusdam mostre per me de ipsis vadrieris facte⁷⁵ et vobis hostente in quibus vadrieris, scilicet, in qualibet ipsarum ego teneor et promitto ponere et mittere meo oneri et meis expensis los vidres bonos ut decet les colors, lo plom et stagnum sive lo stany tale quale decet et ipsas et earum quam liber operari pro ut convenent cognitioni Mathei Laurencii, victriarii civis Barchinone et ipsas tres vedrieras ponere, mittere, facere⁷⁶ et hedificare in qualibet dictarum claravoyarum sive Ons, scilicet, unam ex ipsis quis ad festum Nathalis Domini primo venturi anni millesimi quadringentesimi nonagesimi quinti et reliquas duas vadrieres ad complementum totius operis huius et per totum mensem febroarii primo venturi sive etc., dant pecunia etc., super quibus etc., credatur etc., pro quibus tribus vadrieris factis perfectis et completis, scilicet, pro opere e per los vidres e coloribus, e per lo plom positus in dictas Ons sive in loco dictarum regellarium vos he ones et teneamini michi dare et solvere viginti unam libras barchinonenses perfectis et missas ad positus ipsas in suis locis predictis prout decet cognitioni dictum Mathei Laurencii. Et hec promitto attendere etc. sub pena viginti quinque

librarum barchinonenses Tercium curie etc., que taciens etc., qua soluta etc., nihilominus etc., obligo bona etc., renuncia large etc., iuro etc., ad hec nos Petrus Michaelis et Petrus Vila, consules antedicti convenimus et promittimus vobis dicto Gilio Fontanet, \lex unal quo pro predictis vadrieris modo et forma predictis seu superius declaratis per vos fiendis e operandis e per vos ut predictur positus et missis in dictis locis promittimus vobis dare et solvere tante pro dictis vidres, coloribus, stany et pro opere et laboribus vestris predictis predictas viginta unam libras barchinonenses numerando in continenti videlicet cum ipsas tres vedrieres facte et operate in perfeccione ac misse o at misse [podria ser? Mundó diu admisse, però segur que una d no és i, a més, està separat] fuerunt cognitioni dicte Mathei Laurencii sive etc., dant pecunia etc., super quibus etc., credatur etc., obligo bona etc., renuncio large etc., iuramus etc., hec igitur etc., intelligatur tante quod pro habendo et ponendo los pons, fustis et pro faciando ipsos pons quos heren contingentis pro mittendo dictas tres vadrieres sit ad onus nostrum dictorum consulum et non vostre dicti Gili Fontanet ex pacto inter nos dictos consules maris et vos dictum Gilium Fontanet convento in limine huius contractus intelligatur quod filati ferrei sive los filats de ferro qui pro reponendo totam ipsis tribus vadrieris fieri habuerunt cedant oneri nostrum dictorum consulum et non venerabilis, scilicet, lo ferro e facturas ipsorum et missiones quod fieri habuerunt pro reponendo ipsos etc. Actum etc.

Testes huius rei sunt Petrus Monyas, cellerius, F. Geraldus Raggasser, notarius et Petrus Corder, scriptor civis Barchinone.

(AHCB, Consolat de Mar I-3, Registre de deliberacions 1490-1496, f. 163r i v.)

(Reg. 5d) 2 de gener de 1495. Es paga el fil de llautó que cal per a les tres vidrieres que es fan per a la Llotja dels Mercaders de Barcelona.

Sit omnibus notum, quod ego Gerardus Franch, botiguerius civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis venerabili Raphaeli Leopart, mercatori civi dicte civitatis, alteri ex defensoribus mercancie clavarioque iuris periatitici quod dedistis et solvistis michi in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis sex llibras et tresdecim solidos barchinonenses et tres denarios michi debitas et pertinentes pro septuaginta decem unsiis fili de leuto ad rationem nonem llibrarum pro quolibet quintali dicti fili de lleuto quod intravit⁷⁷ in illis tribus vadrieris nuper factis in domo Lotgie mercatorum dicte civitatis. Et ideo renunciando eccepcioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premisorum presentem vobis facio apocham de soluto. Actum est hoc, Barchinone, secunda die mensis Ianuarii anno a nativitate Domini millesimo nonagesimo quadringentesimo quinto. Signum Gerardi Franch, predicti qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt proxime dicti.

72. Document citat per Moliné (1914, p. 333).

73. El document apareix datat el 30 d'octubre de 1494, malgrat que es troba a continuació del primer dels documents, datat el 26 de novembre de 1494. El més probable és que hauria de dir *novembre* per *octubre*, però també hi ha la possibilitat que s'hagués redactat el contracte prèviament a la deliberació del Consell. A l'albarà del 3 de febrer de 1495 es refereixen a aquest contracte datant-lo el 20 d'octubre de 1494.

74. *Cercius*, «cerç» en català, vent del nord-oest.

75. Escriu «vobis facte» i passa ratlla per sobre de «vobis».

76. Podria estar ratllada la paraula *facere*.

77. Repeteix «quod intravit».

Als molt honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo venerable en Raphel Leopart, mercader ciutadà de Barchinona e clavari del dret de periatje, degé fer, dir e scriure an an Gerart Franch, botiguer, ciutadà de la dita ciutat, sis lliures tretze sous e tres diners barchinonins, diem VI lliures XIII sous e III diners, a ell degudes per preu de setanta lliures e⁷⁸ deu onzes de fil⁷⁹ de lautó, a rahó de VIII lliures lo quintar, lo qual fil de lautó han comprat de la sua botigua a ops de aquelles tres vedrieres les quals fan en la Casa de la Lotge de la dita ciutat. Per ço, com volrà la dita, continuan aquella e cobrats la present, escrita en Barchinona a II de janer de l'any mil CCCCLXXXV.

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 149, Albarans del dret del pariatge 1493-1496: 2-I-1495.)

(Reg. 5e) 3 de febrer de 1495. Pagament a Gil Fontanet de part del preu de les tres vidrieres per a les tres rosasses de la Casa de la Llotja de Barcelona.

Sit omnibus notum quod ego Gilius Fontanet, pictor aut magister de vedrieres civis Barchinone, confiteor et recognoscho vobis venerabili Bernardo Geronella, mercatori civi dicte civitatis, alteri ex defensoribus mercancie clavarioque iuris periatice, quod dedistis et solvistis michi in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis, quinque llibras barchinonenses pro bistractis sive in solutum prorata illarum viginti unius llibrarum barchinonensium pro precio illarum trium vedriarum sive vedrieres quas ego facere et mittere promisi et teneor in raialleriis domus Lotgie mercatorum dicte civitatis iuxta quandam convencionem inter honorabiles nunch consules maris et me factam de qua fuit receptum instrumentum in possessione notarii infrascripti, vicesima mensis octobris proxime lapsi ad quod me refero latius continetur. Et ideo renunciando excepcioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premissorum presentem vobis facio aphocam de soluto. Actum est hoc Barchinone, tertia die mensis februarii anno a nativitate Domini millesimo CCCCLXXX quinto. Signum Gili Fontanet predicti qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt.

Als molt honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo venerable en Bernat Geronella, mercader, altre dels defenadors de la mercaderia e clavari del dret⁸⁰ del periatge, degé fer, dir e scriure a-n Gil Fontanet, mestre de vedrieres, ciutadà de Barchinona, sinch lliures barchinonines, diem V lliures, per bestretes e en paga porrata de aquelles vint-e-una lliures barchinonines per preu de aquelles tres vedrieres les quals ha fetes en les ons de la dita Lotge segons apar per menut en uns capitols, fets entre los honorables lavores cònsols

78. Repeteix la conjunció e.

79. L'escrivent havia anotat «fil cotó» i rectifica per «fil de lautó».

80. Repeteix «del dret».

81. Repeteix «qui».

de la mar e lo dit Gili Fontanet, en poder del notari desús scrit a XX del mes de octubre proppassat, és largament designat, per ço com volrà fer la dita, continuan aquella e cobrats la present. Scrit en Barchinona a tres de febrer de l'any mil CCCCLXXX sinch.

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 149, Albarans del dret del pariatge 1493-1496: 3-II-1495.)

(Reg. 5f) 29 de gener i 4 de febrer de 1495. Pagaments per diverses coses i feines que calen per posar a lloc la primera de les vidrieres que es fan per a la Casa de la Llotja de Barcelona.

[...] *Més, dit dia, an en Gervasi, havia bestrets per scombrar lo demunt de la Lotge per la obra de la finestra, VI diners.*

[...]

Més a III de febrer per dite comissió, an en Font, per lo loguer del bestiment de la finestra de les vedrieres, I lliura XI sous III.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 149, Albarans del dret del pariatge 1493-1496: 4-II-1495.)

(Reg. 5g) 17 de març de 1495. Es paguen diversos materials que calen per als filats i bastiments de les rosasses de la Casa de la Llotja de Barcelona.

Sit omnibus notum, quod ego Alodius Rocha, faber civis Barchinone, confiteor et recognoscho vobis venerabili Raphaeli Leopard, mercatori civi dicte civitatis, alteri ex defensoribus mercancie clavarioque, iuris periatice, quod dedistis et solvistis michi, in tabula cambii sive depositorum dicte civitatis, septem llibras et duos denarios barchinonenses michi debitas et pertinentes pro rebus inferius designatibus per me facto ad opus domus Lotgie dicte civitatis pro ut h[er]eret aliis continetur in quodam compoto per me et per is tenuto cuius tenor talis est:

Primo, deven los senyors de cònsols e los senyors de defenadors per lo bestiment del filat de la primera vedriera, qui pesa mig quintar, XX lliures, que a rahó de VII diners per lliura, munten II lliures sous X diners.

Més, per dos bastiments dels filats de les altres vedrieres qui⁸¹ pesan I quintar XXXX lliures, a la demunt dita rahó, leva III lliures I sou VIII.

Més, per fusells que són obs per dites vedrieres, qui pesen X lliures, a la demunt dita rahó, V sous X.

Més, per claus ganxats per tenir los filats, qui pesen IIII lliures, a la demunt dita rahó, II sous IIII.

Més, per una clau fin a la capella per en Mas, I sou.

Més, per un cademat fin per la porta de la Dressana qui és devers mar, VI sous.

Més, per adob de dos cadenats per les dites portes de la Dressana, I sou.

Més, per un anell de la porta qui és dalt sobre la Lotge I sou VI.

Que quidem octo partite simul iuxte sumam capiunt dictarum septem librarum et duorum denariorum Barchinonenses. Et ideo renunciando excepcioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premissorum presentem vobis facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone, decima septima die mensis marcii anno a nativitate Domini millesimo CCCCLXXXX quinto. Signum Alodii Rocha predicti qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt discretus Bartholomeus Nesplers, notarius civis, et Petrus Corder, scriptor Barchinone.

Als molt honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo venerable en Raphel Lehopard, mercader, altre dels defenadors de la mercaderia e clavari del periatge degé fer, dir e scriure a n'Aloy Rocha, ferrer, ciutedà de la dita ciutat, set lliures e dos diners barchinonins, diem VII lliures e dos diners, ha ell degudes per certes obres de son ofici ha fetes ha ops de la Lotge segons és contengut en hun compte per ell tingut e en l'època de la dita quantitat per ell fermada, insertat per ço com volrà fer la dita, continuan aquella e cobrats la present. Scrit en Barchinona, a desset de març any mil CCCCLXXXX sinch.

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 149, Albarans del dret del pariatge 1493-1496: 17-III-1495.)

(Reg. 5b) 31 de març de 1495. Pagament a Gil Fontanet de part de les tres vidrieres realitzades a les tres rosasses de la Casa de la Llotja, així com dels seus filats de ferro, i per altres feines fetes en una de les grans finestres de la Duana de la Llotja.

Sit omnibus notum quod ego Gilius Fontanet, pictor aut magister de vedrieres civis barchinone, confiteor et recognoscho vobis venerabili Raphaeli Lehopard, mercatori civi dicte civitatis, alteri ex defensoribus mercancie clavarioque iuris periatice quod dedistis et solvistis michi in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis decem septem libras duodecim solidos et sex denarios barchinonenses michi debitas et pertinentes rationibus sequentibus videlicet undecim libras ad complementum illarum viginti unius librarum barchinonenses ratione et pro precio illarum trium vedriarum per me factas in tribus Ons dicte Lotgie de quibus extitit facta dicta avinentia per et inter honorabiles consules maris et defensores mercancie dicte civitatis parte ex una, et me dictum Gilium Fontanet parte ex altera, pro ut de dicta concordia constat instrumentum inde recepto in possessione Bartholomei Sunnes auctoritate regia notarii publici Barchinone infrascripti [en blanc] die mensis [en blanc] anno a nativitate Domini millesimo CCCCLXXXX quarto. Item et ex alia parte sex libras duodecim solidos et sex denarios barchinonenses pro laboribus per me sustentatis in texendo los filats

de ferro qui positi sunt coram qualibet dictarum trium vedriarum et per aliis laboribus per me sustentatis ultra dictam concordiam in aliis operibus factis ad opus dicte Lotgie et cuiusdam fenestre ex fenestris magnis que sunt in Duana domus dicte Lotgie de quibus vobis dedi compotum in quodam papiri folio quod compotum fuit recognitum per venerabilem Bernardum Geronella, alterum ex dictis defensoribus que quidem omnes prorate predictae simul in iste sumam capiunt dictarum decem septem librarum duodecim solidorum et sex denariorum barchinonensium. Et ideo renunciando excepciones pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premissorum presentem vobis facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone, tricesima prima die mensis marcii anno a nativitate Domini millesimo CCCCLXXXX quinto. Signum Gilii Fontanet predicti qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt.

Als molt honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo venerable en Raphel Lehopard, mercader, altre dels defenadors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure a-n Gil Fontanet, pintor e mestre de vadrieres, ciutedà de Barchinona, desset lliures dotze solidos e sis diners barchinonesos, diem XVII lliures XII solidos e VI diners, ha ell degudes e pertanyents, ço és XI lliures a compliment de aquelles XXI lliures per lo preu de tres vedrieres ha fetes qui són en les Ons de la Casa de la dita Lotge e d'altre part VI lliures XII sous VI per diversos treballs per ell fets en adops de altres coses fetes en la Casa de la Lotge pertanyents a pagar al dit dret segons és contengut en hun compte per ell tingut e per lo dit clavari e defenedor, vist e regonegut, per ço com volrà fer la dita, continuan aquella e cobrats la present. Scrit en Barchinona, a XXXI del mes de març de l'any mil CCCCLXXXX-sinch.

Perot Miquel, cònsol.

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 149, Albarans del dret del pariatge 1493-1496: 31-III-1495.)

(Reg. 5i) 31 de març de 1495. Pagament per les feines i els materials que calen per a les bastides per col·locar les rosasses de la Casa de la Llotja de Barcelona.

[...]

Més, a XXI de dit, doni a n'en Johan Çafont, mestre de la Lotge, per jornals e loguer de talles e cordes per los bastiments de les vedrieres de la Lotge, I lliura XII sous.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 149, Albarans del dret del pariatge 1493-1496: 31-III-1495.)

(Reg. 5j) 6 d'abril de 1495. Pagament per les feines i els materials que calen per a les bastides per col·locar les rosasses de la Casa de la Llotja de Barcelona.

[...]

Més, a XIII de dit, per comissió d'en Raphel Lehopard, doni a n'en Teixidor, fuster de la Lotge, per loguer de fuste e cordes per les vedrieres, XXVI sous.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 149, Albarans del dret del pariatge 1493-1496: 6-IV-1495.)

(Reg. 6) Gil Fontanet fa la vidriera per a la finestra que dóna a la Taula del Dret del Pariatge de la Casa Llotja de Barcelona.

(Reg. 6a) 22 d'abril de 1496. Deliberació sobre la conveniència de fer una vidriera a la finestra que dóna llum a la Taula del Dret del Pariatge.

[...]

Lo sinquen cap o fet fonch que no ignore lo dit e present Consell com en les finestres de la Casa de la Lotge ha encerats.

[...]

Sobre lo sisen⁸² cap o fet de la vadriera que dessus es stat proposat seria bo sia feta a la finestra o portal qui és al costat de la scala qui munta alt al porxo qui és sobre la Lotge, vist lo dit Consell quant és necessari la claror de la dita finestra, axí per la Taula del dret del periatge qui és davant dita finestra e la Taula de la Ciutat e la Taula del contrast qui stan davant la dita finestra e de aquella totes tres les dites taules ne reseben gran claror lo que no poden en temps de grans vents ne los ancerats quant hi són qui no donen prou claror, e considerades les despeses que de costum se han de fer per los dits ancerats que los grans vents rompen e squincen tot sovint, lo dit e present Consell, lo fer de la dita vadriera e lo cost de aquella e com se farà e totes coses per aquella o per lo fer e metre aquella, ho comet e remet als dits honorables cònsols y defenedors de la mercaderia qui haran càrrech de tractar, manajar e fer fer la dita vadriera en tot lo que master hi haia, donant e cometent-ne lo dit e present Consell als dits honorables cònsols y defenedors totes lurs veus ab plenissima potestat e que lo cost e missions de la dita vadriera se pach de peccúnies del dret del periatge.

[...]

(AHCB, Consolat de Mar I-4, Registre de deliberacions 1496-1501, f. 5r i 6v.)

(Reg. 6b) 22 d'abril de 1496. Decisió de fer la vidriera de la finestra que dóna llum a la Taula del Dret del Pariatge.⁸³

[...]

Vidriera fos feta a la finestra de la Lonja que dóna claror a la Taula del dret del periatge, y de la Ciutat.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 195, Repertori del notari Luis Rufet 1601-1639, f. 161r.)

(Reg. 6c) 1 de juny de 1496. Pagament per les feines de preparació de la finestra on ha de col·locar-se una vidriera.

[...]

Més, dit dia an en Font,⁸⁴ mestre de la Lotge, per part del que ha de haver per la finestra hon se metrà la vadriera, I sou IIII [dinners].

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 149, Albarans del dret del pariatge 1493-1496: 1-VI-1496.)

(Reg. 6d) 14 de juny de 1496. Pagament al notari Bartomeu Sunnes pels capítols fets entre els cònsols de mar i Gil Fontanet per la vidriera del costat de la Taula del Pariatge, a la Casa de la Llotja de Barcelona.

[...]

Ítem, a XXVIII de abril de dit any, per los capítols fets entre marmessors de cònsols e mestre Gili Fontanet, mestre de vedrieres, per la vadriera que lo dit Fontanet ha promés fer en Lotge, al costat de la Taula del periatge, XI sous.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 149, Albarans del dret del pariatge 1493-1496: 14-VI-1496.)

(Reg. 6e) 14 de juny de 1496. Pagament a Gil Fontanet de part del preu de la vidriera de la Casa de la Llotja que és al costat de la Taula del Dret del Pariatge.

Sit omnibus notum quod ego Gilius Fontanet, magister de vadrieres civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis, venerabili Michaeli Mediona, mercatori civi Barchinone alteri ex defensoribus mercancie clavarioque iuris periatice, quod dedistis et solvistis michi in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis, sexdecim llibras barchinonenses in solutum prorata et pro bistracta quam michi facitis de presenti pro illa scarata sive precio quod habere debeo pro illa vadriera quam in presentiam ex delliberacione Consilii de vint dicte Lotgie facio et opero in et pro quadam

82. Hauria de dir *cinquè*. Els casos estan mal ordenats en les seves conclusions.

83. Document esmentat per Moliné (1914, p. 333).

84. Prèviament escriu «Solsona, mestre de cases» i hi passa ratlla damunt.

magna fenestra domus Lotgie mercatorum, scilicet in illa fenestra que est in latere Tabule iuris periatice et ad latus scale per quam ascenditur de dicta domo Lotgie ad scala que est supra Duana dicte Lotgie de qua scarata fuerunt inter honorabiles consules maris anni proximi presenti et defensores mercancie ex una parte et me ex parte altera facta certa capitula de quibus fuit receptum instrumentum in posse notarii infrascripti, XXVIII die mensis aprilis proxime lapsi. Et ideo renunciando excepcione pecunie non numerate et non [solute et] doli. In testimonium premissorum presentem vobis facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone, quarta decima die mensis junii anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto. Signum Amatoris Comes predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt proxime dicti.

Als molt honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo venerable en Miquel Mediona, mercader, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure a-n Gili Fontanet, mestre de vedrieres, ciutedà de Barchinona, setze lliures barchinoneses, diem XVI lliures, a ell degudes en paga porrata per bastreta ha ell feta per lo preu de la scarada concordada per la vadreria que, per nosaltres, dits cònsols e defenedors de la mercaderia és stada deliberada fer en una finestra de la Casa de la Lotge que és al costat de la Taula del dret⁸⁵ del periatge e al costat de la scala qui munta alt, sobre la Duana de la Lotge, per ço com volrà fer la dita, continuan aquella e cobrats la present. Scrit en Barchinona, a XIII de juny de l'any mil CCCC LXXX viii.⁸⁶

Pere Squarit, cònsol.

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 149, Albarans del dret del pariatge 1493-1496: 14-VI-1496.)

(Reg. 6f) 1 de juliol de 1496. Pagament fet al vidrier Mateu Llorens pel vidre que ven per a la vidriera que Gil Fontanet fa per a la Casa de la Llotja de Barcelona, per a la finestra que hi ha al costat de la Taula del Dret del Pariatge.

Sit omnibus notum quod ego Gilius Fontanet, magister de vedrieres civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis venerabili Michaeli Mediona, mercatori alteri ex defensoribus mercancie clavarique iuris periatice, quod dedistis et solvistis michi in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis sive per me et de mei voluntate Matheo Lorens, vitriario civi dicte civitatis viginti unam llibras barchinonenses cui ipsas ego debeo pro precio trium quintalium de vidre quem abeo, emi, habui et recepi ad opus illius vadreria quam in presentiam, de mandato honorabilium consulum maris et vestri dicatorum defensorum mercancie facio et operor pro quadam fenestra magna domus Lotgie mercatorum que est in

latere⁸⁷ Tabule dicti iuris periatice ad latus scale per quam ascendit de dicta domo Lotgie ad scalam que est supra Duana dicte Lotgie et sunt de viginti una llibras in solutum prorata dicte vadreria. Et ideo renunciando excepcioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premissorum presentem vobis facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone, prima die mensis iulii anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto. Signum Gili Fontanet, predictus qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt Jacobus Buadella, notarius, et Michael Sunnes, scriptor civis Barchinone.

Als molt honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo venerable en Michel Mediona, mercader, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure a-n Gili Fontanet, mestre de vedrieres, ciutedà de la dita ciutat e per ell e de sa voluntat a-n Matheu Llorens, vadrer, ciutedà de la dita ciutat, vint-e-una lliures barchinoneses, diem XXI lliures, al dit Matheu Lorens degudes per tres quintars de vidres qui servexen per la vadreria de la finestra qui és dins la Casa de la Lotge, al costat de la Taula del dit dret del periatge, e són en paga porrata del preu de la dita vadreria que lo dit Gili Fontanet de present, de manament de nosaltres dits cònsols e dels defenedors de la mercaderia, havent-ne plena pot[est]at del Consell de vint de la Lotge, de present fa obrar a obs e per la dita finestra, per ço com volrà fer la dita, continuan aquella e cobrats lo present. Scrit en Barchinona a lo primer die del mes de juliol de l'any mil CCCC LXXXVI.

Pere Squarit, cònsol.

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 149, Albarans del dret del pariatge 1493-1496: 1-VII-1496.)

(Reg. 6g) 27 de juliol de 1496. Pagament pel ferro que cal per a la vidriera que Gil Fontanet fa per a la Casa de la Llotja de Barcelona, al costat de la Taula del Dret del Pariatge.

Sit omnibus notum quod ego Gilius Fontanet, magister de vedrieres civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis venerabili Michaeli Mediona, mercatori alteri ex defensoribus mercancie clavarique iuris periatice, quod dedistis et solvistis michi sive per me et de mei voluntate Alodio Rocha, fabro civi Barchinone, in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis duodecim llibras et duos solidos barchinonenses cui ipsas ego debebam racione et pro precio quatuor [quintales] et quinque llibras ferri sive de ferro quem abeo, emi, habui et recepi ad opus illius vadreria quam in presentiam, de mandato honorabilium consulum maris et vestri dicatorum defensorum mercancie facio et operor per quadam fenestra magna domus Lotgie mercatorum que est in latere Tabule dicti iuris periatice ad latus scale per quam ascenditur de dicta domo Lotgie ad scalam que est supra Duana dicte Lotgie et sunt dicte duodecim llibras et duo

85. Repeteix «del dret».

86. Hauria de dir *siz*.

87. Escriu «inllatere».

solidi in solutum provata precii dicte vedriere. Et ideo renunciando exceptioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premissorum presentem vobis facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone, vicesima septima die mensis julii anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto. Signum Gili Fontanet, predicti qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt Jacobus Buadella, notarius, et Michael Sunnes, scriptor Barchinone.

Als molt honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo venerable en Miquel Mediona, mercader, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure a-n Gili Fontanet, mestre de vedrieres, ciutedà de Barchinona, e per ell e de sa voluntat a n'Aloy Rocha, ferrer, ciutedà de Barchinona, dotze lliures dos solidos barchinoneses, diem XII lliures II sous, al dit Aloy Rocha degudes per quatre quintars e sinch lliures de ferro que serveix per la vadriera de la finestra qui és dins la Casa de la Lotge, al costat de la Taula del dit dret del periatge, e són en paga porrata del preu de la dita vadriera que lo dit Gili Fontanet, de manament de vosaltres dits cònsols e dels defanadors de la mercaderia, havent-na plena pot[est]at del Consell de vint de la Lotge, de present fa e obra a obs e per la fanestre demunt dita. Per ço, com volrà fer la dita, continuan aquella e cobrats lo present. Escrit en Barchinona a XXVII del mes de juliol de l'any mil CCCC LXXXVI.

Pere Squarit, cònsol.

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 149, Albarans del dret del pariatge 1493-1496: 27-VII-1496.)

(Reg. 7) Vidrieres sobre el portal que dona entrada a l'hort de la Llotja i a la finestra que és al costat d'aquest portal.

(Reg. 7a) 23 de gener de 1497. Deliberació sobre la conveniència de fer dues vidrieres, l'una a la claraboia del portal de la Llotja que dona entrada a l'hort i l'altra per a la finestra situada a l'esquerra del dit portal.⁸⁸

[...]

Lo segon cap o fet fonch que no ignora lo dit e present Consell la vadriera que per los honorables cònsols proppassats predecessors lurs ab deliberació de l'honorable Consell de Vint de la dita Lotge és stada feta a la finestra⁸⁹ qui és al costat de la Taula del dret del periatge e quant aquella enbelleix e decora la Casa de la Lotge, e perquè ls par que la dita Casa de la Lotge seria molt decorada e enbellida si ni havia huna altre de vedriera en la claravolla qui és sobre lo portal qui entre en l'ort o verger de la dita Lotge, per ço ells dits cònsols ho proposen al dit e present que si a aquells apaera per decoració e enbelliment de la dita Casa de la Lotge pac, e per-

que los ancerats que tots anys se han de fer per tapar dita claravolla qui aporten de quiscun any molta despesa a la dita Lotge e al dit dret lo que havent-hi vadriera no faria, que si aparia al dit e present Consell que per los dits respectes se fassa de present que per aquell ne sia feta la deliberació y conclusió que li aparega.

Hoyda la dita proposició.

[...]

Sobre lo segon cap o fet de la dita vadriera fahedora sobre lo portal o claravolla qui és sobre lo portal de l'ort de la Lotge o qui de la Casa de la Lotge se entre en lo dit ort o verger de la Lotge, lo dit e present Consell fa deliberació e conclusió que, atès que fer la dita vadriera redunda en gran ornament⁹⁰ de la dita Casa de la Lotge e en stalvi de despeses que ordinariament quiscun any se havien a fer per renovar los ancerats que acostumen de tenir per tenir tanchades dites claravoyes per rahó dels vents, per ço, et alias, lo dit e present Consell fa deliberació y conclusió que no sols sia feta la dita vadriera sobre lo dit portal, més encara que sien fetes dues vadrieres, la huna sobre lo dit portal del dit ort de la Lotge com es stat proposat per los dits honorables cònsols, més encara huna altre vadriera en l'altre vadriera en l'altre finestra qui és a l'altre costat del dit portal del dit ort a la part de allí ha hon se acostuma de fer lo encant, e que lo cost e despesa de les dites dues vadrieres lo que sia se pach de peccúnies del dret del periatge, sens empero no excedescha més amunt de cent sinquantia lliures barchinoneses, pagant-se com dit és de peccúnies del dit dret, havent-hi peccúnies del dit dret, que no havent-hi peccúnies del dit dret no-s puscha manllevar a censal ni ha altre interès per haver aquelles. E per exequció de la dita deliberació e conclusió e per dar forma e manera que dites dues vadrieres se fassen es spedesquen com millor se puxa, e la dita conclusió sortescha son acabament e efecte, lo dit e present Consell ho comet e remet als dits honorables cònsols qui ara són e seran e als defenedors de la mercaderia e a dues persones per los dits honorables cònsols elegidores ab facultat de poder aquelles en tot o en part variar o mudar, huna e moltes vegades a conaguda dels dits honorables cònsols, donant e cometent lo dit e present Consell les dites coses totes e sengles e dependents e emergents de aquelles als dits honorables cònsols e als dits defenedors e prohòmens per los dits honorables cònsols elegidors, ab tal e tanta potestat qual e quanta ne ha [e] en té lo dit e present Consell. E per exequció de la dita deliberació per los dits honorables cònsols en virtud de la dita potestat ha ells per lo dit Consell atribuïda, fonch procehit en fer e fonch feta elecció per los dits honorables cònsols de les dites dues persones, e són les desús scrites.

Mossèn Johan Steve. Narcís Nicholau de Croanyes.

[...]

(AHCB, Consolat de Mar I-4, Registre de deliberacions 1496-1501, f. 34r i v.)

(Reg. 7b) 3 de febrer de 1503. Anotació del pagament a Gil Fontanet per adobar la vidriera del portal de l'hort de la Llotja.

88. Esmentat al Repertori del notari Rufet (AHBC, Llibre de la Junta de Comerç, núm. 195, f. 161r), tot i que només fa referència a la vidriera ja feta a la finestra que dona llum a la Taula del Dret del Pariatge.

89. Primer escriu «al costat» i hi passa ratlla damunt.

90. Primer escriu «abillament» i hi passa ratlla damunt.

[...]
Més, a mestre Gili Fontanet, per adobar la vedriera del portal de l'ort de la Lotge, VI sous.
 [...]

(BAB, Consolat de Mar M-43, Clavaria o rebudes 1502-1506: 3-II-1503.)

(Reg. 8) Gil Fontanet s'encarrega de la vidriera o vidrieres del portal de llevant de la Llotja, que dóna a la plaça de la Casa del General.

(Reg. 8a) 5 de novembre de 1498. Deliberació, i autorització per part del Consell de Vint, de la proposta dels cònsols d'encarregar una vidriera per a la finestra situada sobre el portal de llevant, tot i que sembla que s'autoritza primer la realització de la vidriera de la finestra que flanqueja el portal per la banda de mar. Descripció de la situació de les tres vidrieres fetes a la façana de ponent de la Llotja.

[...]
Sobre lo segon cap o fet, fonch que ells, dits cònsols, han pensat que, atès que al cap o a la part vers ponent de la Casa de la Lotge són stades fetes tres vadrieres, la huna sobre \una finestra⁹¹ de la dita Casa de la Lotge qui entre al verger de la dita Lotge e les dues a les dues finestres de la dita Casa qui són propicies al dit portal, que par ha ells, dits cònsols, que, per ornament de la dita Casa de la Lotge, serie bé ne sia feta, de present, una vadriera sobre lo portal de la dita Casa de la Lotge qui és a la part de llevant, e perquè los defenedors de la mercaderia seria stat sentit del cost de aquella, crehent que costarà circa de vuytanta lliures barceloneses, per ço ells, dits cònsols, ho proposaven al dit e present Consell perquè si a aquell apaixa fahedor que per lo dit Consell ne sia feta la deslberació y conclusió que li aparega.

[...]
Sobre lo segon cap o fet de la vadriera fahedora en la finestra de la Casa de la Lotge a la part de llevant, lo dit e present Consell fa deliberació y conclusió que sia feta de present una vadriera a huna de les finestres de la dita Casa de la Lotge a la part de llevant, ço és a aquella finestra qui és més proprícia a la part de la marina, e que lo cost e despese de aquella se pach de peccúnies del dret del periatge, a conaguda dels honorables cònsols y dels defenedors de la mercaderia, cometent lo dit e present consell la composició e exequció de aquella als dits honorables cònsols y defenedors de la mercaderia, ab totes e sengles coses dependents e emergents de aquella e ab pleníssima e larga potestat.

[...]

(AHCB, Consolat de Mar I-4, Registre de deliberacions 1496-1501, f. 90r i v i 91r.)

(Reg. 8b) 5 de novembre de 1498. Anotació sobre la realització d'una vidriera a la finestra de la Llotja que dóna a llevant.

[...]
Vidriera fos feta a la finestra de la Lonja que és a la part de llevant.
 [...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 195, Repertori del notari Luis Rufet 1601-1639, f. 161r.)

(Reg. 8c) 14 de març de 1499. Àpoca i albarà corresponents a l'encàrrec fet per part dels cònsols a Gil Fontanet per la realització d'una vidriera sobre el portal de llevant de la Llotja, davant la plaça de la Casa del General, i per la qual rep 30 lliures.

[...]
Sit omnibus notum quod ego Gilius Fontanet, magister de vedrieres civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis venerabili Narcisso Nicholau de Croannes, mercatori civi dicte civitatis, alteri ex defensoribus mercancie, clavarioque iuris periatice, quod dedistis et solvistis michi in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis, triginta llibras barchinonenses quas de voluntate et mandato honorabilium consulum maris et dicte civitatis in presentiarum michi bistrabit et sunt in solutum prorata precii cuiusdam vidriere quam de presenti facere permisi supra portale maris domus Lotgie mercatorum dicte civitatis ad parte orientis iuxta formam, seriem et tenorem quorundam capitulorum inter ipsos honorabiles consules maris cum interventu honorabilium defensorum mercancie et procerum mercatorum herencium plenum posse a Consilio de vint dicte Lotgie celebrato [en blanc] mensis february proxime lapsi. De quibus capitulis fuit receptum et testificatum instrumentum in posse Bartholomei Sunnes, notarii infrascripti, terciadecima mensis marcii. Et ideo renunciando excepcioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premissorum presente vobis, facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone quartadecima die mensis marcii anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo nono. Signum Gili Fontanet predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes proxime dicti.

Als molts honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de dita ciutat, com lo venerable en Narcís Nicholau de Croanyes, mercader, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure a-n Gili Fontanet, mestre de vedrieres, ciute-dà de Barchinona, trenta lliures barchinonenses, diem XXX lliures que, de manament de nosaltres dits cònsols, li són bestretes en paga e prorata del preu de les vedrieres les quals per nosaltres, dits cònsols e defenedors de la mercaderia, ab Consell dels prohòmens havents-ne plen poder del Consell de vint de la Lotge, són stades de-

91. Primer escriu «lo portall» i hi passa ratlla damunt.

liberades fer sobre lo portal de la Lotge qui és a la part de levant de la dita Lotge, lo qual hix davant la plassa de la Casa del General. Per ço com volrà fer la dita, continuan aquella e cobrats la present part en Barchinona, a XIII del mes de març de l'any MLCCCC-LXXXVIII.

Johan Lull, cònsol.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150,
Èpoques 1499-1502: 14-III-1499.)

(Reg. 8d) 16 d'abril de 1499. Pagament a Joan Font, mestre de cases, per les feines realitzades en l'obra de la vidriera feta al portal.

[...]

Primo, a XIII de abril, an en Johan Font, mestre de casas, per jornals de la obra de la vidriera del portal, segons un comte, I lliura XIII sous.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150,
Èpoques 1499-1502: 16-IV-1499.)

(Reg. 8e) 15 de maig de 1499. Pagament a en Roca, ferrer, per posar les gafes de ferro a les vidrieres del portal de la Llotja.

[...]

Més, a VI de dit a-n Rocha, ferrer, per metre les gafes de ferro a les vidrieres del portal de la Lotge, VI sous.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150,
Èpoques 1499-1502: 15-V-1499.)

(Reg. 8f) 17 de març de 1500. Àpoca i albarà corresponents al segon pagament a Gil Fontanet per la vidriera del portal de llevant de la Llotja.

Sit omnibus notum quod ego Gilius Fontanet, magister de vidrieres, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis venerabili Petro Seguer, mercatori civi dicte civitatis, alteri ex defensoribus mercancie, clavarioque iuris periatoci, quod dedistis et solvistis michi in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis, triginta libras barchinonenses, in solutum prorata et per secunda solutione que habere debeo pro illa vedriera quam in presenciarum facio et operor ex deliberacione Consilii de vint dicte Lotgie supra portale domus Lotgie mercatorum dicte civitatis, a parte orientis, quam juxta formam certorum capitulorum inter honorabiles consules maris proxime preteritos nomine dicte Lotgie ex una et me partibus ex altera factorum extitit receptum instrumentum in posse notarii infrascripti die et anno in eo contentis quibus me refero

latius continentur sum obligatus facere, operari et mittere supra dictum portale. Et ideo renunciando exepcione pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premisorum presentem vobis, facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone, decima septima die mensis marcii anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo. Signum Gili Fontanet predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt proxime dicti.

Als molts honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de dita ciutat, com lo venerable en Pere Seguer, mercader, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure a-n Gili Fontanet, mestre de vedrieres, ciutedà de dita ciutat, trenta lliures barchinoneses, diem XXX lliures sous, e són en paga prorata e per la segona paga del preu de aquella vedriera que per deliberació del Consell de vint de la Lotge ara de present fa e obra, e és tingut fer e obrar, sobre lo portal de la Casa de la Lotge, a la part de sol hixent, juxta forma de certs capitols entre los honorables cònsols de la mar de Barchinona, havents-ne plen poder del dit Consell de una part, e lo dit Gili Fontanet de la part altra fets. Per ço, com volrà fer la dita, continuan aquella e cobrats lo present. Crit en Barchinona, a XVII del mes de febrer de l'any mil e sinc-cents.

Francesc de Marino, cònsol.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150,
Èpoques 1499-1502: 17-III-1500.)

(Reg. 8g) 22 d'abril de 1500. Diferents pagaments per l'obra de la bastida de la vidriera del portal de la Llotja.

[...] XXVII de mars...

Més, dit dia, a-n Johan Seranti e Miguel Olmer, per pinar lo lenyam de la bastida de la vedriera alt a la Lotge, VI sous.

[...] XIII de abril...

Més, dit dia, a-n Anthony Puig, sparter, per sis trunyes, dues scombres, serviren per la bastida de la vedriera e per lo sterenyinar de la Lotge, III sous X.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150,
Èpoques 1499-1502: 22-IV-1500.)

(Reg. 8h) 29 d'abril de 1500. Pagament al notari Bartomeu Sunnes de la meitat del salari acordat per la firma dels capitols corresponents a la vidriera que ha de fer Gil Fontanet al portal de llevant de la Llotja.

[...]

Item, per mig salari dels capitols fets entre los honorables cònsols e en Gili Fontanet, mestre de vedrieres, per la vidriera que ha

de fer sobre lo portal de la Casa de la Lotge a la part de levant, tretze sous.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Àpoques 1499-1502: 29-IV-1500.)

(Reg. 8i) 20 de juny de 1500. Pagament a Joan Safont, mestre de cases, per l'adob de la bastida de les vidrieres de Llotja.

[...] VI de juny...

Més, dit dia, doní a-n Johan Çafont, mestre de cases, per adops de la Dressana e adops de la bastida de les vedrieres fins lo present dia, II lliures II sous.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Àpoques 1499-1502: 20-VI-1500.)

(Reg. 8j) 9 de juliol de 1500. Àpoca corresponent al cobrament per part del notari Bartomeu Sunnes dels seus honoraris —probablement la part que li faltava cobrar— per la firma d'uns capítols signats per Gil Fontanet per la confecció d'una vidriera.

[...]

Iiem, a XXX de abril any mil e sinch-sents, per los capítols de la vedriera fets entre marmessors de Cònsols proppassats e los defenedors de la mercaderia de una part, e en Gili Fontanet, mestre de vedrieras, de la part altra, XIII sous.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Àpoques 1499-1502: 9-VII-1500.)

(Reg. 8k) 21 d'agost de 1500. Àpoca i albarà incomplet corresponents al cobrament per part de Gil Fontanet de la meitat de les 120 lliures promeses per la realització de la vidriera situada sobre el portal de llevant de la Llotja.

[...]

Sit omnibus notum quod ego Gilius Fontanet, magister de vedrieres, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis, venerabili Petro Bonavia, mercatori civi dicte civitatis, alteri ex defensoribus mercantie, clavarioque iuris periatoci, quod dedistis et solvistis michi in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis, sexaginta libras barchinonenses michi debitas ad complementum illarum centum viginti librarum barchinonenses que michi promisse fuerunt tradi et solvi per honorabiles consules maris dicte civitatis pro faciendo, operando et perficiendo illam vedrieram quam feci supra

portale domus Lotgie dicte civitatis a parte orientis iuxta formam certorum capitulorum inter dictos honorabiles consules maris nostre dicte Lotgie ex una, et me partibus ex altera, factorum et firmatorum in posse notarii infrascripti, quartadecima die mensis marcii anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo nono, causis et racionibus in eis contentis quibus me refero. Et ideo renunciando excepcioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premisorum presentem vobis facio apocham de soluto. Actum et hoch Barchinone, vicesima prima die mensis augustus anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo. Signum Gili Fontanet predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt proxime dicti.

*Als molts honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo venerable en Pere Bonavia, mercader, ciutadà de Barchinona, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure a-n Gili Fontanet, mestre de vedrieres, ciutadà de la dita ciutat, sexanta lliures barchinonensis, diem.*⁹²

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Àpoques 1499-1502: 21-VIII-1500.)

(Reg. 8l) 13 de setembre de 1500. Diversos pagaments referents a la retirada del pont d'una vidriera, probablement al portal de llevant de la Llotja.

[...] agost...

Més, a XIII de dit, als bastaxos qui desferen lo pont de la vedriera e pujaren lo lenyam alt a la Lotga, III sous.

[...] XXXI de agost...

Més dit dia an en Puig, sperter, per tres trunyelles per les vidrieres, I sou III.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Àpoques 1499-1502: 13-IX-1500.)

(Reg. 8m) 22 de setembre de 1500. Pagament a en Safont, mestre de cases, per desfer les bastides de la vidriera del portal de la Llotja.

[...] III de setembre...

Més, dit dia, an en Çafont, mestre de cases, per les teules e per dos migjornals de la Dressana, e per desfer les bestides de la vidriera del portal, XI sous.

[...] setembre...

Més, a X de dit, per tres trunyelles serviren per bestides a les vidrieres, I sou III.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Àpoques 1499-1502: 22-IX-1500.)

92. La resta del full, en blanc.

(Reg. 9) Gil Fontanet i el pintor Bartolomé Bermejo s'encarreguen de confeccionar la vidriera del primer revolt de la Llotja, on es representarà la Virtut de la Fe.

(Reg. 9a) 20 d'abril de 1500. Anotació sobre la vidriera del primer revolt de la Llotja.⁹³

[...]

Vidriera feta en lo primer revolt de la Lonja ab la història de la Fe, fos pagada.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 195, Repertori del notari Luis Rufet 1601-1639, f. 161r.)

(Reg. 9b) 17 de maig de 1500. Àpoca que recull la bestreta feta al pintor Bartolomé Bermejo per la feina feta —probablement el patró— per a les vidrieres de la Llotja.⁹⁴

[...] *V de maig...*

Més, dit dia an en Bonavia, havia bestret al Vermejo per les vedrieres, I lliura IIII sous.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Èpoques 1499-1502: 17-V-1500.)

(Reg. 9c) 15 de juny de 1500. Àpoca i albarà corresponents al pagament a Gil Fontanet de la primera paga d'una vidriera situada en un dels sis finestrals de la Llotja.

[...]

Sit omnibus notum quod ego Gilius Fontanet, magister de vedrieres, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis, venerabili Petro Bonavia, mercatori civi dicte civitatis, alteri ex defensoribus mercancie, clavarioque iuris periatice, quod dedistis et solvistis michi in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis, decem nonam libras et sexdecim solidos barchinonenses ad complementum illarum viginti unius librarum que ego habere debeo pro prima solutione precii illius vedrierie que in presentiarum operari et facere teneor in uno ex illis sex revolts domus Lotgie mercatorum dicte civitatis, juxta formam quorundam capitulorum inter honorabiles consules maris Barchinone proxime preteritos et me factorum, de quibus fuit firmatum quondam publicum instrumentum in posse notarii infrascripti, tricesima die mensis aprilis proxime lapsi anni presentis et infrascripti. Et ideo renunciando

excepcioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premissorum presentem vobis facio apocham de soluto. Actum et hoch Barchinone, quintadecima die mensis junii anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo. Signum magister Gili Fontanet predicti, qui hech laudo et firmo.

Testes huius rei sunt Michael Sunnes, notarius civis Barchinone.

Johannes Fochences, scriptor Barchinone.

Als molt honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de dita ciutat, com lo venerable en Pere Bonavia, mercader, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure a-n Gili Fontanet, mestre de vedrieres, ciutedà de Barchinona, denou lliures setze sous barchinonensis, diem XVIII lliures XVI sous, a compliment de vint-e-huna lliures per la primera paga del preu de aquella vidriera novament, en virtut de deliberació del Consell de vint de la Lotge celebrat a [en blanc] del mes de abril proppassat, a ell pagar-se devien segons forma de huns capítols fets entre los honorables cònsols de la mar proppassats predecessors nostres de huna part e lo dit Gili Fontanet de la part altra. Per ço com volrà fer la dita continuan aquella e cobrats lo present. Escrit en Barchinona, a XV del mes de juny del any mil e sinch-cents.

Bernat Sever Capila, cònsol.

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Èpoques 1499-1502: 15-VI-1500.)

(Reg. 9d) 1 de març de 1501. Diversos pagaments relacionats amb la bastida i el pont aixecats per a una vidriera de la Llotja.

[...] *febrer...*

Més, a XV de dit per ... Ítem an en Rocha, bastaix, per desar lo lenyam de la bastida de la vadriera, I sou IIII.

[...] *febrer...*

Més, a XXVI del dit al dit Miquel Texidor, per dues anthenes e trossos per los pons de la vedriera, I lliura XVIII sous.

[...] *febrer...*

Més, a XXVII de dit, doní al dit Bonavia, dix per donar a mestre Güells, per sis dies de ell e per sis dies del manobre, per la obra de la taulada de la Lotge e de la vadriera, II lliures VIII sous.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Èpoques 1499-1502: 1-III-1501.)

(Reg. 9e) 17 d'abril de 1501. Pagament a en Puig, esparter, per cordes utilitzades per a una vidriera de la Llotja.

93. Esmentat per Moliné (1914, p. 333).

94. Tot i que el document no indica que es tracti precisament d'aquesta vidriera, ho suposem, atès que és aquest pintor qui s'encarrega del patró de la segona de les vidrieres dedicades a les virtuts.

[...] *X de abril...*

Més, dit dia an en Puig, sperter, per hun libant et trunyelles per la vidriera de la obra de la Dressana e Llotga, VII sous VIII.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Àpoques 1499-1502: 17-IV-1501.)

(Reg. 9f) 27 d'abril de 1501. Àpoca i albarà corresponents al cobrament per part del mercader alemany Francus Ferber pel plom daurat aportat a Gil Fontanet per a la realització de la vidriera del primer revolt de la Llotja.

[...]

Sit omnibus notum quod ego Franchus Ferber, mercator alamanus, civis Barchinone, hereus iuris et causam de quantitate infrascripta a Gilio Fontanet, magistro de vedrieres, cive Barchinone, quod instrumento recepto in posse notarii infrascripti die et anno in eo contentis dicto nomine, confiteor et recognosco vobis, venerabili Petro Bonavia, mercatori civi dicte civitatis, alteri ex defensoribus mercancie, clavarioque iuris periatoci, quod predicto Gilio Fontanet, et de eius voluntate, dedistis et solvistis michi in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis Barchinone, quindecim libras barchinonenses, et sunt in solutum prorata et pro parte precii illius vedrierie per dictum Gilium Fontanet nuper facte in primo revolt rexie ferrea que est in domo dicte Lotgie a parte occidentis, quequidem quindecim libras michi debebantur per dictum Gilium Fontanet, pro certa quantitate de plom quam ante emit consentis predictis tamque de meis assensu et voluntate factis/ dicto precio ditorum quindecim llibrarum habuit et recepit ad opus fabricæ dicte vedrierie. Et ideo renunciando excepcioni pecunie non numerate et non solute et doli. \Et ego dictus Gilius Fontanet/, in testimonium premissorum presentem vobis facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone vicesima septima die mensis aprilis anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo primo. Signum Franchi Ferber predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt Michael Sunnes, notarius civis et Johanes Angelus de Ruibragós, scriptor Barchinone.

Als molts honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo venerable en Pere Bonavia, mercader, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure al venerable en Franchus Ferber, mercader alaman, en cert nom, quinze lliures barchinonenses, diem XV lliures, ha ell degudes com havent-ne dret o causa d'en Gili Fontanet, mestre de vedrieres, e són per part del preu de la vedriera ara novament per dit Gili Fontanet feta en lo primer revolt del rexa de la Casa de la Lotge a part de ponent, segons en la àpocha deguen de dita quantitat per ell fermada largament és contengut. Per ço com volrà fer la dita continuan aquella e cobrats lo present. Scrit en Barchinona, a vint-e-set de abril de l'any mil sinch-cents e hu.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Àpoques 1499-1502: 27-IV-1501.)

(Reg. 9g) 27 d'abril de 1501. Àpoca i albarà corresponents al pagament a Gil Fontanet per la confecció i col·locació, en el primer revolt de la Llotja, de la vidriera que representa la Virtut de la Fe.

[...]

Sit omnibus notum quod ego Gilius Fontanet, magister de vedrieres, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis, venerabili Petro Bonavia, mercatori civi dicte civitatis, alteri ex defensoribus mercancie, clavarioque iuris periatoci, quod dedistis et solvistis michi in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis, quadraginta sex libras et decem octo solidos barchinonenses ad complementum illarum octuaginta quatuor librarum dicte monete que michi \predecessores vestros/ honorabiles consules maris Barchinone et predefensores mercancie propers, havent plenum posse ab honorabile Consilio de vint dicte Lotgie celebrato [en blanc] die mensis aprilis anni millesimo quingentesimi, michi promisse fuerunt dari et tradi pro quadam vedrieria Istorie \virtutis/ de la Fe, quam nuper ego feci et missi in primo revolt rexie domus dicte Lotgie, a parte occidentis, et pro fabrica et aliis quod misi et facere promisi in et predicta vedrieria juxta formam \quorundam/ capitolorum de his inter ipsos consules et defensores mercancie et me factorum de quibus fuit receptum instrumentum in posse notarii infrascripti [en blanc] die domini mensis aprilis. Et ideo renunciando excepcioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premissorum presentem vobis facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone, vicesima septima die mensis aprilis anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo primo. Signum Gili Fontanet predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt proxime dicte.

Als molt honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo venerable en Pere Bonavia, mercader, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure a-n Gili Fontanet, mestre de vedrieres, ciutadà de la dita ciutat, quaranta-sis lliures e divuyt solidos barchinonensis, diem XXXXVI lliures XVIII sous, ha ell degudes, a compliment del preu e fàbrica de aquella vedriera de la Istoria de la Virtud de la Fe per ell novament feta e mesa en lo primer revolt de les rexes de la Casa de la Lotgie, a la part de ponent, segons en la àpocha daguen per ell de dita quantitat fermada largament és contengut. Per ço com volrà fer la dita, continuan aquella e cobrats lo present. Scrit en Barchinona, a vint-e-set del mes de abril de l'any mil sinch-cents e hu.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Àpoques 1499-1502: 27-IV-1501.)

(Reg. 9h) 4 de maig de 1501. Diversos pagaments —bastida, plom i estany— relacionats amb la confecció i col·locació de la vidriera realitzada per Gil Fontanet i que representa la Virtut de la Fe.

[...] XXIII de abril...

Més, dit dia a Jacobo, bastaix, e son companyo per muntar les enthenes e altre lenyam alt a la Lotja havia servit per la vidriera Fides, IIII sous.

[...] XXVIII de abril...

Més, dit dia per plom manchava a la vidriera Fides an en Gili Fontanet, I sou V diners. Més, dit dia an en Rafel Merti, botiguer, per stany havia servit per la vedriera Fides per en Gili Fontanet, mestre de vidrieres, I lliura II sous.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Àpoques 1499-1502: 4-V-1501.)

(Reg. 9i) 18 de setembre de 1501. Pagament de 8 lliures de plom per a una vidriera de la Llotja, probablement la que representa la Virtut de la Fe.

[...] VIII de setembre...

Més, dit dia an en Franci Miró per les tatxes serviren per los enserats e per VIII lliures de plom per la vedriera.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Àpoques 1499-1502: 18-IX-1501.)

(Reg. 10) Dues notícies sobre altres vidrieres de la Llotja.

(Reg. 10a) 5 de gener de 1501. Pagament a un mestre que repara una vidriera de la Llotja i n'escombra una altra.

[...] desembre 1500...

Ítem, més a XXIII de dit, al mestre adobà la vidriera e scombrar una altra vidriera, XVI sous.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Àpoques 1499-1502: 5-I-1501.)

(Reg. 10b) 17 de març de 1501. Pagament al ferrer Bernardí Pujol per una llinda de ferro destinada a una vidriera rodona de la Llotja.

[...] XV març...

Més, dit dia an en Bernadí Pujol, ferrer, per huna linda de ferro serví per la vedriera primera rodona, qui pesa VII tones

VIII lliures, a rahó de VI diners e malla per lliura, V lliures II sous VIII.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Àpoques 1499-1502: 17-III-1501.)

(Reg. 11) Gil Fontanet i el pintor Bartolomé Bermejo fan la vidriera del segon revolt de la Llotja, sobre els reixats de ferro. S'hi representa la Virtut de l'Esperança.

(Reg. 11a) 22 d'abril de 1500. Deliberació sobre la conveniència d'encarregar una altra vidriera per a la finestra contigua a la ja realitzada a la Llotja i que representa la Virtut de la Fe amb la seva divisa.

[...]

Lo sinquen cap o fet fonch que no ignore lo dit e present Consell com per los honorables cònsols proppassats predecessors lurs, ab deliberació del Consell de Vint de la dita Lotge, sia stada fabricada e feta huna vadriera en lo primer revolt de la dita Casa de la dita Lotge ab la istòria e divisa de la primera virtud, qui es la Fe, contenguda en lo paternòster,⁹⁵ e perquè assò es cosa que enbeleix e horna molt la dita Casa de la Lotge, e que restant axí aquella dita vadriera sola no acompanya de altres, la dita Casa de la Lotge no staria tant ennoblehida ne hornada com fóra si és acompanyada de altres vedrieres, per ço, mirant ells dits cònsols per lo ennobliment de la dita Casa, atès que per los passats és ja introduhít, proposen al dit e present Consell que per aquell ne sia feta la deliberació e conclusió que li aparega.

[...]

Sobre sinquen cap o fet de la dita vadriera fahedora en lo segon revolt de la dita Casa de la Lotge,⁹⁶ atès que és stat principiati molt e a gran ennoblehiment e decoració de la dita Casa de la Lotge la dita primera vadriera ja feta e posada en lo dit primer revolt de la dita Casa, e aquella és molt ben rehexida e dóna gran amballiment a la dita Casa de la Lotge, e restant aquella axí sola serà gran desperansament de la dita Lotge, fa deliberació e conclusió que la dita vadriera proposada per los dits honorables cònsols se fassa. E per ço, lo dit e present Consell, de present, comet e remet lo compoundre e fer de aquella, ab totes coses dependents e emergents per lo fer o fàbrica de aquella, als dits honorables cònsols e defenedors de la mercaderia, ab dos o IIII prohòmens mercaders elegidors per los dits honorables cònsols \o la major part de aquells!, donant e cometent lo dit Consell als dits honorables cònsols defenedors e prohòmens sobre assò tal e tanta potestat qual e quanta en l'any proppassat per lo Consell de Vint de la dita Lotge és stada donada als honorables cònsols proppassats defenedors de la mercaderia e

95. L'allusió a la Virtut de la Fe com a part del rosari s'ha de relacionar amb el rosari dominic, rès reformat pel frare dominic Alan de la Roche (Douai, França) l'any 1460. El nou rosari s'estructurà en tres grups de misteris relacionats amb l'encarnació (joiosos), la passió (dolorosos) i la resurrecció de Crist (gloriosos). El primer misteri d'aquest darrer grup és el que es refereix a la fe: «Primo, Domini Nostri Iesus Christi resurrectionem contemplatur, et fides petitur». La propagació que es féu d'aquest rosari, gràcies a les confraries del rosari (fundades pels dominics l'any 1475), fou molt notable, tant que esdevingué pràcticament normatiu.

96. Escriu «e de la historia de la segona» i hi passa ratlla damunt.

persones eletes per a dit negoci és stada donada, o a la major part de aquells.

[...]

(AHCB, Consolat de Mar I-4, Registre de deliberacions 1496-1501, f. 119v i 120v.)

(Reg. 11b) 20 d'abril de 1500. Anotació sobre la vidriera del segon revolt de la Llotja.⁹⁷

[...]

Vidriera del segon revolt de dita Lonja fos feta.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 195, Repertori del notari Luis Rufet 1601-1639, f. 161r.)

(Reg. 11c) 18 de maig de 1501. Pagament a Gil Fontanet d'1 lliura i 4 sous destinats al pintor Bartolomé Bermejo per la realització del patró de la vidriera que representa la Virtut de l'Esperança.

[...] maig...

Més, a XI de dit, an en Gili Fontanet, dix per donar a Vermejo per fer el patró de la vedriera Speranca, 1 lliura IIII sous.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Àpoques 1499-1502: 18-V-1501.)

(Reg. 11d) 2 de juny de 1501. Àpoca on el notari Bartomeu Sunnes manifesta haver rebut part dels seus honoraris pels capítols firmats entre els cònsols i Gil Fontanet per la realització de la vidriera del segon revolt de la Llotja, on és representada la Virtut de l'Esperança.

Sit omnibus notum quod ego Bartholomeus Sunnes, notarium, civis Barchinone.

[...]

Item, per mig salari dels capítols fermats en mon poder per entre los honorables cònsols proppassats y defenedors de la mercaderia de una part, e en Gili Fontanet, mestre de vadrieres de la part altre, per lo fer de la vadriera de la virtud de Speranca, que ha de fer en lo segon revolt de la Casa de la Lotge, XIII sous.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Àpoques 1499-1502: 2-VI-1501.)

(Reg. 11e) 27 d'abril de 1502. Àpoca i albarà corresponents a la primera paga a Gil Fontanet per la vidriera del segon revolt de la Llotja.

[...]

Sit omnibus notum quod ego Gilius Fontanet, magister de vedrieres, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis, venerabili Michaeli Oliba, mercatori, civis dicte civitatis, alteri ex defensoribus mercancie, clavarique iuris periatice, quod dedistis et solvistis michi in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis, decem libras barchinonenses pro parte prime solutionis illius vedriere iam per me incepte que in presentiarum operari et facere teneor in secundo ex illis sex revolts domus Lotgie mercatorum dicte civitatis, juxta formam quorundam capitulorum per et inter honorabiles consules maris propers predecessores vestros anni proxime lapsi et me factorum de quibus fuit receptum instrumentum in posse notarii infrascripti, vicesima nona die mensis aprilis anni millesimo quingentesimo primi. Et ideo renunciando exceptioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premissorum presentem vobis facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone, vicesima septima die mensis aprilis anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo secundo. Signum Gili Fontanet predicti qui bec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt proxime dicti.

Als molts honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo venerable en Miquel Oliba, mercader, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure a-n Gili Fontanet, mestre de vedrieres, ciutadà de Barchinona, deu lliures barchinonensis, diem X lliures, per part de la primera paga del preu de aquella vadriera concordada fer en lo segon dels revolts de la Casa de la Lotge de la dita ciutat, segons forma de huns capítols entre los honorables cònsols de la mar proppassats de una part, e lo dit Gili Fontanet de la part altre, en virtud de deliberació feta per lo Consell de vint de la Lotge celebrat a XXVIII del mes de abril de l'any sinch-cents e hu. Per ço, com volrà fer la dita, continuan aquella e cobrats lo present. Scrit en Barchinona, a vint-e-set del mes de abril de l'any sinch-cents e dos.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Àpoques 1499-1502: 27-IV-1502.)

(Reg. 11f) 2 de maig de 1502. Pagament a l'esparter Antoni Puig per trunyelles per a la vidriera de la Llotja que representa la Virtut de l'Esperança.

[...] XXX de abril...

Més, dit dia a-n Anthoni Puig, sparter, per X trunyelles serviren per la vadriera Spes, IIII sous II [dinners].

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Àpoques 1499-1502: 2-V-1502.)

97. Esmentat per Moliné (1914, p. 333).

(Reg. 11g) 16 de juny de 1502. Pagament al fuster Poli pels treballs realitzats al pont d'una vidriera de la Llotja, probablement la que representa la Virtut de l'Esperança.

[...] tres de juny...

Més, a XI de juliol, a Johan de Vergara, per los treballs del pont de la vadriera e per desfer lo fust qui clohia, I lliura X sous.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Èpoques 1499-1502: 16-VI-1502.)

(Reg. 11h) 15 de juliol de 1502. Pagament a Joan de Vergara per treballs realitzats a la vidriera de la Llotja on és representada la Virtut de l'Esperança.

[...]

Més, a XI de juliol, a Johan de Vergara, per IIII jorns ha fet fahena a les vedriere Spes, XII sous.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Èpoques 1499-1502: 15-VII-1502.)

(Reg. 11i) 27 de juliol de 1502. Època i albarà corresponents al pagament al ferrer Pere Roca per una llanda de ferro per a la vidriera de la Virtut de l'Esperança, situada al segon revolt de la Llotja.

[...]

Sit omnibus notum quod ego Petrus Rocha, faber, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis, venerabili Petro Ubach, mercatori, alteri ex defensoribus mercancie, clavarioque iuris periatice, quod dedistis et solvistis michi in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis, tres lliures et duodecim solidos barchinonenses in solutio \pronata/ preu pro parte ferri e laborum meor pro faciendo quandam lindam ferri que in precensian facio pro illas vedriera que ex deliberacione Consilii de vint dicte Lotgie, celebrati XXVII die mensis aprilis anni millesimo quingentesimo primi, fit et operatur in secundo revolt domus dicte Lotgie, dicte Spes. Et ideo renunciando excepcioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premissorum presente vobis facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone, vicesima septima die mensis julii anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo secundo. Signum magister Petri Rocha predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt Michael Sunnes, notari civis et Johannes Angelus de Ruibragós, scriptor Barchinone.

Als molts honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo venerable en Pere Ubach, mercader, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure a-n Pere Rocha, ferrer, ciutadà de Barchinona,

tres lliures dotze solidos barchinonenses, diem III lliures XII solidos, per paga provata o per part del ferro e treballs de huna linda \de ferro/ que fa per una vadriera que ara de present se fa en lo segon dels revolts de la Casa de la Lotge, \apellada Spes/. Per ço, com volrà fer la dita, continuan aquella e cobrats lo present. Scrit en Barchinona, a XXVII del mes de joliol de l'any sinch-cents e dos.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Èpoques 1499-1502: 27-VII-1502.)

(Reg. 11j) 29 de juliol de 1502. Època i albarà corresponents al que restava del primer pagament a Gil Fontanet per la vidriera del segon revolt de la Llotja, vidriera que ja ha començat a col·locar.

[...]

Sit omnibus notum quod ego Gilius Fontanet, magister de vedrieres civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis, venerabili Petro Ubach, mercatori, alteri ex defensoribus mercancie, clavarioque iuris periatice, quod dedistis et solvistis michi in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis, novem libras \sexdecim solidos/ barchinonenses ad complementum prime solucionis precii illius vedrierie per me iam incepte et que in presentiarum operor et facere teneor in secundo ex illis sex revolts domus Lotgie mercatorum dicte civitatis, juxta formam quorundam capitulorum per et inter honorabiles nunch consules maris proprers predecessores vestros anni proxime lapsi et me factorum de quibus fuit receptum instrumentum in posse notarii infrascripti vicesima nona die mensis aprilis anni nativitate Domini millesimo quingentesimo primi, de quibus fuit receptum instrumentum in posse notarii infrascripti. Et ideo renunciando excepcioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premissorum presentem vobis facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone, vicesima nona die mensis julii anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo secundo. Signum Gili Fontanet predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt Michael Sunnes, notarius, civis et Johannes Angelus de Ruibragós, scriptor Barchinone.

Als molts honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo venerable en Pere Ubach, mercader, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure a-n Gili Fontanet, mestre de vedrieres, novem lliures \setze solidos/ barchinonenses, diem VIII lliures \XVI sous/, ha ell degudes ha compliment de la primera paga del preu de la vadriera per lo dit Gili Fontanet ha començada fer e obrar e que és tingut fer e obrar en lo segon revolt dels revolts de la Casa de la Lotge de la dita ciutat, segons forma de huns capitols entre los honorables cònsols de la mar proppassats de huna part, e lo dit Gili Fontanet de la part altre, en virtud de deslberació feta per lo Consell de vint de la Lotge celebrat a XXVIII del mes de abril de l'any sinch-cents e hu. Per ço, com volrà fer la dita, continuan aquella e cobrats lo

present. *Scrit en Barchinona, a vint-e-nou del mes de juliol de l'any sinch-cents e dos.*

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Òpoques 1499-1502: 29-VII-1502.)

(Reg. 11k) Juliol de 1502-13 de gener de 1503. Diversos pagaments relacionats amb la vidriera realitzada per Gil Fontanet per al segon revolt de la Llotja, on és representada la Virtut de l'Esperança.

Jhesus Maria Filius 1502

Dates de coses extraordinàries fetes per misser Pere Ubach, defenedor clavari de la mercaderia, generals e pagades en la Taula del cambi de la ciutat com apar per òpoques firmades en poder d'en Barthomeu Sunnes, notari dels actes extrajudicials de la Lotge.

[...] XXVIII de juliol...

Més, dit jorn, en dita Taula, an an Pere Rocha, ferrer, III lliures XII sous, e són per part del ferro e trebals de fer la linda de ferro qui servex per la vedriera del segon revolt de la Lotge nomenada Spes, la qual se fa per determinació del Consell de vint celebrat a XXVII de abril 1501, entra ---- III ll. XII s.

[...]

Més, a IIII de agost, en dita Taula, an an Gili Fontanet, mestre de vedrieres, 9 lliures 16 sous, e són per compliment de la primera pagua del cost de la vedriera fa en lo segon revolt de Lotge, nomenada Spes, segons forma del capitols fets per los honorables cònsols e dit Fontanet, en poder d'en Bartomeu Sunnes, notari, e açò ab determinació de Consell de XX, entra ---- VIII ll. XVI s.

[...] a IIII de janer 1503...

Més, dit jorn, en dita Taula, an an Gili Fontanet, mestre de vedrieres, 51 lliures, e són per compliment de 84 lliures avia de aver per la vedriera dita Spes a mesa en lo segon revolt dels revolts de Lotge, axí com per contracte era obligat, en poder de Bartomeu Sunnes, entra ---- LI ll. s.⁹⁸

Més, a VII de dit, en dita Taula, an an Pere Rocha, ferrer, 3 lliures 18 sous 2, e són per compliment de 7 lliures 10 sous 2 per una linda de ferro per ell feta per metra la vedriera del segon revolt, dita Spes, entra ---- III ll. XVIII s. II [diners].

Més, a XIII de dit, en dita Taula, an an Nicolau Prunyent, com avent-ne lots e sesió d'en Gili Fontanet, mestre de vedrieres, 12 lliures, e són per part de major cantitat a de aver per la vedriera dita Spes, com dalt és dit, entra ---- XII ll. s.

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 175, Llibre de comptes 1502.)

(Reg. 11l) 4 de novembre de 1502. Pagaments a un traginer i a un mariner per estores per tapar la vidriera que es fa en aquest moment a la Llotja.

[...] octubre...

Més, a XX del dit, a hun traginer per port de quatre stores per tapar la vadriera de la Lotge, IIII diners.

[...] 24 de octubre...

Més, dit dia, an en Çafont, mariner, per lo preu de quatre stores per tapar la vedriera, XVI sous.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-43, Clavaria o rebudes 1502-1506: 4-XI-1502.)

(Reg. 11m) 2 de gener de 1503. Pagament relacionat amb la retirada de la bastida de la vidriera que representa la Virtut de l'Esperança.

[...] deembre 1502...

Més, a XXXI del dit, an en Ballirey per [...] Més per muntar les anthenes e altre lenyam dalt a la Lotge, qui havia servit per la vadriera Speranca, II solidos.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-43, Clavaria o rebudes 1502-1506: 2-I-1503.)

(Reg. 11n) 2 de gener de 1503. Àpoca i albarà corresponents al pagament a Gil Fontanet de 51 lliures a compte de les 84 lliures promeses per la realització de la mostra i la vidriera de la Virtut de l'Esperança, al segon revolt de la Llotja.

Sit omnibus notum quod ego Gilius Fontanet, magister de vedrieres, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis, venerabili Petro Ubach, mercatori, alteri ex defensoribus mercancie, clavarique iuris periatice, quod dedistis et solvistis michi in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis quinquaginta unam libras barchinonenses ad complementum illarum octuaginta quatuor librarum dicte monete que michi solvere tenebamini pro precio sive scarata illius vedrierie dicte Spes quam ego nuper feci, construxi et operari in secundo revolt ex revoltis que sunt in domo Lotgie mercatorium dicte civitatis et pro mostra dicte vidriarie depicta in quodam papirolo quam facere, laborare et operari tenebar juxta formam quorundam capitulorum ipsa scarate factorum per et inter honorabiles nunch consules maris dicte civitatis, defensores mercancie habentes de his plenum posse ab honorabili Consilio de vint dicte Lotgie XXIII die mensis aprilis anni nativitate Domini millesimo quingentesimo \ex una et me ex alteris partibus/ que quidem vedriera fuit per me facta, operata et missa in dicto suo stagio juxta formam dictorum capitulorum de quibus fuit receptum instrumentum in posse Bartholomei Sunnes, notari infrascripti tricesima die mensis aprilis anni nativitate Domini millesimi quingentesimi primi. Et ideo renunciando excepcioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premissorum presentem vobis facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone secunda die mensis januarii anno a nativitate Domini millesimo

98. Escriu «ll. s.», ambdues abreviatures, tot i que la quantitat és exacta en lliures.

quingentesimo tercio. Signum Giliū Fontanet predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt Michael Sunnes, notarius civis et Jacobus Setmanat, scriptor Barchinone.

Als molt honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat com lo venerable en Pere Ubach, mercader, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure a-n Gili Fontanet, mestre de vedrieres, ciutadà de Barchinona, sinquanta-e-huna lliures barchinonenses, diem LI lliures, e són a compliment \de vuytanta-e-quatra lliures barchinonenses per la/ scarada o preu de aquella vedriera dita Spes e per la mostra de aquella per ell feta, la qual vedriera per lo dit Gili Fontanet és stada feta, obrada e mesa en lo segon dels revolts de la Casa de la Lotge, juxta forma de huns capitols per entre los honorables cònsols de la mar, defenedors de la mercaderia havents-ne plen poder del honorable Consell de vint de la dita Lotge celebrat a [en blanc] del mes de abril de l'any sinch-cents e hu, dels quals és stada restituida carta en poder d'en Bartomeu Sunnes, notari, escrivà dels actes extrajudicials dels presents cònsols e Consell de vint, a trenta del dit mes de abril \de dit any/. Per ço, com volrà fer la dita, continuan aquella e cobrats lo present. Escrit en Barchinona, a dos de janer del any sinch-cents e tres.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-43, Clavaria o rebudes 1502-1506: 2-I-1503.)

(Reg. 11o) 3 de gener de 1503. Àpoca i albarà corresponents al cobrament per part del ferrer Pere Roca per la llinda de ferro, i per la feina de la seva col·locació, de la vidriera del segon revolt de la Llotja.

[...]

Sit omnibus notum quod ego Petrus Rocha, faber, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis venerabili Petro Ubach, mercatori, alteri ex defensoribus mercancie, clavarioque iuris periatice, quod dedistis et solvistis michi in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis, tres libras decem octo solidos et duos denarios barchinonenses ad complementum illarum septem librarum decem solidorum et duos denariorum dicte monete pro quadam linda ferri quam ego feci nuper pro quadam vadriera dicta Spes michi facta per Giliū Fontanet, magistrum de vedrieres civem Barchinone, in secundo ex revolts domus Lotgie mercatorum dicte civitatis, scilicet, pro ferro \et plumbol/ e pro meis laboribus pro operando ipsam que linda et pro meis duorum quintalum et quinque librarum ad racionem octo denarium pro qualibet libra. Et ideo renunciando, excepcioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premissorum presentem vobis facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone, tercia die mensis januarii anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo tercio. Signum [en blanc] Rocha predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt Michael Sunnes, notari civis et Jacobus Setmanat, scriptor Barchinone.

Als molts honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo venerable en Pere Ubach, mercader, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge degé fer, dir e scriure a-n Pere Rocha, ferrer, ciutadà de Barchinona, tres lliures \divuyt/ solidos \dos/ diners barchinonenses, diem III lliures \VIII/ solidos II diners, ha ell restants a pagar a compliment de aquelles set lliures dos solidos VIII diners per una linda de ferro per ell feta per la vadriera dita Spes, novament feta en lo segon dels revolts de la Casa de la Lotge, sobre los rextats de ferro, ço és per lo ferro e mans que ha pesat dos quintars e sinch lliures, compensat aquella entre ferro e mans, a rahó de vuyt diners la lliura. Per ço, com volrà fer la dita continuan aquella e cobrats lo present. Escrit en Barchinona, a tres del mes de janer de l'any sinch-cents e tres.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-43, Clavaria o rebudes 1502-1506: 3-I-1503.)

(Reg. 11p) 7 de gener de 1503. Àpoca i albarà corresponents a un pagament al mercader Nicolau Prument, nadiu de la regió francesa de la Picardia, relacionat amb la vidriera de la Virtut de l'Esperança, el qual cobra una quantitat en nom de Gil Fontanet.

[...]

Sit omnibus notum quod ego Nicholaus Prument, mercator picardus, civis Barchinone, habens de infrascripta quantitate cessionem iude michi factam a Gilio Fontanet, magistro de vedrieres cive dicte civitatis pro ut de ipsa cessione plena constat instrumento recepto in posse Bartholomei Sunnes, notari infrascripti, vicesima septima die mensis julii proxime lapsi dicto nomine, confiteor et recognosco vobis, venerabili Petro Ubach, mercatoii civi dicte civitatis, alteri ex defensoribus mercancie, clavarioque iuris periatice, quod dedistis et solvistis michi dicto nomine, duodecim libras barchinonenses ex et de illa maiori parte quantitate quam dicto Gilio Fontanet \solvi et/ per bextrade et pro precio sive scarata illius vedriera dicta Spes quam in presenciam \dictus Gilius Fontanet/ fecit construxit et operarit ac misit et facere tenebatur in secundo ex revolts rexiarum de ferro domus Lotgie mercatorum dicte civitatis, juxta formam quorundam capitulorum per et inter honorabilis consules maris dicte civitatis ex defensores mercancie, habentes plenum posse ab honorabili de vint dicte Lotgie, de quibus \capitulis/ fuit receptum instrumentum in posse dicti et infrascripti notari, tercesima die mensis aprilis anni nativitate Domini millesimo quingentesimi primi, in quibus de dicta potestate large habetur mencione. Et ideo renunciando excepcioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premissorum presentem vobis, facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone, septima die mensis jannuarii anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo tercio. Signum Nicholai Prument predicti, qui hec dicto nomine laudo et firmo.

Testes huius rei sunt Michael Sunnes, notari civis et Jacobus Setmanat, scriptor Barchinone.

Als molts honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la

dita ciutat, como lo venerable en Pere Ubach, mercader, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure a-n Nicholau Prument, mercader picart, ciutadà de Barchinona, com havent dret e causa e cessió d'en Gili Fontanet, mestre de vedrie[r]es, ciutadà de la dita ciutat, dotze lliures barchinonenses, diem XII lliures, de aquella major quantitat que lo dit Gili Fontanet havia haver e li era deguda per lo preu o scarada de aquella vadriera dita Spes ara novament per lo dit Gili Fontanet feta e mesa en lo segon dels revolts de les rexes de la Casa de la Lotge, segons forma de huna època dagueren de la susdita quantitat per lo dit Nicholau Prument fermada \en poder d'en Bartomeu Sunnes, notari e scrivà dels actes extrajudicials de nosaltres dits còsols e Consell de XX per lo rebut desús scrit./ Per ço, com volrà fer la dita, continuan aquella e cobrats lo present. Scrit en Barchinona a set del mes de janer de l'any sinch-cents e tres.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-43, Clavaria o rebudes 1502-1506: 7-I-1503.)

(Reg. 11q) 3 de febrer de 1503. Anotacions del pagament a un verguer per escombrar les finestres i a un fuster per posar estores a la vidriera de la Virtut de l'Esperança.

[...] janer...

Més, a XXIII de dit, an en Benet, lo verguer, per diverses cavalchades per lo senyor príncep II sous, per scombrar les finestres, X sous. Més, dit dia, a-n Jeronim Poli, fuster, per fusta e adobar la porta de la sala dalt de la Lotge, e per la barra de la cabira, e per metre les stores a la vedriera Spes, e per hun golfó per la porta de l'ort, XVIII sous.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-43, Clavaria o rebudes 1502-1506: 3-II-1503.)

(Reg. 12) 17 de juliol de 1503. Pagament a Gil Fontanet per fil de llautó que aporta per adobar les finestres de la Duana que miren al mar.⁹⁹

[...]

Primo, a III de juliol, doni an en Gili Fontanet, per fil de leutó per adobar les finestres davant la mar, dalt de la Duana, lliures XII sous.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-43, Clavaria o rebudes 1502-1506: 17-VII-1503.)

(Reg. 13) Gil Fontanet fa la vidriera de la finestra de la Llotja més propera al cancell de la Cort del Consolat i on es representa la Virtut de la Justícia.

(Reg. 13a) 22 d'abril de 1501. Deliberació sobre la necessitat d'encarregar una vidriera per a la gran finestra situada davant del cancell del Consolat, a la Llotja.

[...]

Lo ters cap o fet fonch per quant, davant lo cancell del Consolat, qui és dins la Casa de la Lotge, ha huna gran finestra \en/ la qual quiscun any se ha de metre hun ancerat. E perquè al parer dels dits còsols staria millor que hi fos feta una vadriera e no caldria tots anys fer-hi despesa de dit ancerat, per ço ho proposaven al dit e present Consell que per aquell, atès que al lur parer seria amballiment de la Casa de la Lotge, e per aquell ne sia feta la deslberació que li parega.

[...]

Sobre lo terç cap o fet de la dita vadriera fahedora a la finestra susdita¹⁰⁰ de la Casa de la dita Lotge, lo dit e present Consell fa deslberació e conclusió que la dita finestra, atès que és gran ambelliment a la dita Casa de la Lotge e ja ni ha de altres, que sia feta e que s'fassa pagant lo cost e despeses de aquella de peccúnies del dit dret del periatge, donant e cometent lo dit e present Consell lo divisar e compondre de aquella e \e per quiscun preu e cost se fasa/ tot e sengles altres coses a assò necessàries e decents als dits honorables còsols qui ara són e seran e als defenedors de la mercaderia e a dos prohòmens mercaders.

[...]

Sobre lo sisen cap o fet de la dita vadriera, atès que és en gran amballiment de la dita Casa de la Lotge, lo dit e present Consell deslbera que la dita vadriera se fassa remetent e cometent lo ordonar e compondre e fer aquella al dit loch e lo cost e despeses de aquella als honorables còsols de la mar e als defenedors de la mercaderia qui ara són e seran, e a quatre prohòmens mercaders per los dits còsols e defenedors elegidors, donant e cometent lo dit Consell sobre les dites coses plener poder als dits honorables còsols e defenedors e a IIII prohòmens del dit Consell per lo dit Consell elegidors, o a la major part d'ells, tot e tant e quant ne té lo dit Consell, e que tot se pach de peccúnies del dit dret.

[...]

(AHCB, Consolat de Mar I-4, Registre de deliberacions 1496-1501, f. 131r, 132v i 133r.)

(Reg. 13b) 29 de juliol de 1502. Època del pagament al notari Bartomeu Sunnes pels capítols signats per Gil Fontanet per a la realització de la vidriera que és davant del cancell del Consolat.

[...]

Ítem, per los capítols de la vadriera que s'ha de fer davant lo

99. Un document anterior, datat el 14 de juliol de 1503, parla de l'adob i enreixat per part de dos mestres de cases de les finestres de la Casa de la Duana, que és contigua a la de la Llotja.

100. Repeteix «sus».

cancell del Consolat, fermats en poder meu, entre los honorables cònsols proppassats, havent-ne plen poder del Consell de vint de la dita Lotge, e en Gili Fontanet, mestre de vedrieres, per lo fer de la vadriera de la virtud dita Spes,¹⁰¹ que ha de fer en lo ters dels revolts de la Casa de la dita Lotge.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 150, Àpoques 1499-1502: 29-VII-1502.)

(Reg. 13c) 22 de desembre de 1503. Àpoca i albarà corresponents al pagament a Gil Fontanet d'una quantitat a compte per la realització de la mostra i de la vidriera on és representada la Virtut de la Justícia, situada a la finestra que es troba al capdavant del cancell de la Cort del Consolat, a la Llotja.

[...]

Sit omnibus notum quod ego Gilius Fontanet, magister de vedrieres, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis, venerabili Joannii Vila, mercatori, civi dicte civitatis, alteri ex defensoribus mercancie, clavarioque iuris periatice, quod dedistis et solvistis michi in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis, viginti duas libras barchinonenses, et sunt pro bistracta sive bestreta illius vedrierie dicte Iustitia quam ego in presenciarum facio, construo et opero [en blanc], que sunt in domo Lotgie mercatorum dicte civitatis et pro mostra dicte vedrierie depicta in quodam papiro quam facere, laborare et operari teneor juxta formam quorundam capitulorum ipsis scarate factorum per et inter honorabiles nunch consules maris dicte civitatis et defensores mercancie, habentes de hiis plenum posse ab honorabili Consilio de vint dicte Lotgie, celebrato [en blanc] die mensis decembris anni nativitate Domini millesimi quingentesimi tercii, ex una et me ex altera partibus que quidem vedriera est per me factura et operatura et misura in dicto suo stagio juxta formam dictorum capitulorum de quibus fuit receptum instrumentum in posse Bartholomei Sunnes, notari infrascripti [en blanc] die mensis [en blanc] anni nativitate Domini millesimi quingentesimi. Et ideo renunciando excepcioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premissorum presentem vobis facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone, vicesima secunda die mensis decembris anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo tercio. Signum Gili Fontanet predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt Michael Sunnes, notari civis et Joannes Alzina, scriptor Barchinone.

Als molts honorables los administradors de la Taula del depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo venerable en Johan Vila, marchader, altre del defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatice, degé fer, dir e scriure a-n Gili Fontanet, mestre de vedrieres, ciutedà de Barchinona, vint-e-dues liures \barchinonenses, diem XXII lliures/ e són per bestreta a ell feta per rabó de aquella vedriera dita Justícia e per la mostra de aquella per ell feta, la qual vedriera per lo dit Gili Fontanet se fa, es obra ara de present, la qual se té a metra al cap-

davall del cansell de la Cord del Consolat de la Casa de la Lotge, juxta forma de huns capitols per e entre los honorables cònsols de la mar e defenedors de la mercaderia, havent-ne plen poder de l'honorable Consell de vint de la dita Lotgie celebrat a [en blanc] del mes de [en blanc] de l'any mil sinch-cents e dels quals és stada restituïda carta en poder d'en Barthomeu Sunnes, notari e scrivè dels actes extrajudicials dels dits honorables cònsols e Consell de vint de la dita Lotgie. Per ço, como volrà fer la dita, continuan aquella e cobrats lo present. Scrit en Barchinona a XXII del mes de dezembre de l'any sinch-cents e tres.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-43, Clavaria o rebudes 1502-1506: 22-XII-1503.)

(Reg. 13d) 30 d'abril de 1504. Àpoca i albarà corresponents al pagament a Gil Fontanet per una vidriera per a la finestra, o portal, més propera al cancell de la Cort del Consolat de la Llotja.

[...]

Sit omnibus notum quod ego Gilius Fontanet, magister de vedrieres, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis, venerabili Johannii Vila, mercatori, alteri ex defensoribus mercancie, clavarioque iuris periatice, quod dedistis et solvistis michi in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis, \quadraginta/ tres libras barchinonenses ad complementum precii illius vedrierie per me nuper de mandato honorabilium consulum maris Barchinone et ex defensorum mercancie habentium plenum posse ab honorabili Consilio de vint Lotgie mercatorum dicte civitatis celebrato [en blanc] die mensis [en blanc] proxime lapsi, juxta formam, seriem et tenorem quorundam capitulorum de quibus fuit receptum instrumentum in posse notari infrascripti XVIII die mensis decembris proxime lapsi feci construxi, posui et misi in quodam portali sive fenestra magna que est in domo Lotgie mercatorum dicte civitatis in capite inferiori seu satis proxime cancellam Curie Consolarium maris, cum suo filato et aliis dicte vedrierie ad iacentibus juxta conventionem dictorum capitulorum. Et ideo renunciando excepcioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premissorum presentem vobis facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone, tricesima die mensis aprilis anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo quarto.

Signum Gili Fontanet predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt discretus Bartholomei Palou, notari et Petrus Benedictus dez Mas, virgarius honorabilium consulum maris nostre Barchinone.

Als molts honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo venerable en Johan Vila, mercader, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure a-n Gili Fontanet, mestre de vedrieres, ciutedà de Barchinona, quonanta-tres lliures barchinonenses, diem XXXXIII lliures, ha ell degudes e pertanyents per resta e a compliment de aquelles sexanta-sinch lliures de la dita moneda per lo preu de huna

101. Hauria de fer referència al tema de la Virtut de la Justícia.

vadriera que novament ha feta e mesa en una finestra o portal qui és en la Casa de la Lotge, bax al cap del cancell de la Cord del Consolat de la dita Lotge, a la paret de llavant, ab lo filat de ferro e altres coses per aquella necessàries e decents, juxta forma de una capitulació entre nosaltres dits cònsols e los defenedors de la mercaderia havents-ne plena potestat del Consell de vint de la Lotgia, de la qual capitulació és stada testificada carta en poder d'en Bartomeu Sunnes, notari, a XVIII de febrer proppassat. Per ço, com volrà fer la dita, continuan aquella e cobrats lo present. Scrit en Barchinona a trenta de abril de l'any sinch-cents e quatra.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-43, Clavaria o rebudes 1502-1506: 30-IV-1504.)

(Reg. 13e) 30 d'abril de 1504. Anotacions corresponents a diversos pagaments relacionats amb feines realitzades per a la vidriera de la Virtut de la Justícia de la Llotja.

[...] a XXII d'abril...

Més, dit dia, an en Jeronim Poli, fuster, per jornals e fusta per lo gorniment de la vadriera Justícia, I lliura V sous VII. Més, a XXIII de dit, a na Fernanda per una somada calç serví per la vadriera Justícia, II sous VI. Més, dit dia, a mestre Solsona per sis jornals feren feyna a la vadriera Justícia, I lliura III sous VI [diners].

[...] XXX d'abril...

Més, dit dia, a-n Anthoni Puig, sparter, per trunyelles e cordes per lo bastiment de la vadriera Justícia, II sous VI. Més, dit dia an en Jeronim Poli, fusters, per los ponts de la vadriera Justícia, VII sous.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-43, Clavaria o rebudes 1502-1506: 30-IV-1504.)

(Reg. 13f) 13 de juny de 1504. Àpoca i albarà corresponents al pagament a Gil Fontanet de la mostra, que ha fet fer, i del filat de ferro de la vidriera de la Virtut de la Justícia, situada davant del cancell de la Cort del Consolat de la Llotja.

[...]

Sit omnibus notum quod ego Gilius Fontanet, magister de vedrieres, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis, venerabili Raphaelis Marti, mercatori, alteri ex defensoribus mercancie, clavarioque iuris periatoci, quod dedistis et solvistis michi in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis, tres libras et quatuor solidos barchinonenses michi debitas racionibus sequentibus, videlicet, duas libras pro illa mostra facta pro illa vedrieria nuper per me facta in quadam fenestra domus Lotgie mercatorum dicte civitatis coram cancellam Curie Consolaris maris dicte civitatis, versus orientem dicta seu, intitilata Iusti-

cia et residuos viginti quatuor solidos ad complementum dictarum trium librarum et quatuor solidorum/ pro quodam filat ferri per me post faccionem et posicionem dicte vedrierie facti et missi juxta stacium dicte vedrierie pro conservarem dicte vedrierie quos filat feci et missi de mandato honorabilium Consulm maris dicte civitatis que ortae sunt ultra precium dicte vedrierie juxta convencionum inter ipsos honorabilis consules et me. Et ideo renunciando excepcioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premissorum presentem vobis facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone, terciadecima die mensis junni anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo quarto. Signum Gili Fontanet predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt Johannes Ulzina et Petrus Font, scriptores Barchinone.

Als molts honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo venerable en Rafel Martí, mercader, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure a-n Gili Fontanet, mestre de vedrieres, ciutadà de Barchinona, tres lliures quatra solidos barchinonenses, diem III lliures IIII solidos, ha ell degudes e pertanyents, ço és, dues lliures per lo patró o mostra ha fet fer per la vadriera apellada Justícia que és davant lo cancell de la cord del Consolat de la Lotge, a la part de solixent, e vint-e-quatra solidos per hun filat de ferro/ que és stat fet desús lo staci de la dita vadriera per conservació de aquella, les quals dites dues quantitats se paguen ultra lo preu de la dita vidriera, segons la avinença feta entre los honorables cònsols de la mar e lo dit Gili Fontanet. Per ço, com volrà fer la dita, continuan aquella e cobrats lo present. Scrit en Barchinona, a tretza del mes de juny de l'any sinch-cents e quatra.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-43, Clavaria o rebudes 1502-1506: 13-VI-1504.)

(Reg. 13g) 18 de juny de 1504. Anotació del pagament al ferrer de la Llotja, Bernardí Pujol, per un bastiment de ferro per a una vidriera, probablement la de la Virtut de la Justícia.

[...] a XIII de juny...

Més, an en Barnadí Pujol, ferrer de la Lotge, per un bastiment de ferro per la vidriera, e per unze gafes han servit per les portes rexades de la Lotge, e claus, I lliura XII sous.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-43, Clavaria o rebudes 1502-1506: 18-VI-1504.)

(Reg. 13h) 21 d'agost de 1504. Anotació d'un pagament relacionat amb la bastida de la vidriera de la Virtut de la Justícia de la Llotja.

[...]

Primo, a VIII de agost, doní an an Lorenç, verguer de la Lotge, per hun dia lo seu missatge ajuda a la bastide de la vadriera Justícia, lliures¹⁰² III sous.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-43, Clavaria o rebudes 1502-1506: 21-VIII-1504.)

(Reg. 14) 2 de gener de 1507. Anotació del pagament al fuster Jeroni Poli per la confecció d'un pont per a l'adob d'una vidriera.

Sit omnibus notum, quod ego Jeronimus Poli, fusterius civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis venerabili Francisco Juliol, mercatori, alteri ex defensoribus mercancie, clavarioque iuris periaty, quod dedistis et solvistis michi in Tabula Cambii sive depositorum dicte civitatis, decem septem solidos et quatuor denarios barchinonenses michi debitas pro diversis expensis nuper facte pro opere de la Drassana e dicte Lotgie.

[...]

Més, deu per hun jornal mety en lo pont y e fer-lo servi adobar la vadriera, per mi e per lo mosso, lliures¹⁰³ VII sous.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-44, Clavaria o rebudes 1506-1510: 2-I-1507.)

(Reg. 15) Gil Fontanet fa a la Llotja la vidriera que representa santa Eulàlia.

(Reg. 15a) 27 d'abril de 1509. Contracte amb Gil Fontanet per a la realització de la mostra i la vidriera destinada a la representació de santa Eulàlia, situada a la Llotja, a la part de tramuntana.¹⁰⁴

Die veneris XXVII mensis aprilis anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo nono.

En nom de Déu sia, amén. Per causa de la vedriera dejús escrita, deliberada fer per los honorables cònsols de la mar de la ciutat de Barchinona, en virtut de la deliberació de l'honorable Consell de Vint de la Llotja de la dita ciutat, la qual ha emprès de fer en Gili Fontanet, al cap de la Casa de la Llotja a la part de tramuntana, són estats fets e concordats entre los honorables mossèn Joan d'Avinyó, donzell, e mossèn Antoni Planes, mercader, ara cònsols de la mar de la dita ciutat, ab consell e intervenció dels honorables defenedors de la mercaderia, de mossèn Guillem Brat, mossèn Bernat Geronella, mossèn Joan Riba e mossèn Genau Morull, tots mercaders, persones per los dits honorables cònsols en virtut de la dita potestat elegits d'una part, lo dit Gil Fontanet de la part altra, de e per la qual són posats los capitols e pactes dejús escrits per la forma que es segueix:

Primo, lo dit Gili Fontanet, promet als honorables cònsols, defenedors e prohòmens mercaders que ell a tot son càrrec e despeses farà, obrarà e laborarà una vedriera en aquella finestra o tou de finestra qui és al cap del cantó de la Casa de la Llotja vers la part de llevant a la part de tramuntana faent aquella que tinga tot la dita finestra e claravoies e fins a la porta de fust de dita finestra ab la image de santa Eulàlia, cors sant de Barchinona, que tinga en la una mà los turments que passà e ab que fonc martiritzada e en l'altre mà un llibre ab una palma en la mà perfilada, ab manto o vestimenta d'aquelles colors que ordenaran los dits honorables cònsols, defenedors e prohòmens, e metrà en aquella tots los vidres de bon salicorn, ben clars, los ploms e stany, faent en aquella la dita imatge de la dita benaventurada santa Eulàlia, ben proporcionada e divisada segons lo lloc e espai a on ha d'estar, e fer e metre los vidres de les claravoies sus la dita finestra blancs e ben clars, ben recuits, ben divisats e perfilats d'aquella color que volran com a mester. E acabada d'obrar dita vedriera metrà e ficarà aquella en lo dit loc o estaci de la finestra com se pertany. Hoc, e promet que farà les creueres e los fusells que han mester per estar ferma la dita vedriera en lo dit estaci o lloc de la dita finestra, faent aquelles de bon ferro e nou, e hi donarà e metrà tot lo ferro que hi sia mester e les mans a tot son càrrec e despeses; e promet fer lo filat a la part de fora d'aquella, en la dita finestra, que complidament tinga aquella guardada e de la grandària que ha mester per tenir ben cobert aquella, e promet fer e metre tots los bastiments de ferro a on estarà textit lo fil de dit filat. Lo qual filat promet fer de bon llautó e promet metre-hi tot lo fil del dit llautó per a dit filat e fer aquell de bon fil reforçat e totes e sengles altres coses necessàries, e metre e picar aquells a tot son càrrec e despeses. Ítem més, promet haver acabada la dita vedriera ab tot bon llur compliment segons és llargament contengut, e haver mesa aquella en son lloc degut ab les claravoies d'aquella, d'ací a la festa de Nostra Dona de setembre primer vinent. Ítem, los dits honorables cònsols, ab intervenció e consell dels dits honorables defenedors e prohòmens, havent-ne d'açò plena potestat e facultat del dit Consell de Vint de la Llotja, prometen al dit Gil Fontanet que faran rompre a despeses de la Llotja les pedres que faran a rompre en la dita finestra e fer fer la filada a on va ésser mesa dita vedriera de mestre de cases, e haver los ponts, ço és, los puntals, taules, travessos e trunyelles, e fer metre aquella, tot a càrrec e despeses de la dita Llotja. Ítem més, prometen al dit Gili Fontanet que li donaran e pagaran per lo preu de dita vedriera, ço és, per los vidres, ploms, estany, colors, ferro, llautó, mans e per la mostra e per totes e sengles altres coses que s'han mester per dita vedriera fins ésser picada, posada e mesa ab tot compliment que han mester per estar ferma e ab mostra que d'ací aquella ha de fer lo dit Gili Fontanet que promet fer e haver a tot son càrrec e despeses per tot LXXX lliures barchinoneses per totes coses, les quals li prometen pagar, ço és, de present per bestrets de llautó e ferro [en blanc] lliures e la resta a coneguda de les quatre persones. Per LXXX lliures barchinoneses pagadores en la forma de les altres capitulacions de les vedrieres ja fetes, comprès la mostra, així com en les altres.

102. Hi posa «lliures», tot i que la quantitat és exacta en sous.

103. Hi posa «lliures», tot i que la quantitat és exacta en sous.

104. Esmenat i transcrit per Duran (1972-1975, vol. 2, p. 403-404 i nota 9). Document avui perdut.

Testes Bernardus Muneris, curritor auris, et Gabriel Lorens, virgarius.

(AHCB, Fons notarial,
Contractes: 27-IV-1509.)

(Reg. 15b) 16 de maig de 1509. Anotació de diversos pagaments relacionats amb la col·locació de la vidriera de Santa Eulàlia.

[...] maig...

Més, a VIII de dit, per comissió de mossèn Climent Jordà, defenedor de la mercaderia, an en Thoni Sart, mestre de cases, per quatre jornals e mig havia fets feyna a la vedriera que serà Sancta Eulàlia, XVIII sous. Més, al dit Virgili, per port de la caixa de les scriptures e lo argent a casa dels cònsols novells e ajudar fer lo bastiment de la vedriera, I sou, és tot III sous. Més, an en Puig, sperter, per sinch trunyelles serviren per la bastida de la dita vedriera, II sous I [diner].

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-44,
Clavaria i rebudes 1506-1510.)

(Reg. 16) 16 de març de 1515. Decisió de fer una vidriera en un dels revolts de la Llotja, probablement la destinada a la Virtut de la Fortalesa.¹⁰⁵

[...]

Vidriera fos feta devall lo revolt de la Lonja fins a la reixa.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç,
núm. 159, Repertori del notari
Luis Rufet 1601-1639, f. 161r.)

(Reg. 17) 14 de juny de 1516. Anotació d'un pagament al ferrer Miquel Pujol per barres de ferro per a les vidrieres de la Llotja.

A XIII de juny.

Ítem, en Miquel Pugol, ferrer, per dotze barres de ferro que han servit per les vedrieres de la Lotga, e per clavo de ell presa a obs de la Casa de la dita Lotga ---- VI ll. X s.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç,
núm. 168, Cèdules dels pagaments
1516-1527: 14-VI-1516.)

(Reg. 18) Obres de mig relleu realitzades sota les vidrieres de la Llotja.

(Reg. 18a) 21 de juny de 1516. Anotació del pagament a l'oller Pere Mates per l'obra de mig relleu realitzada al peu d'una vidriera situada en un dels revolts de la Llotja.

[...]

Ítem, en Pere Mates, oller, ciutadà de Barchinona, en paga prorata del preu de la scarada de aquella obra de mig relleu se fa en lo peu de la vedriera qui és en lo revolt de la Lotga a la part de levant ---- X ll. s.¹⁰⁶

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç,
núm. 168, Cèdules dels pagaments
1516-1527: 21-VI-1516.)

(Reg. 18b) 16 de setembre de 1516. Anotació del pagament a l'oller Pere Mates per l'obra de mig relleu que fa sota les vidrieres de la Llotja.

[...]

Ítem, a-n Pere Joan Aguilar, qui les pren per en Pere Mates, oller, en paga he prorata del preu de la scarada de aquella obra de mig relleu que per deliberatio del Consell de vint de la Lotga, sota les vedrieres té fer y obrar ---- X ll. s.¹⁰⁷

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç,
núm. 168, Cèdules dels pagaments
1516-1527: 16-IX-1516.)

(Reg. 19) Pagaments relacionats amb la vidriera que representa la Virtut de la Fortalesa, probablement realitzada també per Gil Fontanet.

(Reg. 19a) 19 de novembre de 1516. Anotació del pagament al ferrer Miquel Pujol per una barra de ferro que fa per a la vidriera de la Virtut de la Fortalesa de la Llotja.

[...]

Ítem, a-n Jordi Joan, mercader, qui les pren per en Miquel Pujol, ferrer, al dit Pujol degudes per lo preu de huna barra de ferro feta en lo peu de la vedriera intitulada Fortalesa ---- X ll. s.¹⁰⁸

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç,
núm. 168, Cèdules dels pagaments
1516-1527: 19-XI-1516.)

105. Esmentat per Moliné (1914, p. 333).

106. Escriu «ll. s.», tot i que la quantitat és exacta en lliures.

107. Escriu «ll. s.», tot i que la quantitat és exacta en lliures.

108. Escriu «ll. s.», tot i que la quantitat és exacta en lliures.

(Reg. 19b) 17 de desembre de 1516. Anotació del pagament a l'oller Pere Mates per l'obra de mig relleu que fa al peu de la vidriera de la Virtut de la Fortalesa de la Llotja.

[...]

Item, al dit Pere Joan Aguilar, qui les pren per en Pere Mates, oller, a compliment de trenta-tres lliures degudes al dit Pere Mates per lo preu de la scarada de la hobra de mig relleu feta al peu de la vedriera intitulada Fortalesa ----XIII ll. s.¹⁰⁹

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 168, Cèdules dels pagaments 1516-1527: 17-XII-1516.)

(Reg. 20) 2 d'octubre de 1521. Anotació del pagament a Gil Fontanet per l'adob de les vidrieres de la Llotja.

[...]

Item, a-n Pere Johan Aguilar, altre dels collectors del dit dret, qui les pren per en Gili Fontanet, mestre de vedrieres, al dit Gili degudes per adobs per ell fets en les vedrieres de la Casa de la Lotge ---- VI ll. XII s.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 168, Cèdules dels pagaments 1516-1527: 2-X-1521.)

(Reg. 21) Dues notícies sobre la vidriera del Judici de la Llotja, reparada per Jaume Fontanet.

(Reg. 21a) 10 de febrer de 1524. Anotació d'un pagament per un baldó de la porta del cancell on és la vidriera del Judici i que amb tota probabilitat es tracta de l'anomenada anteriorment *vidriera de la Justícia*.

[...]

Més, un baldó per la porta del cancell a hont tenen lo Juy, I sou VI.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 159, Àpoques i albarans 1523-1525: 10-II-1524.)

(Reg. 21b) 17 de novembre de 1528. Àpoca i albarà corresponents al pagament a Jaume Fontanet per

l'adob i renovació del camper blau de la vidriera del Judici de la Llotja, probablement realitzada per Gil Fontanet entre els anys 1503 i 1504 i anomenada *vidriera de la Justícia*.

[...]

Sit omnibus notum quod ego Jacobus Fontanet, pictor vitriarum, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis, honorabili Marcho Anthonio del Vilar, mercatori, altreri ex defensoribus mercancie, clavarioque iuris periatice, quod dedistis et solvistis michi bene in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis, octo libras decem solidos barchinonenses michi debitas et pertinentes pro adaptando et mutando totum illius camper eiusdem vitriarie del Juy que est intus Lotgiam mercatorum dicte civitatis. Et ideo renunciando exceptioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premissorum presentem vobis, facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone decima septima die mensis novembris anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo vigesimo octavo. Signum Jacobi Fontanet predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt Anthonius Serra et Johannes Beulo, scriptores Barchinone.

Als molts honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo honorable en March Anthoni del Vilar, mercader, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir y scriure a-n Jauma Fontanet, pintor de vadrieres, ciutedà de Barchinona, vuyt lliures deu solidos, diem VIII lliures X sous, barchinonenses a ell degudes e pertenyents per adobar e mudar tot aquell camper blau de la vadriera del Juy que és dins la Lotge dels mercaders de dita ciutat. Per so, com volrà fer la dita, continuan aquella e cobran lo present. Scrit en Barchinona, a XVII de nobembre de l'any MDXXVIII.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 152, Àpoques i albarans 1527-1531: 17-XI-1528.)

(Reg. 22) 30 de desembre de 1524. Anotació del pagament per una bastida que es fa per a l'adob, per part de Gil Fontanet, d'una vidriera del portal de la Llotja.

[...]

Item, féu una bastida sobre lo portal per mestre Gil, per bado-bar la vadriera, he stat mig dia jo e lo meu fadri. Més, vaig logar dos homens a la pasqueteria, doni'ls vuyt diners per pugar-hi les taules. Més compri sis diners de malals. És per tota, sinch sous e dos diners.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 159, Àpoques i albarans 1523-1525: 30-XII-1524.)

109. Escriu «ll. s.», tot i que la quantitat és exacta en lliures.

(Reg. 23) 13 de gener de 1525. Anotació del pagament a Gil Fontanet per l'adob i la reposició de peces trencades de les vidrieres de la Llotja.

[...] *nohembre any MDXXVIII...*
Més, a XV de dit, pagui an an Gil Fontanet per adobar e recórrer les vedrieres dins la Lotge, I lliura X sous.
 [...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 159, Èpoques i albarans 1523-1525: 13-I-1525.)

(Reg. 24) 27 de febrer de 1526. El fuster Jaume Espelta fa àpoca de diversos pagaments. Entre aquests figura el que es fa pel pont de la bastida que ha calgut fer per tal que Gil Fontanet arribés a la vidriera de sobre la porta principal de la Llotja de Barcelona.

[...]
Més, per hun parastage he fet sobre lo portal de la Longe per mestre Gil, per adobar les vedrieres, jo e lo meu jove, hun jornal entre fer y desfer, val VIII sous.
 [...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 160, Èpoques i albarans 1525-1527: 27-II-1526.)

(Reg. 25) 21 de juny de 1533. Anotació sobre les escultures de terra cuita fetes a la Llotja, a la part de les vidrieres.¹¹⁰

[...]
Figures dues de emperadors sien fetes de bulto de terra cuyta per posar en cadaún racó de la Lonja, a la part de les vedrieres.
 [...]
Imatges duas de emperadors fossen fetas de bulto de terra cuita per posar en cadaún racó de la Lonja, a la part de las vedrieras.
 [...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 195, Repertori del notari Luis Rufet 1601-1639, f. 91r i 98v.)

(Reg. 26) 27 de juny de 1533. Anotació d'un pagament per la neteja de les vidrieres de la Llotja.

[...] *XXVIII de maig...*
Més, dit jorn, a Bertomeu Arenys y altres, per scombrar la

Lotge dins y de fora y per neteiar les vedrieres en dos pertits, I lliura, VIII sous.
 [...]

(BAB, Consolat de Mar M-45, Clavaria o rebudes 1531-1534: 27-VI-1533.)

(Reg. 27) 15 de gener de 1534. Anotació d'un pagament per l'adob i la col·locació d'unes claraboies a les reixes de la Llotja.

[...] *XXII dezembre 1533...*
Més, dit die, per comissió de dit Gori, doní a-n Aloy Rocha per adobar y posar unes claravolles a les reixes de Loge, VIII sous.
 [...]

(BAB, Consolat de Mar M-45, Clavaria o rebudes 1531-1534: 15-I-1534.)

(Reg. 28) Pagament a Jaume Fontanet del salari concertat per l'adob de les vidrieres de la Llotja.

(Reg. 28a) 24 de desembre de 1534. Àpoca i albarà corresponents al pagament a Jaume Fontanet del salari que té assignat per adobar les vidrieres de la Llotja.

Sit omnibus notum quod ego Jacobus Fontanet, pictor vitriarum, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis, honorabili Anthonio Guri, mercatori, alteri ex defensoribus mercancie et clavarioque iuris periatice, quod dedistis et solvistis michi et fuit verius per me et de mei voluntate dicti et scribi fecistis honorabili Johannes Clemens Folquer, mercatori civi Barchinone, in Tabula cambii sive depositorum dicte civitatis, quatuor libras quatuor solidos barchinonenses michi debitas et pertinentes rationem adaptandi vitriaria Longie mercatorum dicte civitatis, in quibus deficiebant alique pesse. Et ideo renunciando exceptioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premissorum presentem vobis facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone, vicesima quarta die mensis decembris anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo tricesimo quarto. Signum Jacobus Fontanet predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt Johannes Abad et Joannes Simons, scriptores Barchinone.

Als molts honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de la dita ciutat, com lo honorable en Anthoni Guri, mercader, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir e scriure a-n Jaume Fontanet, pintor de vedrieres, ciutedà de Barchinona, e per ell y de sa voluntat a l'honorable en Johan Climent Folguer, mercader, ciutedà de dicte ciutat, quatre lliures quatre solidos, diem III lliures III solidos, barchinonenses a ell degudes e pertanyents per rabó del salari de adobar les vedrieres de la

110. Esmentat per Moliné (1914, p. 325).

Longe dels mercaders de dicte ciutat, en les quals manchaven algunes pessés. Per so, com volrà fer la dita, continuan aquella e cobran lo present. En Barchinona a XXIII de dezembre MDXXXIII.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-46, Clavaria o rebudes 1534-1537: 24-XII-1534.)

(Reg. 28b) 24 de desembre de 1534. Anotació manuscrita de Jaume Fontanet on fa constar el que se li deu per l'adob de les vidrieres de la Llotja.

Die iovis XXIII decembris 1534.

Jauma Fontanet, pictor vitriariam, IIII lliures IIII sous quod de sui voluntate dench Johanni Clement Folquer, mercatori.

Lo que yo e de aver, Yaume Fontanet, de l'adob de les vadrieres de la Lotja és tres ducats e mig, dich IIII lliures III sous.

(BAB, Consolat de Mar M-46, Clavaria o rebudes 1534-1537: 24-XII-1534.)

(Reg. 28c) 14 de gener de 1535. Anotació del pagament a Jaume Fontanet per adobar les vidrieres de la Llotja, on faltaven algunes peces.

[...]

Item, a ell mateix, qui les pren per en Jacme Fontanet, pintor de vedrieres, per adobar les vedrieres de la Lotge, en les quals manquaven algunes pessés ---- IIII ll. IIII s.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 168, Cèdules dels pagaments 1534-1540: 14-I-1535.)

(Reg. 29) Altres notícies sobre el pagament a Jaume Fontanet per l'adob de les vidrieres de la Llotja.

(Reg. 29a) 5 de juliol de 1538. Anotacions del pagament a Jaume Fontanet per adobar les vidrieres i altres feines a la Llotja.

[...] 8 de juny...

Més, a dit, pagui ha mestre Jaume Fontanet, pintor, y són per part adobar les banderes, I lliura X sous.

[...] 11 de juny...

Més, ha dit, be pagat lliures 10 sous a mestre Jaume Fontanet, pintor, per lo compliment de tres liures aver de l'adobar de les vidrieres.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-47, Clavaria o rebudes 1537-1540: 5-VII-1538.)

(Reg. 29b) 18 d'agost de 1540. Anotació del pagament a Jaume Fontanet per l'adob de les vidrieres de la Llotja.

[...] agost...

Més, a XIII de dit, a Jaume Fontanet, II lliures VIII sous, e són per l'adob ha fet de les vidrieres de Lotge, les quals li doní per manament de mossèn Jaume Bolet, altre dels defenedors.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-47, Clavaria o rebudes 1537-1540: 18-VIII-1540.)

(Reg. 29c) 28 de març de 1543. Albarà del pagament a Jaume Fontanet per l'adob de les vidrieres de la Llotja, algunes de les quals eren trencades.

[...]

Als molts honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los còsols de la mar de la dicta ciutat, com lo honorable Pere Figueres, mercader, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degé fer, dir y scriure a-n Jaume Fontanet, pintor de vedrieres, ciutedà de Barchinona, vint lliures, diem XX lliures barchinonenses, a ell degudes per rahó de certs adops per ell fets en les vedrieres de la Casa de la Lotge dels mercaders de la dite ciutat que eren trencades. Per so, com volrà fer la dita, continuan aquella e cobran lo present. Escrit en Barchinona a XXVIII de març MDXXXIII.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-48, Clavaria o rebudes 1540-1543: 28-III-1543.)

(Reg. 30) 20 de novembre de 1545. Anotació del pagament a Jaume Fontanet per l'adob d'una vidriera rodona i per la vidriera situada sobre el portal de l'hort, així com per un filat d'una finestra de la façana de Llotja que mira a l'edifici del General.

[...] octubre...

Més, ha XXVI de dit, III lliures VIII sous per tantas ne pagadas a Joan¹¹¹ Fontanet, pintor, e són per los treballs de haver adobada la vadriera rodona e la vadriera de sobra al portal de l'ort y per un filat davant la finestra davant lo General, pagadas per paraula de Perot Axerrat, altra dels defenedors.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 153, Àpoques i albarans 1543-1546: 20-XI-1545.)

111. Hauria de dir «Jaume».

(Reg. 31) 17 d'abril de 1546. Àpoca i albarà corresponents al pagament a Jaume Fontanet per l'adob de cinc panys de les vidrieres de la Llotja.

[...]

Sit omnibus notum quod ego Jacobus Fontanet, pictor civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis, honorabili Peroto Axerrat, mercateri, alteri ex defensoribus mercancie, clavarioque iuris periatlici, quod dedistis et solvistis michi bene in Tabula cambii sive depositorum civitatis Barchinone, sexdecim libras sexdecim solidos barchinonenses michi debitas et pertinentes pro manibus et laboribus meis et aliis rebus necessariis in reparationem quinque finestrarum sive panis de les vedrieres Longie mercatorum. Et ideo renunciando excepcioni pecunie non numerate et non solute et doli. In testimonium premissorum presentem vobis facio apocham de soluto. Actum est hoc Barchinone decima septima die mensis aprilis anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo quadragésimo sexto. Signum Jacobi Fontanet predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt predicti.

Als molts honorables los administradors de la Taula dels depòsits de la ciutat de Barchinona, los cònsols de la mar de dita ciutat, com lo honorable en Perot Axerrat, mercader, altre dels defenedors de la mercaderia e clavari del dret del periatge, degué fer, dit y scriure an en Jauma Fontanet, pintor, ciutedà de Barchinona, setze lliures setze solidos, diem XVI lliures XVI sous barchinonenses, a ell degudas e pertanyents per les mans y sos treballs e altres coses necessàries per adobar sinch panys de les vedrieres de la Longe. E per ço, com volrà fer la dita, continuan aquella e cobran lo present. Scrit en Barchinona, a XVII de abril MDXXXXVI.

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 153, Àpoques i albarans 1543-1546: 17-IV-1546.)

(Reg. 32) 20 d'abril de 1546. Anotacions dels pagaments per la judicatura dels adobs de les vidrieres de la Llotja per part dels prohoms de la confraria dels pintors, adobs realitzats per Jaume Fontanet.

[...]

Primo, ha vint-y-quatre de març, VIII sous VIII/ per tants ne pagats a Perot Axerrat, altre dels defenedors, per dos manaments a fets fer als promens de sant Steve per judicar les vadrieres de la Lonja per los adobs hi havian fets.

[...] abril...

Més, ha vuyt de dit, VIII sous VIII per tants n'è pagats a Perot Axerrat, altre dels defanadors, e són per los manaments a fets, ço és als promens dels pintors e quatre manaments ha 4 pintors, vinguessen a judicar los adobs de las vadrieres de la Lonja

ab pena de L sous cada hu. Més ha dit, II lliures VIII sous per tants ne pagats a mestra Gorcha, prom dels pintors, e son companyo que han judicat los adobs de la vedriera mitjensant jurament, ço és I dich per la part de la Lonja e I dich per la part d'en Fontanet.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 153, Àpoques i albarans 1543-1546: 20-IV-1546.)

(Reg. 33) 2 de maig de 1551. Anotacions del pagament a un verguer per la vigilància de les vidrieres de la Llotja a causa de les possibles pedrades que poden rebre dels minyons que hi juguen davant.

[...]

Més, a 29 de dit de satembra 1551,¹¹² he pagades en a-n Gabriel Calsa, verguer, per 2 verguetes stigueren les festes de Nadal per guardar les vadrieres per les padrades dels minyons eren davant la Lotja, dich I lliura VIII sous.

[...] desembre...

Més, ha dit, que ha a 23 del passat, pagui a Gabriel Calsa, verguer, per dos verguetes estigueren de fora la Lotja per les pedrades dels minyons per guardar que no trencassen les vedrieres de la Lotja lo diumenge proppassat, dich lliures¹¹³ VIII sous.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-49, Clavaria o rebudes 1549-1551: 2-V-1551.)

(Reg. 34) 2 de maig de 1551. Anotació d'un pagament a un garbellador pel lloguer d'estores destinades al cobriment de les vidrieres, les quals gotejaven a causa de la pluja.

[...] 9 de satembra...

Més, a dit, he pagats, per loguer de unes ustores a un garballador per tapar les vedrieres, les quals se gostaren,¹¹⁴ que plogué, dich lliures¹¹⁵ VIII sous.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-49, Clavaria o rebudes 1549-1551: 2-V-1551.)

(Reg. 35) 21 de novembre de 1559. Jaume Fontanet fa una reparació general de les vidrieres de la Llotja.

[...]

La Taula de la siutat a de aver, ha XXI de nobembre, dix a

112. Hauria de dir «29 de desembre 1550».

113. Escriu «lliures», tot i que la quantitat és exacta en sous.

114. Per *gotaren*, esquitxades de gotes.

115. Escriu «lliures», tot i que la quantitat és exacta en sous.

Jaume Fontanet, vadrier y mestra de vadrieras, a compliment de 70 lliures, li eran dagudes per lo preu fet de adobar, reparar he acabar totes les vadrieras de dita Lotja que estaven gustades¹¹⁶ (en cartes 30) ---- XX ll. s.¹¹⁷

[...]

Item, dit dia, dix a Jaume Fontanet, mestra de vadrieres, a compliment de 70 lliures per adobar y reparar totes las vadrieras de la Lotja (en cartes 12) ---- XX ll. s.¹¹⁸

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 164, Llibre de comptes 1551-1560, f. 12 i 30.)

(Reg. 36) 27 d'agost de 1566. Anotació del pagament a Guillem Amont per l'adob de les vidrieres de la Llotja.

[...] agost 1566...

E 27 de dit, 19 lliures 14 sous que, per pòlissa del susdit defenedor, é pagades a Guillem Amont y al dit per adobar les vedrieres de la Lotja ---- XVIII ll. XIII s.

[...]

(BAB, Consolat de Mar M-50, Clavaria o rebudes 1566-1568: 13-V-1567.)

(Reg. 37) Anotacions sobre la conveniència o no de fer vidrieres a les finestres de les noves estances de la Llotja.

(Reg. 37a) 31 de març de 1568. Es fa deliberació per tal de veure si es posaran encerats o vidrieres a les finestres de l'Arxiu i de l'obra nova de la Llotja de Barcelona i s'accepta la realització d'encerats.

[...]

Tercerament, fonch proposat en dit consell, que las finestras de la obra nova y specialment de l'Arxiu, axí per conservació de scriptura com encara dels sostres y dauradura de aquells, tenen necessitat de vedrieras o ensarats, axí per causa de la pols com encara del vent. E que per ço deslberàs lo dit consell, si li plahia, que convingués fer dits ansarats o vedrieras.

Sobre lo qual cap deslberà lo dit consell que convenia y fos degudament provehit. E que per ço foçen fets a las finestres de l'Arxiu enserats, axí halt com baix, e a totes las altras finestras de la obra nova foçen fets ansarats a las mitgas finestras de dalt e o de la travacera en amunt, axí a les que miren a la part de mar com a la part de l'hort, ço é en tots los apartaments del primer sostre.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 296, Registre de deliberacions 1563-1568: 31-III-1568.)

(Reg. 37b) 31 de març de 1568. Anotació sobre la conveniència de fer vidrieres o encerats a l'obra nova de la Llotja.¹¹⁹

[...]

Enserats o vidrieres fossen fetes a las finestres de l'Archiu y obra nova de la Lonja.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 195, Repertori del notari Luis Rufet 1601-1639, f. 87v.)

(Reg. 38) Nomenament del conservador de vidrieres de la Casa Llotja de Barcelona.

(Reg. 38a) 21 d'abril de 1570. Deliberacions sobre qui serà nomenat pintor i conservador de vidrieres de la Llotja de Barcelona.

[...]

Item, fonch proposat en dit Consell, que per mort de Antoni Sabater, pintor, vaga lo ofici de pintor de dita Lotja, lo qual demanen diverses persones, y que convindrie que-s donàs dit ofici a persona a(p)tas e àbil no sols per a pintar, màs encara per tenir en condret les vedrieres de dita Lotja y què per ad aisò se oferen algunes persones y, entre les altres, les qui s'an donat supplicació en lo present Consell. E perquè pus madurament se pugués dar assento a dit negoci ho proposàvem en dit Consell perquè madurament hi provehís y en dit fet donàs lo assento que convindrie.

La qual propositió entesa, lo dit Consell hagut entre si madurat, lo qui deslberà e conclogué que los honorables còsols y defenedors qui ara són e per avant seran, diguen als oposants e pretenents haver lo dit càrrech, que la dita Lotja donarà la pintura a qui pendrà en càrrech les vedrieres y que entengan, quiscú dels quins demanaran, per quant y en quina forma pendran lo dit càrrech y après relació fassen al present Consell, per ço que, entesa lur relació, se puga fer la deslberació e conclusió en dit fet que aparrà que millor comvinga.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 297, Registre de deliberacions 1568-1575: 21-IV-1570.)

(Reg. 38b) 21 d'abril de 1570. Anotació sobre l'obligació per part del pintor de la Llotja de tenir cura també de les vidrieres.

116. Per *gotades*, esquitxades de gotes.

117. Escriu «ll. s.», tot i que la quantitat és exacta en lliures.

118. Escriu «ll. s.», tot i que la quantitat és exacta en lliures.

119. Esmentat per Moliné (1914, p. 325).

[...]
Ofici de pintor elegit, [...] y ha de tenir en condret les vidrieres.
[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç,
núm. 195, Repertori del notari
Luis Rufet 1601-1639, f. 130v.)

(Reg. 38c) 19 d'abril de 1571. Deliberacions sobre qui serà nomenat pintor i conservador de vidrieres de la Llotja de Barcelona. El 20 de juny següent es nomenarà pintor l'oficial de la Llotja Benet Rafart, a qui no se li pagarà més del salari que ja rebia anteriorment com a verguer de la Llotja.

[...]
Tercerament, fonch proposat que, per mort de [en blanc].¹²⁰ Sabater, pintor, vague lo ofici de pintor per les coses necessàries per la Lotja, lo qual demane Benet Rafard, altre dels verguers de la present Lotja, al qual, havent sguart que és ja oficial de la Lotja, par que haurie de tenir més respecte per o que lo dit Consell ves lo que-s més convindrie y fahés la provisió que sobre assò ben vista li fos.

Sobre la qual propositió delibera lo dit Consell, que atès que diu que en lo passat fonch feta adjunció per la Lotja, o altre provisió, en favor de un nét de Nicolau de Credensa de dit ofici, lo qual nét se diu és persona molt experta en dit ofici, que per sò y altrament los honorables cònsols y defenedors presents y sdevenidors fassen diligentia en veure si-s porà trobar tal adjunció o altre provisió que sobre assò sie stada feta y del que trobarà relatió fassen, perquè hoïda aquella se pugue degudament provehir en dit fet.

Lo quart cap, de les coses en dit Consell proposades, fonch que la Lotja té necessitat de tenir, com fins assí a tingut almenys per la major part del temps, persona àbil e suficient per a tenir en condret les vedrierees de la Lotja perquè altrament causarien molt gran dispendi, y que se oferie alguna persona àbil e suficient la quel here Joan Fontanet, pintor y vidrier, e que per sò deslberar lo dit Consell si convenie fer electió de la dita o altra persona per a dit càrrech.

Y entesa dita propositió deslberar lo dit Consell que-s mire per los honorables cònsols y defenedors presents y esdevenidors, si sobre assò haurie, com de fet se diu que y haurà, altre deslberatio de Consell en favor de dit Credensa y del que-s trobarà relatió fassen, per sò que hoïda aquella, lo dit Consell pugue deslberar lo que ben vist li serà.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç,
núm. 297, Registre de deliberacions
1568-1575: 19-IV-1571.)

(Reg. 38d) 19 d'abril de 1571. Anotació sobre l'obli-

120. Hauria de dir «Antoni».

121. La datació és la que apareix en l'encapçalament.

122. Esmentat per Moliné (1914, p. 333).

gació per part del pintor de la Llotja de tenir cura també de les vidrieres.

[...]
Ofici de pintor elegit, [...] y ha de tenir en condret les vidrieres.
[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç,
núm. 195, Repertori del notari
Luis Rufet 1601-1639, f. 130v.)

(Reg. 39) 16 de maig de 1572. Pagament per fusta per a l'adob de les vidrieres de la Llotja.¹²¹

[...]
E, a 28 de marçs, 2 lliures 12 sous, per pòlisa del susdit defenedor, é pagades an en Pere Reyenosa per la fusta serveix per adobar les vedrieras ---- 2 ll. 12 s.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 154,
Èpoques 1568-1572: 16-V-1572.)

(Reg. 40) Neteja i reparació de les vidrieres de la Llotja.

(Reg. 40a) 6 de juliol de 1591. Pagaments per netejar i reparar algunes vidrieres de la Llotja de Barcelona.

[...]
Ultimament, fonch proposat que, com les vedrieres de la Lotja estiguen brutes y també los rexs de la Lotja lo ayre de la mar los haja gastats, que si-ls apar, que-s netejen y se adoben.

E lo dit Consell determina que los señors cònsols y defenedors qui ara són y per temps seran y les quatre persones elegides per les obres ho miren y vegem hi fassen lo que-ls aparrà haver-se de fer, dexant-ho a sa coneguda, a despeses del dret de periatge.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç,
núm. 298, Registre de deliberacions
1585-1592: 6-VII-1591.)

(Reg. 40b) 6 de juliol de 1591. Anotació sobre la neteja i reparació de les vidrieres de la Llotja.¹²²

[...]
Vidrieres y reys de la Lonja fossen netejats y reparats.
[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç,
núm. 195, Repertori del notari
Luis Rufet 1601-1639, f. 161r.)

(Reg. 41) 21 de novembre de 1596. Anotació d'un pagament a Joan Jordà, pintor de vidrieres, per la feina realitzada per ell i per quatre col·laboradors seus a la Llotja.

[...]

Deu la Llotja de la present ciutat a mi, Francesch Muntalt, receptor del dret del periatge de dita Llotja, que per pòlisses de mossèn Joan Canyelles, defenedor, tinch pagat compte com appar.

Primo, a XXIII de octubre 1596, X lliures sous tinch pagat

*comptes a Joan Jordà, pintor de vedrieres, per pòlissa del dit mossèn Canyelles --- X ll. s.*¹²³

Ítem, dit die, I lliura XV sous tinch pagat comptes al dit Jordà per los journals de quatre homens, a raó 4 sous lo dia, per pòlissa del dit mossèn Canyelles --- I ll. XV s.

[...]

(AHBC, Llibres de la Junta de Comerç, núm. 155, Àpoques i albarans 1593-1598, f. 112r i v.)

BARCELONA, CASA DE LA CIUTAT *per Carme Domínguez*

La Casa de la Ciutat de Barcelona és, sens dubte, un dels edificis més significatius dins l'estudi documental de les vidrieres dels segles xv i xvi a Catalunya. A diferència d'altres edificis civils, no ho és per la importància numèrica de la documentació conservada, però sí per l'extraordinària qualitat de les vidrieres de la primera meitat del quatre-cents que podem advertir mitjançant la recerca documental i pel desig mostrat en la seva conservació durant tot el segle xvi. Malauradament, cap d'aquestes representacions vidrades no ha arribat fins als nostres dies. Les contínues renovacions d'aquestes vidrieres, sotmeses a un ús molt més desgastador que les que podem trobar en els edificis religiosos, han fet difícil la seva conservació ni que fos parcial.¹²⁴

Referència obligada quant a la bibliografia d'aquest apartat és Duran (1972-1975), que ha publicat un article específic sobre les vidrieres de la Casa de la Ciutat de Barcelona on, a més de recollir tota la informació publicada per altres autors i les referències aportades per les *Rúbriques de Bruniquer*, dona noves referències documentals i transcriu en la seva totalitat la major part dels documents als quals alludeix.¹²⁵ Abans, Puiggarí (1880) ja havia aportat les primeres dades i publicat el contracte —avui perdut— dels vitralls dels rosetons del Saló de Cent. També Sanpere (1906) i Madurell (1946, 1950 i 1952) aporten noves referències documentals. Altres estudis on podem trobar diferent informació són Mas (1911-1912), Miret i Puig (1910), Bassegoda (1925), Pérez (1942), Rodríguez (1944), Ràfols (1951-1954), Ainaud (1952), Nieto (1970), Dalmasas i José (1984) i el CVMA Catalunya, 1.

Tota la documentació corporativa de l'antiga Casa de la Ciutat es troba actualment a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona i és molt extensa. Els criteris de selecció s'han fet en funció de les dades aportades pels diferents investigadors i per les *Rúbriques* de l'historiador Esteve Gilabert Bruniquer (1608), publicades per Carreras (Bruniquer, 1912-1916). Bàsicament es tracta de documentació del fons municipal classificada dins de la sèrie Consell de Cent, de la qual destaquem el Registre de deliberacions, la Clavaria, el Manual, el Correu i Menut i les Àpoques. Advertim també que la recerca no ha donat sempre el resultat esperat, tot i que s'ha estès a altres sèries, fons i arxius, i que algunes de les referències documentals aportades pels diferents autors no han pogut ser corroborades. En aquest sentit, cobren especial importància les transcripcions de dos dels documents més atractius pel que fa al seu contingut publicades per Puiggarí (reg. 1*b*) i Duran (reg. 4*d*).

Agraïm des d'aquestes línies l'ajut que en tot moment ens han ofert els senyors Manuel Rovira i Sebastià Riera, director i arxiver, respectivament, de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, així com el de la resta del personal adscrit als arxius consultats.

La construcció de la Casa de la Ciutat de Barcelona, un exemple més de les cases municipals que nasqueren arreu d'Europa durant els segles XIII i XIV com a seu dels incipients governs municipals, es decidí per acord dels consellers el 1369. Fins a aquell moment, el Consell dels Cent Jurats i el Consell de Vint s'havien reunit al convent de Santa Caterina, però una disputa entre els consellers municipals i els pares predicadors complicà les relacions i portà els consellers a decidir d'edificar una estança pròpia que els permetés de reunir-se amb plena independència. El lloc escollit fou el terraplè d'un pati interior de la casa del notari i escrivà del Consell, al carrer del Regomir, tocant a l'absis de l'església de Sant Jaume. Aquesta casa, que ja gaudia d'un cert caràcter municipal, fou el nucli

123. Escriu «ll. s.», tot i que la quantitat és exacta en lliures.

124. Renovació constant de les estances pel canvi d'ús, atacs en conflictes, més accessibilitat de les finestres d'aquests edificis...

125. Altres publicacions del mateix autor aporten notícies interessants. Per exemple, les del 1921, 1927, 1951 i 1977.

entorn del qual es construí progressivament la Casa de la Ciutat. És important tenir present que la seva construcció, si bé s'ajustà a la tipologia de les cases municipals quant a les diferents parts que la integraren, mai no formà una unitat. A mesura que les necessitats ho aconsellaven, es decidia la construcció i modificació de les diverses estances.

Així, doncs, veiem que el primer projecte es limità a la construcció d'una gran sala que havia de facilitar les reunions dels consells. En aquest sentit, l'estança fou inaugurada el 1373, però no fou fins al 1407 que es pot considerar acabada aquesta primera etapa constructiva del Saló de Cent. Les obres foren dirigides pel mestre Pere Llobet, que concebí una sala de planta quadrangular amb dos arcs semicirculars que la dividien en tres trams, coberts per un sostre de fusta profusament decorat.¹²⁶ La il·luminació s'aconseguia mitjançant un rosetó alt, que s'obria sobre la porta, i per unes altres tres rosasses, de diàmetre més reduït, obertes a la paret de la sala que donava a l'hort o pati dels tarongers. A més, dues finestres coronelles, orientades també cap a ponent, proporcionaven la llum necessària a la gran sala. En aquest primer període, com veurem seguidament, tan sols es tancaren amb vidrieres les finestres circulars.¹²⁷

La primera notícia que tenim sobre aquestes vidrieres és malauradament incompleta. El 9 de juliol de 1405 es firmà el contracte amb el mestre de vidrieres Nicolau de Maraya, però actualment tan sols es conserva la capçalera d'aquest document, que fou redactat en un foli a part i ubicat a la coberta del manual notarial (reg. 1a). En qualsevol cas, hem de felicitar-nos, perquè Puiggarí sí tingué l'oportunitat d'estudiar-lo i ens llegà la seva transcripció (reg. 1b). La vidriera destinada a la rosassa més gran havia de realitzar-se amb vidre blanc de salicorn i en la seva part central havia de figurar l'escut reial, amb colors vermell i groc. Al voltant d'aquest escut i omplint els sis espais definits per la traceria, hi havia d'haver decoració de fullatges. A les altres tres rosasses, la decoració havia de ser similar, si bé al mig s'havien de col·locar les armes de la ciutat. A més dels colors propis de les armes, totes les rosasses havien de ser decorades amb or i argent.¹²⁸ A banda d'aquest contracte, només hem pogut constatar el pagament a Nicolau de Maraya, cinc dies després, de part de les 165 lliures promeses per la realització de les dites vidrieres (reg. 1c). Segons Puiggarí (1880), el 15 de juliol de 1406, un manyà s'encarregà de fer els filats protectors, «quartam capam quarte vitriarie sale majoris domus ipsius civitatis», i a les *Rúbriques* de Bruniquer figura una altra anotació del 1406 quant a un pagament de 35 lliures i 15 sous per la realització d'aquestes vidrieres. Suposem, doncs, per aquestes dues darreres notícies, que les feines no es donaren per acabades fins un any més tard. No trobem cap més anotació concreta sobre aquestes finestres circulars del Saló de Cent al llarg dels segles xv i xvi, si bé podem suposar que van ser netejades i reparades en alguna ocasió. En aquest sentit i com a exemple, Jaume Fontanet cobrà l'any 1535 certa quantitat per netejar les vidrieres de la Casa de la Ciutat (reg. 8) i Joan (o Jaume) Fontanet, el 1575, per adobar diverses vidrieres (reg. 19).

A més del Consell dels Cent Jurats, funcionava un consell ordinari compost per aproximadament una quarta part dels cent anomenat Consell de Trenta. Aquest Consell ja es reunia des de l'any 1369 en una casa situada al fons del pati d'ingrés de l'entitat municipal, casa que progressivament fou ampliada i decorada. En un principi constava d'un saló per a reunions, d'una capella i d'un pòrtic o llotja que ocupava un dels fronts del pati dels tarongers. Entre els anys 1369 i 1450 podem parlar de la primera etapa constructiva. Aquesta primitiva Sala del Consell de Trenta es trobava entre el pati central i el dels tarongers i tenia tres finestres, de les quals almenys una donava al dit pati dels tarongers. Però fou a les altres dues finestres on l'any 1407 es col·locaren dues vidrieres encarregades pels consellers a un taller de Flandes. El tema representat és el de les quatre virtuts cardinals personificades, dues a cada finestra, que suposem coronelles. És interessant l'observació que va rebre el ferrer que col·locà els filats en el sentit que aquests poguessin obrir-se per facilitar la neteja de les vidrieres (reg. 2).

Uns anys més tard, el 1437, el pintor Bernat Martorell dibuixà el patró per a la vidriera de la finestra de la Sala del Consell de Trenta que donava a l'hort, mostra que fou enviada a Flandes per a la confecció de la vidriera (reg. 3a). Un any després ja tenim notícia de la seva col·locació, ja que, en un pagament al pintor Jaume Vergós per fer diverses pintures a la finestra, es donava ja com a acabada (reg. 3b). Sabem també qui féu els tràmits per al tras-

126. Actualment s'observen cinc trams. Els dos del fons, amb l'arc corresponent, foren afegits en la renovació de la sala de l'any 1848.

127. De fet, fins ja ben entrat el segle xvii no trobem cap al·lusió al cobriment amb vidrieres de les finestres coronelles. Sí hem pogut documentar la col·locació d'encerats a partir del 1562. Abans d'aquesta data, no tenim cap notícia sobre el seu estat.

128. Duran (1975) parla en la seva descripció d'uns àngels amb actitud d'aguantar l'escut reial. A més, hi aporta altra informació: la vidriera principal havia d'estar acabada per al dia 30 de novembre, festa de Sant Andreu, dia assenyalat per a l'elecció dels càrrecs municipals. No sabem si ell pogué estudiar el document directament. En qualsevol cas, no publicà la transcripció d'aquest important document avui perdut.

llat de la vidriera¹²⁹ i el lloc exacte d'origen, Bruges (reg. 3c), però res no es diu del tema representat. Duran (1975) apunta el tema de les virtuts cíviques, d'una banda, i d'una altra, la possibilitat que es conservi encara la dita mostra al Museu d'Art de Filadèlfia. Es tracta de la taula, atribuïda al pintor Bernat Martorell, que representa la Mare de Déu amb el Fill voltada per les imatges de quatre virtuts cardinals i unes altres dues figures femenines, probablement dues santes o sibilles. Basa la seva suposició en el fet que la composició s'allunya de la normalitat dels retaules de l'època i en el fet de suposar que aquest seria un tema que escauria molt bé al caràcter d'aquesta sala. Amb posterioritat s'ha identificat aquesta taula amb l'encàrrec fet per la Generalitat a Bernat Martorell l'any 1437 d'un retaule per a l'església de Santa Maria de Montsó, lloc de reunió de les Corts de la Corona catalanoaragonesa.¹³⁰ Fruit de les nostres investigacions ens atrevirem, però, a apuntar una altra hipòtesi: el tema representat podria ser el dels cinc consellers, és a dir, la representació del govern de la ciutat. Un document de l'any 1556 ens parla del pintor i mestre de vidrieres Nicolau de Credensa en les tasques de reparació de «la vidriera dels Sinch consellés de la Casa de Trenta» (reg. 13). Fins a aquesta data no tenim notícia de la realització de cap més vidriera per al Trentenari, si bé sí hem de constatar que Puiggarí (1880) diu que el mestre de vidrieres Terri de Metz va posar una vidriera l'any 1465 a la Sala del Consell de Trenta-dos, notícia que no hem pogut constatar mitjançant documentació.¹³¹

Després de la col·locació d'aquestes tres vidrieres al Trentenari, trobem anotacions de la seva reparació i neteja. Així, l'any 1459 se n'encarregà un mestre de vidrieres del qual desconexem el nom (reg. 5); el 1535 fou Jaume Fontanet qui cobrà per adobar la vidriera de les Virtuts (reg. 8); el mateix Fontanet, el 1545 (reg. 10); el citat Nicolau de Credensa, el 1556 (reg. 13), i, finalment, la vídua Fontaneta, que l'any 1583 reparà un pany de la vidriera del Trentenari Vell (reg. 21). A més, és possible que en aquest interval de temps alguna de les tres vidrieres hagués de ser despenjada i, en el seu lloc, fos col·locat un drap encerat, ja que des del 1539 fins al 1541 els documents parlen sovint d'un encerat per a la finestra de la Casa de Trenta.

El segon període constructiu de les estances del Trentenari tingué lloc a mitjan segle XVI. Es tracta de l'anomenada *obra renaixentista* (Duran, 1951). El fet és que l'espai s'amplià considerablement i per a la construcció de les noves sales s'adquiriren diverses cases contigües. Les obres començaren el 1558 i sembla que continuaren fins al 1578, encara que pel que fa a la seva decoració s'allargaren durant alguns anys més. L'any 1561, el pintor i vidrier de la ciutat Jaume Fontanet presentà un compte per diverses vidrieres que havia fet i per d'altres que havia col·locat, vidrieres que la Ciutat «havia fet venir» per a les finestres i altres parts de l'obra nova (reg. 14). Es tracta, sens dubte, de les vidrieres del Trentenari Nou. Desconexem, però, el lloc exacte de la seva ubicació, encara que sembla que es pot tractar de les finestres de l'anomenat Apartament Primer de Trenta, estança contigua al Trentenari Vell, ja que l'any següent, el 1562, també Jaume Fontanet reparà unes vidrieres d'aquesta estança que eren a la paret que donava a la capella (reg. 15). Quant als temes representats en les dites vidrieres, no en trobem cap anotació, però el 1598, en fer-se el contracte amb el pintor de vidrieres Joan Jordà per a les vidrieres de la Sala d'Armes, que estudiarem en un altre apartat, es fa constar que aquestes han de tenir un senyal de la ciutat «de la manera són los de las ventanas de la sala del Consell ordinari de las casas de la Ciutat».¹³²

Altres notícies amb relació a la confecció de vidrieres pertanyen a la capella de la Casa de la Ciutat, que ocupava un espai reduït que limitava amb la primitiva estança del Trentenari, l'hort dels tarongers i l'Escrivania del Racional. Segons Duran (1951), aquesta capella formava un sol cos amb la Sala del Consell de Trenta, i d'aquí ve que sovint se l'anomeni «capella del Trentenari». Sembla que ja existia l'any 1401, ja que el 3 d'abril d'aquest any es va celebrar la primera missa a la Casa de la Ciutat, però no és fins al 1409-1410 que sembla que es donà com a acabada la seva construcció.

El 4 de setembre de 1444, els consellers i dotze prohoms, reunits en deliberació, decidiren proveir de retaule la capella¹³³ i, per tal d'il·luminar-lo, acordaren també fer una finestra amb reixa i vidriera (reg. 4a). Tres anys més tard, el 1447, es pagà al pintor Guillem Talarn per fer el patró de la dita vidriera (reg. 4b i 4c), i el 6 de febrer de 1449 es firmà el contracte amb el mateix Guillem Talarn i el vidrier Terri de Metz per a la seva confecció (reg. 4d). Al text transcrit per Duran (1975) podem advertir que es parla només dels colors, que hauran de ser blanc, negre i groc (grisalla i groc d'argent), i res no es diu del tema. Però, com ja apuntava el mateix investigador, es tracta del

129. El document diu «vidrieres», la qual cosa ens permet assegurar que es tractava d'una vidriera en dues parts, tal com correspon a una finestra coronella.

130. Vegeu Mary GRIZZARD, «An identification of Martorell's Commission for the Aragonese Corts», *The Art Bulletin* (Nova York), vol. LXIV (juny 1982).

131. Altres documents del segle XVII, que esperem poder publicar en estudis posteriors, parlen de la reparació per part d'un pintor de vidrieres «de los quadros del Consistori que estan los senyors Consellés».

132. Vegeu el reg. 1 de l'apartat sobre la Sala d'Armes de la Duana de la ciutat.

133. Es tracta del magnífic retaule de la Verge dels Consellers pintat per Lluís Dalmau l'any 1445 i que, a diferència de les vidrieres estudiades, ha estat conservat fins als nostres dies.

judici final, ja que l'any 1633, en fer-se una reparació, s'apunta que «és història del Judici».¹³⁴ La vidriera era ja acabada el 17 de juny de 1449, data en la qual els dos artistes cobraren la totalitat del preu pactat (reg. 4e i 4f). Un d'ells, però, el vidrier Terri de Metz, firmà una àpoca el 7 d'agost del mateix any, la qual cosa podria indicar que la vidriera no es col·locà fins a aquesta data (reg. 4g).¹³⁵ Amb posterioritat, el 1469, segons Puiggarí (1880), el mestre de vidrieres Gaspar Oliver reparà la vidriera de la capella.¹³⁶ El 1477 trobem una altra reparació, tot i que no sabem qui la féu (reg. 6), i el 1543 fou Jaume Fontanet qui s'encarregà del seu adob (reg. 10).

Les notícies següents sobre les vidrieres de la Casa de la Ciutat les trobem relacionades amb l'Escrivania del Racional, estança que ocupà l'escrivà racional o notari públic de la ciutat i que tingué els seus orígens en una casa o palau del ciutadà Francesc Fivaller. La seva ubicació exacta és difícil de precisar, però sembla que limitava amb l'hort dels tarongers i amb la capella. També sabem que es tractava d'una estança reduïda i que en distintes ocasions es tractà de la seva ampliació. Al llarg del segle xv i durant part del segle xvi tan sols trobem notícies del cobriment de les finestres amb encerats. Fou l'any 1531 quan els consellers decidiren fer vidrieres blanques a les finestres de l'estança del Racional que donaven a l'hort (reg. 7a). El document és prou interessant, perquè indica els dos motius fonamentals per a la col·locació de vidrieres: l'embelliment i l'intent d'estalviar les despeses que suposava renovar cada any els encerats. Set dies més tard es firmà el contracte amb el pintor i mestre de vidrieres Jaume Fontanet (reg. 7b). Pel seu contingut sabem que es tractava de dues vidrieres, una d'elles per a la finestra que era al costat de la porta que donava a l'hort —i només de mitja finestra cap amunt— i l'altra cobrint tota la seva llum per a la finestra que era davant de la taula de l'escrivà, prop de la font de l'hort. També sabem que s'havien de fer amb vidre blanc de la terra i que hi havien de figurar els senyals de la ciutat. Les vidrieres foren acabades per Jaume Fontanet en la data indicada en el contracte, un any més tard, i cobrà per elles 48 lliures (reg. 7c). Fins a final del segle xvi aquestes vidrieres foren reparades força vegades. Nicolau de Credensa ho féu el 1550, el 1551 i el 1556 (reg. 11 i 13) i, el 1566, un fuster reparà el bastiment (reg. 16). També el 1566 veiem que Jaume Fontanet adobà un blasó, és a dir, un dels escuts o senyals de la ciutat (reg. 17). Abans que acabés el segle, l'any 1592, el pintor de vidrieres Joan Jordà féu una altra vidriera per a aquesta estança (reg. 22), no sabem si en una altra finestra o per substituir alguna de les ja existents,¹³⁷ i reparà una altra l'any 1599 (reg. 23).

Una altra estança en la qual hem pogut documentar la col·locació de vidrieres és l'Escrivania del Consell o Escrivania Major. Com ja hem pogut veure abans, la casa de l'escrivà del Consell fou, a final del segle xiv, el nucli entorn del qual s'edificà la Casa de la Ciutat de Barcelona. La primera notícia sobre aquesta casa data del 1351, quan l'escrivà Simó Rovira pagà el seu lloguer a la vídua de l'antic escrivà de la ciutat, Ramon Ferrer. Poc sabem sobre l'evolució arquitectònica que pogué sofrir aquesta escrivania. Estava situada a la planta baixa i limitava amb la façana i amb el vestíbul, al qual donaven la porta i una de les finestres. Les altres dues finestres donaven al carrer del Regomir, avui de la Ciutat. Cap de les notícies, però, sobre les seves vidrieres ens indica que aquestes fossin decorades. Durant el segle xv tan sols es col·locaren encerats i, el 1537, Jaume Fontanet féu els filats de fil de llautó a les dues finestres que donaven al carrer (reg. 9). És molt possible que prèviament el mateix Fontanet hagués col·locat vidrieres i que les notícies sobre aquestes no hagin estat conservades, ja que, anys més tard, el 1599, el vidrier de vidrieres Joan Jordà cobrà 9 lliures per emplomar de nou les vidrieres de l'Escrivania Major i per posar dos pams de vidre (reg. 24). No podem descartar que aquestes vidrieres tinguessin algun motiu decoratiu, com escauria a unes vidrieres que donaven a la façana principal de la Casa.

Com hem vist, doncs, la decoració amb vidrieres —siguin blanques amb la representació de l'escut de la Ciutat o amb color i representant els temes més habituals de l'època— fou important al llarg dels segles xv i xvi a la Casa de la Ciutat de Barcelona. A més, el fet de trobar documentats, amb una continuïtat pràcticament ininterrompuda, mestres i pintors de vidrieres com a oficials de l'entitat (vegeu com a exemple el reg. 18) ens mostra la importància que aquestes adquireixen en el conjunt del procés decoratiu de la dita Casa.

134. Francesc RUIZ, «Apropament a la simbologia de la Mare de Déu dels Consellers», *Butlletí del Museu d'Art Nacional de Catalunya* (Barcelona), núm. 5 (2001), fa una interessant reflexió sobre la simbologia i la semiòtica del retaule de la Verge dels Consellers i la seva relació amb la vidriera del Judici Final, obres considerades fortament lligades.

135. Un document del 1631, a més d'aportar l'alludida informació sobre la temàtica, ens parla de tres claraboies o rosetons que formarien part del conjunt de la vidriera.

136. No s'ha pogut corroborar documentalment aquesta dada aportada per Puiggarí. El pintor Gaspar Oliver, de qui no tenim constància que participés en altres feines relacionades amb pintura sobre vidre, apareix l'any 1471 adquirint a l'encant públic les eines i el vidre sobrant del difunt Terri de Metz (AHPB, Gabriel Devesa, 202/3, Manual 1468-1472: 27-II-1471).

137. Des de l'any 1566 trobem notícies de la col·locació d'encerats. És possible que hi hagués alguna altra finestra a l'Escrivania del Racional, o també que aquests es possessin a la mitja finestra que hem vist que restava lliure de vidrieres.

RECULL DOCUMENTAL

(Reg. 1) Nicolau de Maraya, mestre de vidrieres, contracta la realització de les vidrieres per a les quatre rosasses de la Sala del Consell de Cent.

(Reg. 1a) 9 de juliol de 1405. Capçalera dels capítols firmats pels consellers i Nicolau de Maraya, mestre de vidrieres, per a la fabricació de les vidrieres de les rosasses de la Sala del Consell de Cent. La resta, continuada a la coberta, no ha estat conservada.¹³⁸

[...]

Die jovis IX julii predicto.

Capitula firmata per honorabiles consiliarios et magistrum Nicholinum de Maraya, vitriarium, super vadrieriis domus Consili.

Sunt in cooperta.

(AHCB, Consell de Cent XIII-10, Manual, 1403-1406, f. 110v.)

(Reg. 1b) 1405. Fragment dels capítols firmats per a la fabricació de les vidrieres de les rosasses de la Sala del Consell de Cent. Probablement es tracti de la continuació —fragmentada— dels capítols firmats per Nicolau de Maraya, mestre de vidrieres, i els consellers, document avui perdut.¹³⁹

[...] *faça sobre lo portal de dita casa, una bella vedriera de la obra següent, ço és saber: que n lo rodó del mig faça I senyal reyal obrat con millor fer se puxa, de bon vidre vermell e groch, e sia lo dit senyal a forma d'escut: e en los VI compasses que li estan a la redor, ço és en III, que abracen les III puntes del dit escut, e en los altres III, haia obra de ramatges o fullatges com millor se pusquen fer; e que la dita vedriera sia de bell vidre blanch de salicorn, daurat e obrat d'argent, axí com se pertany. Ítem, sia tengut fer en les altres III finestres redones de la dita casa, que són vers lo hort o verger d'aquella, sengles belles vedrieres de semblant obra e de semblant vidre, exceptat que l senyal que farà en lo rodon del mig de cascuna de les dites tres finestres, sia de les armes de la Ciutat.*

(Reg. 1c) 14 de juliol de 1405. Pagament fet a Nicolau de Maraya, mestre de vidrieres, a compte de les quatre vidrieres que ha de fer a les rosasses de la Sala del Consell de Cent.¹⁴⁰

[...]

Ítem, done a n Nicoli de Maranya, maestre de fer vadrieres, los quals los honrats consallers volgeren que jo li liuràs de aquelles CLXV lliures qui li són stades promeses donar per los honrats consallers ab carta per ço com s-és obligat e ha promés ab aquella matexa carta, feta en poder del dit notari, cloure o tancar de belles vadrieres les IIII finestres redones qui són en la sala o casa on se celebre lo Consell de C jurats, en lo alberch o Casa d'aquesta ciutat, la perfecció de la qual Casa de la dita ciutat, lo Consell celebrat a XXV d'abril de l'any MCCCXC-VIII, com no fos acabada lavors, ne encara lo jorn que l'albarà disús scrit fo fet, comana als consallers. E cobren albarà dels consallers. Scrit a XIII de juliol de l'any MCCCCV, ab àpoca feta en poder del dit Bonanat Gili, notari, lo dit jorn --- XX-VII ll. X s.

[...]

(AHCB, Consell de Cent XI-28/29, Clavaria, 1405-1406, f. 184r i v.)

(Reg. 2) Adquisició i col·locació a la Sala del Consell de Trenta de dues vidrieres provinents de Flandes amb la representació de les quatre virtuts cardinals.

(Reg. 2a) 11 d'octubre de 1407. Pagament per les despeses de la col·locació de les dues vidrieres portades de Flandes i destinades a la Sala del Consell de Trenta, en les quals figuren les quatre virtuts cardinals en forma de persones.¹⁴¹

Ítem, done al dit Pere Ça Vila, les quals los honrats consallers volgeren que jo li liuràs, convertidores per ell en pagar ço que fos necessari per posar e fer metre en les dues finestres qui són baix en la casa on se celebra Consell de XXX prohòmens de la casa d'aquesta ciutat, dues vadrieres que han fetes portar los consallers de les partides de Flandres per embellir la dita casa del Concell de XXX, les quals vadrieres són figurades de les IIII virtuts cardinals en formes de persones. E cobren albarà dels consallers. Scrit a XI d'octubre de l'any MCCCCVII, ab àpoca feta a XII del dit mes --- XXVII ll.

[...]

(AHCB, Consell de Cent XI-30/31, Clavaria, 1406-1411, f. 164.)

138. Document citat i parcialment transcrit per Josep Maria MADURELL, «Antoni Sadurní. El arte en la comarca Alta de Urgel», *Anales y Boletín de los Museos de Arte de Barcelona* (Barcelona), vol. IV (1946), p. 150.

139. Document extret de Josep PUIGGARÍ I LLOBET, «Noticia de algunos artistas catalanes inéditos de la Edad Media y del Renacimiento. Apuntes leídos en la sesión de 17 de junio de 1871», *Memorias de la Real Academia de Buenas Letras* (Barcelona), vol. III (1880), p. 82-83. Les normes de transcripció han estat adaptades a les de la resta dels documents.

140. Document citat i transcrit parcialment per Madurell (1946, p. 149).

141. Document transcrit per Duran (1975, p. 249).

(Reg. 2b) 13 d'octubre de 1407. Pagament fet a Berenguer Julià, ferrer, pel guarniment de ferro que fa a les dues vidrieres de les finestres de la Sala del Consell de Trenta.¹⁴²

Ítem, done a-n Berenguer Julià, ferrer, les quals los honrats consallers volgueren que jo li liuràs en paga prorrata de ço que li seria degut per lo guarniment de ferro fa a les capes de dues fort bells vadrieres fetes en Flanders que los consallers fahien metre en los dies del kalendar disús scrit en II finestres de la casa apellada del Concell de XXX per bellea d'aquella, les quals capes se deuen metre ab golfos encastats en les parets de les dites finestres per tal que-s puxen obrir, e les dites vadrieres puxen ésser spolsades e denejades. E cobre albarà dels consallers. Scrit a XIII d'octubre de l'any MCCCCVII, ab àpoca feta en poder d'en Bonanat Gili, notari, a XIII del dit mes ---- VIII ll.

[...]

(AHCB, Consell de Cent XI-30/31, Clavaria, 1406-1411, f. 165v.)

(Reg. 2c) 28 de maig de 1408. Pagament fet a Berenguer Julià, ferrer, del que se li devia per fer les dues capes de les vidrieres de la Sala del Consell de Trenta.

Ítem, done a-n Berenguer Julià, ferrer, los quals los honorables consallers, ab albarà escrit a XXVI dies de maig de l'any present, manaren a mi que li pagàs a compliment de ço qui li era degut per les dues capes que fèu a les dues vedrieres que són en la casa del Consell de XXX, segons que en lo dit albarà se conté que cobre, ab àpoca aclosa per en Barthomeu Vidal a XVIII dies del dit mes de maig ---- IX ll. I s. VI.

[...]

(AHCB, Consell de Cent XI-32, Clavaria, 1408-1411, f. 142.)

(Reg. 3) El pintor Bernat Martorell s'encarrega de fer la mostra per a la vidriera o vidrieres de la finestra de la Sala del Consell de Trenta que dóna a l'hort, obra que és confeccionada a Bruges.

(Reg. 3a) 2 d'octubre de 1437. Pagament fet al pintor Bernat Martorell per les despeses ocasionades en fer la mostra o patró d'una vidriera per a la finestra que dóna a l'hort, a la Sala del Consell de Trenta, mostra que és enviada a Flandes per a la confecció de la vidriera.¹⁴³

[...]

Ítem, done a-n Bernat Marthorell, pintor, ciutadà de Bar-

chinona, ab albarà dels honorables consellers scrit a dos dies d'octubre de l'any MCCCCXXXVII, les quals li eren degudes per les rahons següents, ço és: VIII lliures V solidos, les quals los dits honorables consellers li han tatxades en paga e satisfacció dels grans treballs que per ordinació llur ha sustentats axí en deboxar I mostra ho patró que ha feta, la qual los dits honorables consellers han tramesa en Flandes per fer una vedriera a la finestra de la casa de XXX de la dita ciutat qui sguarda vers l'ort de la dita casa, com per les avaries de les colors, jornals e altres coses necessàries en acabar la dita mostra. Ítem, XI solidos, III diners que ha bestrets per III canes VI palms de tela blanca per fer la dita mostra, a raó de III solidos la cana. Ítem, dos solidos III diners per II palms e I quart de drap encerat en que faeren metre la dita mostra per conservar aquella, a raó de VIII solidos la cana, axí com en lo dit albarà se conté que cobre ---- VIII ll XVIII s VI.

[...]

(AHCB, Consell de Cent XI-52, Clavaria, 1437-1438, f. 77.)

(Reg. 3b) 3 d'octubre de 1438. Pagament fet a Jaume Vergós, pintor i banderer, per les pintures que ha fet a la finestra de la Sala del Consell de Trenta que dóna a l'hort i en la qual s'ha col·locat una vidriera.¹⁴⁴

[...]

Ítem, done a-n Jacme Vergós, pintor e banderer de la ciutat, ab albarà dels honorables consellers scrit a III d'octubre de l'any MCCCCXXXVIII, les quals li eren degudes per rahó de certes pintures que ha fetes en una finestra de la casa del Consell de XXX qui és vers lo verger, en la qual s'à mesa de nou una vidriera, e per algunas altres coses, axí com en lo dit albarà se conté que cobre ensemps, ab àpoca closa per en Gabriel Canyelles, notari, los dia e any damunt dits. E ab I compte scrit en mig full de paper, vist e reconegut per los racionals de la ciutat, on són contengudes totes les dites coses ---- VI ll. VIII s. IIII.

[...]

(AHCB, Consell de Cent XI-54, Clavaria, 1438-1439, f. 89.)

(Reg. 3c) 5 de novembre de 1438. Pagament fet a Francesc Rajola, botiguer, per les vidrieres que ha fet portar de Bruges per a la finestra de la Sala del Consell de Trenta que dóna a l'hort.¹⁴⁵

[...]

Ítem, done a-n Francesch Rajola, botiguer, ciutadà de Barchinona, ab albarà dels honorables consellers scrit a V de novembre de

142. Document citat i transcrit per Duran (1975, p. 249).

143. Document citat i transcrit per Duran (1975, p. 249-250).

144. Document citat i transcrit per Duran (1975, p. 250).

145. Document citat i transcrit per Duran (1975, p. 250).

l'any MCCCCXXXVIII, les quals li eren degudes per unes vidrieres que ha fetes portar de Bruges, les quals són stades meses en la finestra de la casa del Consell de XXX qui és vers lo verger, les quals han costat, axí com en lo dit albarà se conté que cobre ensemps, ab àpoca closa per lo dit notari los dia e any damunt dits --- XVIII ll. XIII s. III.

[...]

(AHCB, Consell de Cent XI-54, Clavaria, 1438-1439, f. 92v.)

(Reg. 4) El mestre de vidrieres Terri de Metz i el pintor Guillem Talarn s'encarreguen de la confecció d'una vidriera per a la capella de la Casa de la Ciutat. El tema representat podria ser el judici final.

(Reg. 4a) 4 de setembre de 1444. Els consellers autoritzen la realització d'un retaule per a la capella de la Casa de la Ciutat, així com la construcció d'una finestra amb reixes i vidriera per tal d'illuminar el dit retaule.

Conçell tengut sobre lo reataula faedor en la Capella de Casa de la Ciutat.

Dimecres, a III del mes de setembre any MCCCCXLIII. Los honorables consellers tots V, e los XII prohòmens elegits per deliberar lo fet del reataula de la capella de casa de la dita ciutat, ajustats dins lo ort de la dita casa, conclougueren e deliberaren que-l dit reataula se faés en la dita capella per lo millor e pus abte pintor que encerchar e trobar se posqués, e que-ls dits honorables consellers se convenguessen ab ell del preu e cost, axí de pintar com de fusta. E prometre e fer pagar lo preu al que-l sea convengut, e ab aquelles invocacions e istories que-ls plauria, e ab bella e notabla finestra \rexes/ e ab vedriera que-ls serie vist faedor per ço que-l dit reataula se pogués pus clarament veure e mirar, e fer e fermar-ne capítols e cartes sobre les quals coses \e altres faents al fet/ lo dit Conçell de XII prohòmens, comès als dits honorables consellers plenariament lurs veus. E açí pres conclusió lo dit fet.

[...]

(AHCB, Consell de Cent II-3, Registre de deliberacions, 1442-1446, f. 38v.)

(Reg. 4b) 24 d'abril de 1447. Els consellers deliberen el pagament al pintor Guillem Talarn del patró que ha fet per a la vidriera de la finestra de la capella de la Casa de la Ciutat.¹⁴⁶

[...]

Ítem, fou proposat com en lo present any, per les rahons devall especificades, són estades fetes diverses despeses, ço és de una part:

146. Document citat i parcialment transcrit per Duran (1975, p. 251).

147. El present document és extret de Duran (1975, p. 251), ja que no ha estat possible localitzar-lo. Les normes de transcripció s'han adaptat a les de la resta dels documents.

[...]

Ítem, d'altra part, aquells XVI florins, los quals són estats liurats a-n Guillem Talarn, pintor, per fer e pintar un patró ab lo qual sia feta vidriera a la finestra de la capella de la casa de la ciutat.

E és necessari que sia provehit que les dites despeses sien meses en compte en tal forma que los racionals de la ciutat sens dificultat les admeten.

[...]

(AHCB, Consell de Cent II-4, Registre de deliberacions, 1446-1448, f. 99v.)

(Reg. 4c) 25 d'abril de 1447. Acord sobre el pagament fet a Guillem Talarn, pintor, per fer i pintar el patró de la vidriera de la finestra de la capella de la Casa de la Ciutat.

[...]

Ítem, d'altra part, aquells XVI florins, los quals són estats liurats a-n G. Talarn, pintor, per fer e pintar un patró ab lo qual sia feta vidriera a la finestra de la capella de la casa de la ciutat.

Les quals despeses se han admeses per lo present Conçell en tal forma que los racionals de la ciutat sens dificultat les admeten.

[...]

(AHCB, Consell de Cent II-4, Registre de deliberacions, 1446-1448, f. 101.)

(Reg. 4d) 6 de febrer de 1449. Capítols concertats entre els consellers, d'una part, i de l'altra, Guillem Talarn, pintor, i Terri de Metz, vidrier, per a la realització de la vidriera de la finestra de la capella de la Casa de la Ciutat.¹⁴⁷

Capítols fets e concordats entre los honorables consellers de Barcelona d'una part e en Guillem Talarn, pintor, e en Therry Demés, vidrier de la dita ciutat de la part altra, per raó d'una vidriera faedora en la finestra de la capella de la Casa de la dita Ciutat. Primerament, és concordat que los dits Guillem Talarn i Therry Demés facen la dita vidriera segons lo patró que-ls és estat donat per los dits honorables consellers ab colors de blanc, negre e groc. Ítem, que haien fet la dita vidriera e mesa deins la dita finestra dins sis mesos primers vinent, tota dilació e excepció remoguda. Ítem, que los dits honorables consellers faran donar als dits Guillem e Therry per la dita vidriera LXXX florins d'or d'Aragó o per aquells XXXXIII lliures barcinonenses pagadores per aquests termens, ço és: la terça part ara de present e l'altra terça part dins quatre mesos primers vinents, e la restant terça part com la dita vidriera serà acabada e mesa e bé acabada en la dita finestra a coneguda de persones expertes en semblants coses; e a càrrec dels dits Guillem e Therry sien totes messions qui s'hagen a fer

per raó de la dita vidriera e metre aquella en la dita finestra, exceptat per ferre si n'hi haurà mester. Ítem, los dits Guillem e Therry prometen de cumplir les dites coses sense tota dilació e excepció, e per ço que sia pus segur donen per fermances n'Alard Plaça, batifulla d'or e d'argent de la dita ciutat, qui ab ells e sens ells hi sia tengut e obligat. E lo dit n'Alard Plaça, acceptant de bon grat la dita fermaça, convé e promet als dits honorables consellers que ab los dits principals llurs e sens ells serà tengut de les dites coses, e que aquelles tendrà e observarà, e tenir e observar farà segons damunt és contengut. E per ço atendre e cumplir així principals com fermances, quescú per lo tot, n'obliguen tots llurs béns e de quescú per lo tot, haüts e per haver. E ho juren llargament. E renunciem, etc. E volen les dites parts que dels presents capitols sien fetes una e moltes cartes ab aquells pactes, aplicacions, obligacions, sagraments, renunciacions a altres clàusules e cauteles necessàries e convinents a coneguda del notari del present contracte. Die jovis VI februari, anno a Nativitate Domini MCCCCXLVIII. Honorabilis Raimundus Çavall, Petrus de Ciges, Petrus Astradas, Consiliarii anno presente civitate Barchinone, una cum honorabilis Francisco Carbó, Petro de Conomimas, ab hoc actu absentibus parts ex una, et dictus Guillelmus Talarn, Tarrinus Demés et Alardus Plaça laudarunt et firmarunt predicta capitula et omnia et singula in eis contenta. Et dictus Guillelmus, Tarrinus et Alardus pro hiis obli. etc. jur. etc. re. etc. Testes venerabilis Guillelmus Petrus Çatorra, civis Barchinona, et Petrus Ferrarii, vergarius honorabilis consiliariorum.

(AHCB, Fons Municipal, Obreria: 6-II-1449.)

(Reg. 4e) 7 de febrer de 1449. El pintor Guillem Talarn i el vidrier Terri de Metz firmen una època on manifesten haver rebut 14 lliures, 13 sous i 4 diners. Amb tota probabilitat es tracta de part del pagament de la vidriera de la capella de la Casa de la Ciutat.

Die veneris VII febrerii anno predicto MCCCCXXXVIII.
[...]

Sit omnibus notum, quod, nos, Guillelmus Talarn, pictor, et Terrinus Demes, vitriarius, cives Barchinone, confitemur et recognoscimus vobis, venerabili Andree Marques, clavario dicte civitatis, quod vigore cuiusdam albarani honorabilium consiliariorum eiusdem civitatis vobis directi scripti ut infra, dedistis et solvistis nobis quatuordecim libras, tredecim solidos et quatuor denarios barchinonenses, causis et racionibus in dicto albarano quod vobis una cum presenti tradimus contente. Et ideo renunciando exceptioni peccunie non numerate et non solute et doli. Facimus vobis de predictis presens apoce instrumentum. Quod est actum Barchinone septima die mensis febrerii anno a nativitate Domini MCCCCXXX nono. Signa Guillelmi Talarn et Terrinii Demes, predictorum qui hec laudamus et firmamus.

Testes predicti.
[...]

(AHCB, Consell de Cent XXI-10, Àpoques, 1448-1456, f. 22.)

(Reg. 4f) 17 de juny de 1449. El pintor Guillem Talarn i el vidrier Terri de Metz firmen una època on manifesten haver rebut 29 lliures, 6 sous i 8 diners. Es tracta probablement de la resta del pagament de la vidriera de la capella de la Casa de la Ciutat.¹⁴⁸

Die martis XVII junii anno predicto MCCCCXLVIII.

Sit omnibus notum, quod, nos, Guillelmus Talarn, pictor, et Terrinus Demes, vitriarius, cives Barchinone, confitemur et recognoscimus vobis venerabili Andree Marques, clavario dicte civitatis, quod vigore cuiusdam albarani honorabilium consiliariorum eiusdem civitatis vobis directi scripti ut infra, dedistis et solvistis nobis viginti novem libras sex solidos et octo denarios barchinonenses causis et racionibus in dicto albarano quod vobis una cum presenti tradimus contente. Et ideo renunciando exceptioni peccunie non numerate et non solute et doli. Facimus vobis de predictis presens apoce instrumentum. Quod est actum Barchinone decima septima die mensis junii anno a nativitate domini MCCCCXXX nono. Signa Guillelmi Talarn et Terrinii Demes predictorum, qui hec laudamus et firmamus.

Testes predicti.
[...]

(AHCB, Consell de Cent XXI-10, Àpoques, 1448-1456, f. 33.)

(Reg. 4g) 7 d'agost de 1449. Terri de Metz, mestre de vidrieres, firma una època on manifesta haver rebut 15 lliures i 10 sous. Desconeixem per quin treball se li paga, però amb tota probabilitat es tracta d'un pagament per la vidriera de la capella.

Die jovis VII augusti anno predicto.

Sit omnibus notum, quod, ego, Terrinus Demes, magister vitriarius, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis venerabili Andree Marques, clavario dicte civitatis, quod vigore cuiusdam albarani honorabilium consiliariorum eiusdem civitatis vobis directi scripti ut infra, dedistis et solvistis michi quinque libras et decem solidos barchinonenses, causis et racionibus in dicto albarano quod vobis una cum presenti trado contente. Et ideo renunciando exceptioni peccunie non numerate et non solute et doli. Facto vobis de predictis presens apoce instrumentum. Quod est actum Barchinone septima die mensis augusti anno a nativitate domini MCCCCXXX nono. Signum Terrini Demes predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes predicti.
[...]

(AHCB, Consell de Cent XXI-10, Àpoques, 1448-1456, f. 37.)

(Reg. 5) 13 d'agost de 1459. Pagament fet a un mestre de vidrieres per reparar i netejar les vidrieres de la Sala del Consell de Trenta.

148. Document citat i transcrit per Duran (1975, p. 251-252).

[...]

Ítem, XV sous que ha pagats a un mestre de vedrieres per adobar e denagar¹⁴⁹ les vedrieres de la casa del XXX^a de la dita ciutat.

[...]

(AHCB, Consell de Cent XI-72,
Clavaria, 1459-1460, f. 81.)

(Reg. 6) 1 de juliol de 1477. Despeses ocasionades en reparar la vidriera de la capella de la Casa de la Ciutat i en altres feines per a la dita capella.

[...]

Ítem, XV sous que ha pagats per adobar la vedriera de la capella de la Casa de la Ciutat e spolsar e fregar lo retaula de la dita capella.

[...]

(AHCB, Consell de Cent XI-94,
Clavaria, 1477, f. 135.)

(Reg. 7) Jaume Fontanet fa dues vidrieres blanques amb els senyals de la Ciutat per a dues finestres del Racional que donen a l'hort.

(Reg. 7a) 17 de gener de 1531. Els consellers deliberen la conveniència de fer dues vidrieres blanques per a les finestres del Racional que donen a l'hort, per tal d'embellir aquesta estança i evitar les despeses que cada any es produeixen a causa de la renovació dels encerats.

[...]

Quant en lo altre pensament hagut per los dits honorables consellers, que per maior val y profit de la dita ciutat y embaliment de la Casa del Racional de aquella, fossen fetes de nou en les finestres de la dita casa, a la part del verger, dues vedrieres blanques ab sos gorniments, axí per embaliment de la dita casa com encara per relevar la dita ciutat de moltes despeses, les quals quiscun any se han a fer necessàriament per la dita Ciutat en fer enserats en les dites finestres, los quals quiscun any se han de renovar y costen ensús de tres lliures quiscun any. Lo dit Consell, sperant que lo dit pensament se spera redundar en molt profit e útil de la dita ciutat e embaliment de la dita Casa del Racional, ésser cosa més útil a la dita Ciutat pagar quoranta-sinch o sinquantia lliures per lo cost de dites vedrieres que no pagar quiscun any lo que costen de fer los enserats. Per ço feu deliberació e conclusió que lo dit pensament sie deduhit a efecte, e que dites vedrieres se fassen pus empero nos pach per aquelles per la dita Ciutat més avant de quoranta-sinch fins en sinquantia lliures, les quals se paguen de aquell dret o drets extraordinaris que seran més expeditis y millor ó poran comportar a cone-

guda dels dits honorables consellers e clavari, temetent la execució de dites coses y la ferma dels capítols, y alguns se hauran de fermar als dits honorables consellers.

(AHCB, Consell de Cent II-51, Registre de deliberacions, 1530-1532, f. 8v.)

(Reg. 7b) 24 de gener de 1531. Capítols firmats entre els consellers i Jaume Fontanet, pintor i mestre de vidrieres, per a la fabricació de les dues vidrieres blanques amb els senyals de la Ciutat destinades a les finestres del Racional que donen a l'hort.¹⁵⁰

Die lune XXIII mensis januarii anno a nativitate domini MDXXXI.

Sobre la fàbrica de dues vedrieres blanques deliberades ésser fetas en dues finestres de la Casa del Racional de la ciutat que tenen vista bers lo verger de la dita casa, són stats fets, fermats y concordats entre los magnífichs consellers de la dita ciutat de Barcelona, havent-ne de aquestes coses ple y special poder del Consell de Cent Jurats celebrat a XVII del present mes de janer, de una part, e mestre Jaume Fontanet, pintor e mestre de vedrieres de la part altra, los capítols e avinences següents:

Primerament és pactat, concordat e avengut entre les dites parts que lo dit Jaume Fontanet sie tengut y obligat, segons que ab los presents se obligua e promet als dits magnífichs consellers en nom de la dita Ciutat, que ell dessí¹⁵¹ pertot lo mes de febrer propvinent, farà e fabricarà e darà acabades e posades, dues vedrieres de vidre blanch que sia de la terra, bones e cabades com de bon mestre se pertany, co és, la una en la finestra de la dita Casa del Racional, la qual finestra és situada al costat e pus cerca de la porta per hont se entre e ix del dit Racional al dit verger, de mige finestra en amunt, ço és tant com obre la porta de dita finestra pus alta. E la altra vedriera, en la altra finestra que sta devant lo taulell del dit racional, e prop de la font del rachó del dit verger, tant com té e compren la llum de la dita finestra, en les quals finestres ha de fer e posar, raó coneguda sua lo dit mestre Jaume Fontanet, senyals de la Ciutat.

Ítem, és concordat entre les dites parts que lo dit mestre Jaume Fontanet hage e sie tengut, segons que se obligue e promet, donar e posar a totes ses despeses los ferros en los quals staran basades les dites vedrieres, ço és, la finestra gran un croher ab dues barres que devallaran dalt a baix e dues altres, e aquestes seran les principals, e altres barres o fusells de ferro de palm en palm, o axí com serà vist ésser necessari e útil a obs e per seguretat de la dita vedriera. E en la altra mija vedriera farà baix una barra de ferro ample en la qual starà assentada la dita vedriera, la qual farà tant ample que com la porta de dita finestra tancara vingüés a batre ab la dita barra de ferro, a fi que tingue més de un quart de ample, es més una barra de ferro dalt a baix, e los fussels de ferro de la forma de la altra finestra, e totes les dites coses ha de posar ben ferm a fi que lo vent non pugue fer moure ne fer jugar les vedrieres.

Ítem, és concordat entre les dites parts que lo dit mestre Jaume

149. Per netejar.

150. Document citat per Duran (1975, p. 252).

151. Per d'ací.

Fontanet hage e sie tengut, segons que ab los presents se obligue e promet, texir e posar un filat de fil de lleutó en quiscuna de les dites dues reixes, ço és, en la gran tota la reixa dalt a baix e, en la altra, un palm més baix de la vedriera o allí hont li vendrà la barra de la reixa de dita finestra.

Ítem, és concordat y apuntat que los dits magnífichs consellers, en nom de la dita Ciutat, havents com dit és de aquestes coses ple y special poder del dit Consell de Cent Jurats, haïen e sien tenguts, segons que prometen donar e pagar, o fer donar e pagar, per totes les sus dites vedrieres, axí per vidres, mans, ferros, ploms, leutó e totes altres coses necessàries e útils, e posades en les finestres ab degut acabament, segons se pertany al dit mestre Jaume Fontanet, quaranta-vuyt lliures de moneda barcelonesa, pagadores en la forma següent: co és, de present, per bestreta de la dita fabena, vint lliures, e les restants vint-y-vuyt lliures per compliment de dites quaranta-vuyt lliures en continent que serà acabada dita fabena e seran posades dites vedrieres ab tot compliment, ab sos reixats com dessús és dit.

E per ço, atendre e complir, tenir e ferrar-ne, obliguen la una part a la altra, ço és, los dits magnífichs consellers los béns de la dita Ciutat, no empero obligant los llurs propis. E lo dit mestre Jaume Fontanet los béns seus. E més, se impose, graciosament, pena de vint-y-sinch lliures, la qual tantes voltes fos comesa e guanyada a la dita Ciutat quantes lo contrari per ell seria fet romanent lo present contracte de la pròpia forsa e valor. E ho jure a nostre Senyor Déu e als seus Sants Quatre Evangelis.

Testes fuere magister Francisci Terre De Picalgnes, Francisci Stella, Petri Çapila, Petri Porraca et Petri Polerb, consiliariores, et magistrum Jacobi Fontanet, predictorum, sicut honorabilis Benedictus Folguer et Joannes Clemens Folguer, mercatores, ac Raphaeli Çafont, tintoreries, cives Barcinone.

(AHCB, Consell de Cent XIII-34, Manual, 1530-1539, f. 11 i 12.)

(Reg. 7c) Febrer de 1532. Pagament fet a Jaume Fontanet, pintor i mestre de vidrieres, per les dues vidrieres blanques amb els senyals de la Ciutat fetes per a les finestres del Racional que donen a l'hort.

Dates del florí e mitg florí.

Primerament, pos en data a Jaume Fontanet, pintor y mestre de vedrieres, de voluntat sua al discret en Joan Lorenç Calça, notari la Scrivania del racional de la dita Ciutat, la quantitat fora posada la qual dins lo mig any de que és lo present compte, qui comença a córrer lo primer de agost any MDXXXI e fineix lo darrer de janer any MDXXXII, li he fet dir y scriure en la Tàula de la Ciutat de Barcelona, XXXXVIII lliures barchinoneses al dit Fontanet degudes, e pertanyents per lo preu e fàbrica de dues vedrieres blanques, de vidre de la terra, ab los senyals de la dita Ciutat, axí per los vidres, mans, ferro, ploms, leutó e totes altres coses necessàries per ell fetes e posades en dues finestres, en la casa o apartament del Racional de la dita Ciutat, qui tenen vista vers lo verger de la dita casa, juxta forma, sèria y tenor dels capitols per y entre

los honorables consellers havent-ne potestat del Consell de Cent Jurats de la dita Ciutat, celebrat a XVII janer proppassat, per una part, y lo dit mestre Jaume Fontanet de la part altre, de les quals és stada testificada carta en la Scrivania de l'honorable Consell de la dita Ciutat a XXIII del dit e proppassat mes de janer, segons en dita cauhela se conté, la qual he cobrada ensemps ab la època closa lo dit die ---- XXXXVIII ll.

(AHCB, Consell de Cent XI-175, Clavaria, 1531-1532, f. 176.)

(Reg. 8) Setembre de 1535. Pagament fet a Jaume Fontanet, pintor, per reparar la vidriera de les Virtuts i netejar les altres vidrieres de la Casa de la Ciutat.¹⁵²

[...]

Ítem, a mestre Jaume Fontanet, pintor, per adob de la vedriera de las Virtuts y netejar las otras de la present casa ---- XXXXVIII s.

[...]

(AHCB, Consell de Cent XX-2, Correu i Menut, 1522-1539, f. 160v.)

(Reg. 9) Agost de 1537. Pagament fet a Jaume Fontanet, pintor, pels filats de fil de llautó de dues finestres de l'Escrivania del Consell que donen al carrer.

Ítem, a na Jaume Fontanet, pintor, per lo preu de uns filats de fil de lautó a obs de dues finestres de la Scrivania del Consell de la dita Ciutat que miren a la carrera, que pesen XII lliures VI unces, a raó IIII sous la lliura, L sous, e per las mans, XXXX sous ---- LXXXX s.

[...]

(AHCB, Consell de Cent XX-2, Correu i Menut, 1522-1539, f. 181v.)

(Reg. 10) Jaume Fontanet repara les vidrieres de la Sala del Consell de Trenta i de la capella de la Casa de la Ciutat.

(Reg. 10a) 24 de novembre de 1543. Es delibera el pagament a Jaume Fontanet, pintor, per reparar les vidrieres de la Sala del Consell de Trenta i de la capella de la Casa de la Ciutat.

[...]

E quant an aquelles trenta liures demanades per Jaume Fontanet, pintor, per la feyna y adob de les vedrieres de la Casa de Trenta y de la capella qui és en la dita casa, segons un compte per

152. Document citat per Duran (1975, p. 252).

ell donat y examinat en lo ofici o Casa del Racional de la present ciutat.

[...]

(AHCBC, Consell de Cent II-57, Registre de deliberacions, 1542-1544, f. 41v.)

(Reg. 10b) 27 de novembre de 1543. Els consellers autoritzen el pagament a Jaume Fontanet, pintor, per reparar les vidrieres de la Sala del Consell de Trenta i de la capella de la Casa de la Ciutat.

[...]

E quant an aquelles XXX lliures demanades per Jaume Fontanet, pintor, per la fahena y adob de les vadrieres de la Casa de Trenta y de la capella qui és en la dita casa, segons un compte per ell donat y examinat en lo ofici o Casa del Racional de la present ciutat.

[...]

(AHCBC, Consell de Cent II-57, Registre de deliberacions, 1542-1544, f. 43v.)

(Reg. 11) Nicolau de Credensa repara una vidriera del Racional.

(Reg. 11a) Novembre de 1550. Pagament fet a Nicolau de Credensa per reparar la vidriera del Racional.

[...]

Item, Nicholau de Credensa, per adobar la vedriera del Racional hi posar uns vidres ---- IIII s.

[...]

(AHCBC, Consell de Cent XX-3, Correu i Menut, 1539-1554, f. 161.)

(Reg. 11b) 12 de desembre de 1550. Pagament fet a Nicolau de Credensa per reparar la vidriera del Racional.

[...]

Item, quatre sous a pagats an en Nicholau de Credensa per adobar la vedriera del Racional y per posar-hi uns vidres.

[...]

(AHCBC, Consell de Cent XI-157, Clavaria, 1550-1551, f. 107.)

(Reg. 11c) Octubre de 1551. Pagament fet a Nicolau de Credensa, pintor, per reparar i posar uns vidres a la vidriera del Racional.

[...]

Item, an en Nicholau de Credensa, pintor, per adobar uns

vidres de la vedriera del Racional y fer vidra[r]¹⁵³ aquella ---- VIII s.

[...]

(AHCBC, Consell de Cent XX-3, Correu i Menut, 1539-1554, f. 170.)

(Reg. 12) Pagament fet a Nicolau de Credensa per reparar una vidriera.

Compte del que jo tinch a cobrar per lo albarà de correu.

[...]

Més, he donat a Nicholau de Credensa, per lo adobar de la vedriera ---- VIII s.

[...]

(AHCBC, Consell de Cent XX-18, Correu i Menut, s. d.)

(Reg. 13) Agost de 1556. Pagament fet al pintor Nicolau de Credensa per reparar la vidriera dels Cinc Consellers de la Sala del Consell de Trenta, així com el filat de fora, i una vidriera del Racional.

[...]

Item, an en Nicholau de Credensa, pintor, per adobar la vedriera dels Sinch consellés de la Casa de Trenta y lo filat de fora, y adobar la vedriera del Racional tres vegades ---- XXXXII s.

[...]

(AHCBC, Consell de Cent XX-4, Correu i Menut, 1554-1574, f. 20.)

(Reg. 14) 24 i 25 de novembre de 1561. Es delibera i s'autoritza el pagament a Fontanet, pintor i vidrier, per diverses vidrieres que ha fet i d'altres que ha col·locat a les finestres i a altres parts de l'obra nova feta a la Casa de la Ciutat.¹⁵⁴

[...]

E quant al compte donat per [en blanc] Fontanet, pintor y vedrier de la present Ciutat, de les vedrieres ha fetes, de ordinatió de dita Ciutat, y de posar aquelles y altres vedrieres que la dita Ciutat havia fetes venir per les finestres y altres parts de la obra nova feta en dita Casa de la Ciutat.

[...]

E per [en blanc] Fontanet, pintor y vedrier de la present Ciutat, de les vedrieres ha fetes de ordinatió de dita Ciutat, y de posar aquelles y altres vedrieres que la dita Ciutat havia fets venir per les finestres y altres parts de la obra nova feta en dita Casa de la Ciutat.

[...]

(AHCBC, Consell de Cent II-70, Registre de deliberacions, 1560-1561, f. 76 i 83v.)

153. Per *envidrar*.

154. Document citat i transcrit per Duran (1975, p. 253).

(Reg. 15) 25 d'abril de 1562. Els consellers autoritzen el pagament a Jaume Fontanet, vidrier, per la reparació de les vidrieres de les finestres de l'Apartament Primer de Trenta, que és al costat de la capella.¹⁵⁵

[...]

E quant a les despeses fetes per reparació de les vidrieres de l'Apartament Primer de Trenta ha feta Jaume Fontanet, vidrier, en les finestres són en la paret de dit Apartament que és al costat de la capella.

[...]

(AHCBC, Consell de Cent II-71, Registre de deliberacions, 1561-1562, f. 37v.)

(Reg. 16) Març de 1566. Pagament fet al fuster Francesc Teixidor per posar dues posts d'àlber blanc a la vidriera del Racional.

[...]

Ítem, al dit Francesch Teixidor, per posar dues posts de àlber blanch a la vedriera del Racional ---- VI s.

[...]

(AHCBC, Consell de Cent XX-4, Correu i Menut, 1554-1574, f. 106.)

(Reg. 17) Maig de 1566. Pagament fet a Jaume Fontanet, pintor, per reparar un blasó de la vidriera del Racional.¹⁵⁶

[...]

Ítem, a Jaume Fontanet, pintor, per adobar una lisonja a la vedriera del Racional ---- III s.

[...]

(AHCBC, Consell de Cent XX-4, Correu i Menut, 1554-1574, f. 108.)

(Reg. 18) 24 d'octubre i 16 de novembre de 1570. Es delibera i s'autoritza l'ocupació del càrrec de pintor, guarda de l'àguila i reparador de les vidrieres de la Ciutat per part del pintor Nicolau de Credensa a causa de la mort del mestre Antoni Sabater, pintor.

[...]

Més, provehiren a mestre Nicholau de Credensa, pintor, en lo ofici de pintor, lo guarda de la àguila e adobador de las vidrieras de la present ciutat, vagant dit ofici per mort de mestre Antoni [en blanc], pintor, últim possessor de dit ofici.

[...]

E quant a les admissions demanades ésser fetas de la persona de Hieronim Matxí, mestre de cases, en y per mestre de las fonts de la

present ciutat, per renunciatio de dit ofici feta per Pera Blay, mestre de cases, e de Nicholau de Credensa, pintor, en lo ofici de pintor de la àguila e adobador de les vidrieras de la present ciutat, vagant per mort de mestre Antoni Sabater, pintor, últim possessor de dit ofici.

[...]

(AHCBC, Consell de Cent II-79, Registre de deliberacions, 1569-1570, f. 99v, 100, 101v i 102.)

(Reg. 19) 24 de novembre de 1575. El Consell autoritza el pagament a Joan Fontanet, pintor, per reparar diverses vidrieres de la Casa de la Ciutat.

[...]

E altre, per Joan Fontanet, pintor, per adobar diverses vadrieres de la present casa.

[...]

(AHCBC, Consell de Cent II-84, Registre de deliberacions, 1574-1575, f. 132v.)

(Reg. 20) Febrer de 1580. Pagament fet a la vídua Elisabet Fontaneta per diversos panys de vidre.

[...]

Ítem, a la senyora Elisabet Fontaneta, vyuda, per dos panys, que cada pany té diset palms, que són los dos trenta y quatre palms, y per un pany que té tretze palms y en dit pany si són posats quatre palms de vidre nou que, per lo vist y examinat dit compte, ha de haver ---- CC s.

[...]

(AHCBC, Consellers XIX-22, Correu i Menut, 1574-1587: II-1580.)

(Reg. 21) Novembre de 1583. Pagament fet a la vídua Fontaneta per reparar un pany de la vidriera de la Sala del Trentenari Vell.

[...]

Ítem, a la vyuda Fontaneta per lo adob de un pany de la vidriera de la Instancia del Trentenari Vell per lo qual se va a l'ort y és al costat de la capella de la present casa, quoranta-vuyt sous ---- XXXXVIII s.

[...]

(AHCBC, Consellers XIX-22, Correu i Menut, 1574-1587: XI-1580.)

155. Document citat i transcrit per Duran (1975, p. 253).

156. Document citat per Duran (1975, p. 253).

(Reg. 22) El pintor de vidrieres Joan Jordà fa una vidriera per a la finestra del Racional de la Casa de la Ciutat.

(Reg. 22a) 25 d'abril de 1592. El Consell de Trenta delibera que el compte presentat per Joan Jordà, pintor de vidrieres, sigui passat al Consell de Cent.

[...]

E quant al compte presentat per Joan Jordà, pintor de vedrieres, lo qual puye vint-y-tres lliures y tretze sous, demanat la quantitat continguda en lo dit compte ésser-li pagada.

Lo dit Consell féu deslberatio y conclusió que sie puyat dit compte a Consell de Cent per a qui dit compte li sie pagat.

[...]

(AHCB, Consell de Cent II-101, Registre de deliberacions, 1591-1592, f. 75v.)

(Reg. 22b) 25 d'abril de 1592. Autorització per part del Consell de Cent perquè siguin pagats dos comptes, un d'ells al pintor Joan Jordà per una vidriera de la finestra del Racional.

[...]

E quant al compte presentat per Joan Jordà, pintor, y T. Guerra, tapisser, de la vedriera feta a la finestra del Racional y per un tapit fet en lo taulell del dit Racional, que puye entre tot XXIII lliures XIII sous.

Lo dit Consell féu deslberatio y conclusió que lo dit compte sie pagat, vist y examinat per lo racional, del compte extraordinari de la tercera part, y per ço spedides les cauteles necessàries.

[...]

(AHCB, Consell de Cent II-101, Registre de deliberacions, 1591-1592, f. 78.)

(Reg. 23) Març de 1599. Pagament fet al mestre Joan Jordà, vidrier, per diverses feines fetes en reparar una vidriera de la finestra del Racional.

[...]

Ítem, és degut a mestre Joan Jordà, vedrier, tres liures per adobar una vedriera de la finestra de la Scrivania del racional y haver-hi posats quatre palms de vidre y haver resoldada y relligada dita vedriera y haver-hi fetes dues barres de ferro que pesen nou liures, val tot per mans y bestretes, dites tres liures ---- LX s.

[...]

(AHCB, Consell de Cent XX-5, Correu i Menut, 1598-1605: III-1599.)

(Reg. 24) Abril de 1599. Pagament fet al vidrier de vidrieres Joan Jordà per emplomar i posar vidre nou a les vidrieres de l'Escrivania Major.

[...]

Ítem, a Joan Jordà, vedrier de vedrieres, nou liures per emplomar de nou les vedrieres de la Scrivania maior y dos palms de vidre nou, que són entre tot trenta palms a raó 6 sous per palm ---- CLXXX s.

[...]

(AHCB, Consell de Cent XX-5, Correu i Menut, 1598-1605: IV-1599.)

BARCELONA, SALA D'ARMES DE LA DUANA *per Carme Domínguez*

Els edificis públics que es trobaven sota el patronat de la Casa de la Ciutat de Barcelona eren molt nombrosos i acomplien funcions diverses. Si bé les notícies pel que fa a l'existència de vidrieres són molt més nombroses a partir del segle XVII, no volem deixar de constatar, com a preàmbul del que serà l'estudi de les vidrieres en segles posteriors, algunes d'aquestes notícies que ja sorgeixen durant el segle XVI. S'inclou aquí només la Sala d'Armes de la Duana, mentre que la documentació sobre l'església de Sant Sebastià i la de Sant Bertran ha estat col·locada, en aquest mateix volum, amb els altres edificis eclesiàstics de Barcelona.

L'edifici, denominat habitualment Duana o Pallol, tingué els seus orígens en la construcció feta en temps del rei Joan I destinada a magatzem de blat. L'any 1441, el Consell de la Ciutat edificà sobre d'aquest magatzem un pis destinat a la venda de draps. Més tard, el 1598, aquest pis s'habilità per a sala d'armes, mentre que la planta baixa continuà destinada a magatzem de blat i pallol. El conjunt de l'edifici es trobava limitat pel carrer de la Vidrieria, la plaça del Blat i la plaça de la Pescateria Vella, proper, doncs, a la Casa del General.

Pel que fa a la planta baixa, hem pogut documentar la presència, a les finestres, de filats de fil de llautó i d'aram

des de l'any 1582. Aquests filats, junt amb reixes de ferro i la col·locació de teles encerades, tenien per finalitat preservar el blat i els draps de les inclemències del temps.¹⁵⁷

El dia 3 de juny de 1598, els consellers prengueren la decisió d'ubicar la Sala de les Armes de la ciutat a la «sala gran» de la Duana. El dia 26 del mateix mes, el pintor de vidrieres Joan Jordà firmà el contracte per a la fabricació de les vidrieres de la dita Sala, vidrieres que havien d'estar acabades el dia 18 d'octubre del mateix any. Aquesta celeritat en les obres fou deguda, pel que hem pogut comprovar, a la imminent arribada del rei a la ciutat.¹⁵⁸ Al text del contracte (reg. 1) es menciona la fabricació de dotze vidrieres, una per a cada finestra de la Sala. Les vidrieres havien de ser de vidre blanc i, a cada una d'elles, hi havia de figurar l'escut de la ciutat, de la mateixa manera que en les vidrieres de la Sala del Consell de Trenta de la Casa de la Ciutat.

L'edifici, que deixà de pertànyer al Consell municipal a mitjan segle XVII, i que es convertí posteriorment en Palau del Virrei, Palau Reial i finalment en Jutjat de Pau, fou destruït a causa d'un incendi el 1875.

RECALL DOCUMENTAL

(Reg. 1) 26 de juny de 1598. Compromís per part de Joan Jordà, pintor de vidrieres, per fer les vidrieres de les finestres de la Sala de les Armes, vidrieres que ha de realitzar com les de la Sala del Consell de Trenta, amb els senyals de la Ciutat.

[...] *veneris XXVI mensis junii anno a nativitate domini MDLXXXVIII...*

Dicto die.

Ego, Joannes Jorda, pictor de vedrieres, civis Barchinone, gratias, etc. Convenio et promitto vobis, magnificis consiliariis et octo personis de la vuytana de guerra, hic convocatis in aula Consilii ordinarii civitatis Barchinone, his presentibus, quod hinc ad diem decimam octavam mensis octobris proxime veniens, faciam, et operabo, et assentabo, singulas vedrieras de vidre blanch y clar in illis duodecimi fenestris que sunt en la Sala de armes se fa a la Duana, segons les mides li donaran, fent en cada una d'ellas un senyal de la Ciutat de la manera són los de las fenestras de la Sala del Consell ordinarii de les cases de la Ciutat, pretio sive mercede ad rationem, sis sous palm quadrat, les quals vedrieras promet fer

bonas y ben fetas, segons de un bon oficial se pertany, posant per lo vidre, plom y estany, la Ciutat empero li haze donar las travessas de ferro y guix y un mestre de cases que li ajud a posar los ferros. Confitens et recognoscens vobis quod in solutum prorrata dicti pretii habui et recepi a vobis quinquaginta libras monete Barchinone verum si forçan per dictum tempus ego dictas vedrieras bonas et bene operatas pro ut decet non fecero fiat et in proximo.

Et dedit in fidemissores Antonium Gallart, ligni fabrum et Jacobum Basil, pictorem civis Barchinone. Et quemque conveniens in solidum fiat juxta stillus ut in proxima.

Testes firme dicti Joannis Jorda sunt Paulus Amell vergarius civis et discretus Stephanus Gilabertus Bruniquer notarius publicus Barchinone.

Testes firme dictorum fidemissorum qui fuerunt et juraverunt Barchinone die prima julii quiusdem anni sunt discretus Franciscus Guardiola notarius publicus Barchinone, Hillaginus Quer, scriptor Barchinone.

[...]

(AHCB, Consell de Cent XIII-47, Manual, 1598-1605, f. 9r i v.)

GIRONA, CASA DE LA CIUTAT, CAPELLA DE SANT MIQUEL *per Carme Domínguez*

La Casa de la Ciutat de Girona és un altre exemple d'edifici d'ús civil que incorporà a principi del segle XVI la decoració amb vidrieres, però, a diferència de la Casa de la Ciutat de Barcelona, sembla que aquest element decoratiu es limità a la seva capella. Tampoc en aquest cas no podem parlar de cap resta conservada. La capella de Sant Miquel, autoritzada construir l'any 1454 pel bisbe Bernat de Pau, perdé la seva volta l'any 1859 i l'any següent fou enderrocada per construir en el seu lloc el Teatre de la Reina.¹⁵⁹

La notícia sobre les vidrieres d'aquesta capella ja fou avançada en el CVMA dedicat a la catedral de Girona, però la seva localització pertany a Batlle (1971), que trobà el document a l'arxiu municipal i el transcriví parcial-

157. AHCB, Consell de Cent II-92, Registre de deliberacions, 1582-1583, f. 13, 83 i 103.

158. AHCB, Consell de Cent II-107, Registre de deliberacions, 1597-1598, f. 205 i 206. En relació amb el pintor de vidrieres Joan Jordà, vegeu Cañellas (2000b, p. 89-91) i els capítols corresponents a l'església de Santa Maria de Cervera i al Consell de Cent i la Llotja de Barcelona del present volum.

159. Per a la dada del bisbe Bernat de Pau, vegeu Luis BATLLE Y PRATS, «La Casa del Concell de Gerona en 1498», *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses* (Girona), vol. XVIII (1965), p. 375 i 381. Per a la del 1859, vegeu Enrique Claudio GIRBAL, *Guía-cicerone de la inmortal Gerona*, Girona, Tipografía G. Cumané, 1866, p. 85 i 93. Tan sols s'ha conservat el llindar de la porta d'accés a la capella (Museu Arqueològic) i part del primitiu retaule (Museu Provincial).

ment. En la resta dels estudis d'aquest investigador, bon coneixedor dels documents municipals, no s'han trobat més referències sobre la col·locació de vidrieres a la Casa de la Ciutat de Girona.¹⁶⁰

No se sap amb certesa quan començà a edificar-se la Casa del Consell o de la Ciutat de Girona, però les restes més antigues que es conserven actualment (bàsicament l'arc d'entrada al pati) podrien datar de mitjan segle xv. Amb anterioritat podria haver existit algun altre edifici on es reunissin els primitius jurats de Girona, ja que l'estament data del 1283, quan Pere II expedí un decret que l'organitzava amb sis prohoms. L'edifici del Consell es completava amb altres edificacions municipals, com ara la Taula de Canvi, concedida per privilegi de la reina Maria l'any 1443, i la ja esmentada capella de Sant Miquel, que s'inicià a mitjan segle xv a la part dreta del fons del pati, però que patí diverses interrupcions fins que finalment fou acabada en el bienni 1497-1498.¹⁶¹

Com hem comentat, Batlle (1951, 1965) estudià diferents inventaris (1459, 1484 i 1498) d'aquesta casa municipal. En cap d'ells, on es descriuen diferents estances («cambra al costat de les lletrines», «entrada de la casa», «sala menor del concell», «arxiu», «sala major del concell», «capella», «cambra desús lo arxiu»), no s'alludeix a l'existència de vidrieres a les seves finestres. En canvi, en dos d'ells, es relacionen teles encerades per al seu tancament. Aquesta dada, tot i no ser determinant, ja que curiosament es tracta d'encerats que en el moment de ser inventariats no estaven col·locats, és l'única referència al mode de tancament de les finestres. D'altra banda, no podem descartar totalment l'existència de vidrieres, ja que els inventaris no acostumen a relacionar-les per tractar-se d'elements que difícilment es poden extreure i, per tant, no són susceptibles de pèrdua o sostracció.¹⁶²

L'encàrrec de vidrieres per a la capella de Sant Miquel es produeix uns vint anys després de l'acabament de l'edifici. Per a la seva confecció es contractaren l'abril de l'any 1519 els serveis del mestre de vidrieres de Barcelona Jaume Fontanet, que inicià, amb aquest encàrrec, la seva feina a la ciutat de Girona. Posteriorment, com podem veure en altres apartats d'aquesta publicació, ho farà a l'església dels franciscans (setembre de 1519), a la del monestir de Sant Pere de Galligants (abril de 1521) i, també, a la catedral (abril de 1520), on es pot admirar encara l'única obra conservada d'aquest artífex a Girona, el magnífic vitrall dels Evangelistes, els Doctors de l'Església i les Sibilles.¹⁶³ Després de la vidriera realitzada per a la rosassa de Sant Pere de Galligants el trobem encara actiu a Girona, concretament fent-se càrrec de la conservació de les vidrieres de la catedral entre els anys 1523 i 1540.¹⁶⁴

A l'època conservada al Manual d'acords municipals de l'any 1519, Jaume Fontanet manifesta haver rebut una part de les 10 lliures i 16 sous promesos per la realització i col·locació de dues vidrieres destinades a la capella de la Casa del Consell de la Ciutat. Una d'aquestes vidrieres, rodona, tindria les armes de la Ciutat i l'altra, la imatge del sant titular, sant Miquel Arcàngel. Probablement es tracta de dues vidrieres de mida reduïda, ja que la quantia destinada a la seva realització no és gaire important. Els contractes per a les vidrieres de les rosasses de l'església dels franciscans i de Sant Pere de Galligants se signaren per 40 i 43 lliures, respectivament, mentre que el gran vitrall de la nau de la catedral ho fou per 230 lliures. Al final de l'època, els jurats de la Ciutat ordenen que se li paguin al mestre Fontanet les 4 lliures i 11 sous restants, per la qual cosa suposem que en la data que se signà l'època, 5 d'abril de 1519, les vidrieres estarien ja, si no col·locades, molt avançades en la seva factura.

160. CVMA Catalunya, 2, p. 22. Vegeu també Jaume MARQUÈS I CASANOVAS, «Els vitralls de la seu de Girona», *Revista de Girona* (Girona), núm. 97 (1981), p. 272.

161. El mes de setembre de 1446 els jurats acordaren que s'anomenés Casa del Consell la nova llotja recentment construïda. La porta de la façana podria datar de final del segle xv. La dada del 1283 es deu a Pla (1946, p. 268); per a la del 1443, vegeu el plànol de la ciutat de Girona dels segles xiv-xv segons Joan M. Viader a Josep FUSES *et al.*, *Guia d'arquitectura de Girona*, Girona, Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya a Girona i La Gaia Ciència, 1980, p. 22-23; per a les darreres dades explicades, vegeu Luis BATLLE Y PRATS, «La antiga capilla de San Miguel de la Casa de la Ciudad», *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses* (Girona), vol. xx (1971), p. 318-319.

162. En un dels inventaris llegim: «Ítem, I enserat gornit de fust per a metre devant la finestra de la sala qui és del forment», Luis BATLLE Y PRATS, «Inventarios municipales gerundenses del siglo xv», *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses* (Girona), vol. vi (1951), p. 190; AHCG, Manual d'acords, 1484, f. 120-123. A l'altre: «Ítem, [en l'arxiu], un anserat gornit de fust per metre devant la finestra», Batlle (1965, p. 378); AHCG, Manual d'acords, 1498, f. 55v. I, de fet, tampoc en un altre inventari de la capella corresponent a l'any 1577 no es mencionen les vidrieres, que probablement encara estaven col·locades: Batlle (1971, p. 330-331).

163. Amb anterioritat trobem treballant a Girona el seu germà Gil Fontanet (anomenat Gili Joan o Joan Gili), que els anys 1472 i 1478 reparà diverses vidrieres de la catedral. Vegeu Marquès (1981, p. 272) i CVMA Catalunya, 2, p. 40.

164. Marquès (1981, p. 272) i CVMA Catalunya, 2, p. 41-42.

RECALL DOCUMENTAL

5 d'abril de 1519. Àpoca firmada pel vidrier de Barcelona Jaume Fontanet per la realització i col·locació de dues vidrieres per a la capella de la Casa del Consell de Girona: l'una, rodona, amb les armes de la Ciutat, i l'altra, amb la imatge de sant Miquel Arcàngel.¹⁶⁵

[...]

Apocha.

Jacobus Fontanet, vitrearius Barchinone, confiteor et recognosco vobis dicto clavari juratorum, quod solvistis michi, per modum infrascriptum VI libras V solidos VIII denarios prorata illarum decem libras sexdecim solidos monete Barchinone pro faciendo et operando et ponendo duas vitreas in capella domus Consilii predictae civitatis, unam cum armis dicte civitatis rotundam et aliam cum ymagine sancti Micaelis arcangeli, de qua quantitate, recepta Nicolao Noguier, paratore quod tenebat ius platee de la Lana, processerint ex dicto iure VI libras, V solidos, VIII denarios,

et quanvis dictus dominus Nicolaus Noguier debet dicte civitati IIII libras, quas serviverunt pro honorabili Hieronimo Franc, legum doctore, cive Barchinone, pro resta sui salarii advocati dicte civitatis in dicta civitate Barchinone, quam dictus dominus Hieronimus Franc tenuit, et IIII libras dare firmiter honorabili Micaeli Domingo, nunc jurato Gerunde, procuratori dicti Franc, qui Domingo ibidem presens firmavit apocham dicte civitati de dictis IIII libris.

Testes discretus Dalmacius Guibert, notarius, et Rafael Canil, chirurgius, Gerunde.

Actum Gerunde, die V aprilis MDXVIII.

Item, los jurats ordonen que lo clavari de jurats do e pach a-n Fontanet predit IIII lliures XI sous restants per dites vidrieres.

(AHCG, Administració municipal, Manual d'acords, núm. 119, 1519, f. 41v.)

CERVERA, PAERIA *per Esther Balasch*

Segons Duran i Sanpere, amb el document del privilegi d'Alfons I, en concedir que els moradors de Cervera poguessin agrupar-se en confraria i nomenar cònsols que els representessin, l'any 1182 es pot prendre com la data de la constitució municipal de Cervera. El primer edifici que aplegà les reunions dels paers i del Consell fou una casa del carrer Major coneguda com la Casa de Santes Creus. Aquesta fou potser la primera Paeria del segle XIV i al llarg de l'edat mitjana s'hi van anar fent constants treballs d'adequació. Tot apunta que aquest primer espai del govern municipal aviat no va poder acomplir les seves funcions i, l'any 1333, les sessions importants es van celebrar en un altre edifici, que, a més, es veié beneficiat mercès a l'anunci de celebrar Corts catalanes a Cervera, la qual cosa sembla que no es va dur a terme. La important notícia va impulsar l'inici de les reformes, fins al punt que l'edifici municipal anà esdevenint un espai amb prou cabuda per aplegar els prohoms, consellers i paers. El 1372 es van fer novament millores arrançant, en aquella ocasió, el terrat del porxo que acollia la venda del blat. El 1380, la sala tenia una porta externa per on s'accedia al campanar de Santa Maria, edificis que compartien espai. El porxat de la plaça municipal sembla que es va iniciar el 1420, tot i que ja hi havia espais porxats, i vuit anys després, arran del terratrèmol del 2 de febrer, quedà afectat l'edifici de la Paeria fins al punt que es trigaria força a reparar allò que el terratrèmol malmeté. La construcció d'una nova Paeria s'esdevingué al segle XV i s'hi documenta el mestre Martí Ymor, que es va fer càrrec de l'obra, tot i que la continuà Joan Barrufet, mestre de cases, que sembla que signà els plànols realitzats pel mestre francès Martí Ymor, que finà a la vila de Cervera el 1539.¹⁶⁶

Les noves estances del nou edifici de la Paeria s'anaren embellint amb senyals heràldics, que ajudaren a transmetre el valor simbòlic d'allò representat en el context polític. El vidre va contribuir a acollir imatges corporatives. El cérvol, símbol de la vila, esdevé un element de transmissió identitària i és precisament aquest senyal heràldic l'escollit per presidir els vitralls que ornamentaran l'estança principal, tot deixant alhora filtrar la llum que il·luminarà l'estança.

S'han conservat cinc documents del segle XVI sobre la vidriera de la Paeria. La primera notícia documental en la qual es manifesta la voluntat de realitzar un vitrall per a la vidriera de la finestra de la Paeria data del 19 d'agost de 1543. El document ens proporciona el nom del mestre Domènec Metge, pintor i mestre de vidrieres, del Regne de França, de la vila de Rumes, del bisbat de Lombes.¹⁶⁷ El contracte estipula que el vitrall i el filat aniran

165. Document citat i parcialment transcrit per Batlle (1971, p. 324).

166. Duran (1977b, p. 243-246).

167. Balasch i Llobet (2001, p. 318).

a càrrec del mestre, mentre que el ferro de les barres li ha de ser proporcionat per la institució. El document ens indica com havia de ser el vitrall, que, de fet, havia de contenir el senyal de la vila, i pel que es desprèn, ja es dona per sabut quin animal havia de ser, atès que no s'hi especifica; a més, el document ens deixa constància d'altres elements ornamentals, com ara que a l'entorn de la figura central s'hi han de col·locar unes puntes de diamant. Dos mesos més tard, el 7 d'octubre de 1534, el Consell de la Vila faculta als paers perquè es faci adobar l'escut de la vidriera i pagar l'import de la mateixa. La informació ens deixa clar que, si d'una banda s'havia de liquidar el pagament de l'obra ja feta, de l'altra, la mateixa obra s'havia d'adobar. Quina pogué ser la causa per la qual tan sols amb dos mesos s'hagués de fer adobar «lo scut del cervo als dits vedriés»? La limitació del text no ens permet anar més enllà del que aporta el document, tot i que podríem apuntar nombroses i possibles causes.

Pel novembre de 1534, el clavari municipal deixa constància del pagament d'un import de 4 lliures corresponents a la vidriera de la Paeria. La quantitat se satisfà a Pere Metge, mestre de vidrieres que treballà en la que havia executat el seu cosí germà Domènec Metge.

El 23 de novembre de 1534, Pere Metge reconeix haver rebut les 4 lliures de la vidriera de la Paeria. Ambdós vitrallers de cognom Metge i de parentiu són esmentats com a provinents de França. Un cop més, la nòmina de vitrallers es veu incrementada amb mestres forans que treballen al Principat, a vegades establint-se en un lloc, d'altres, com és el cas, fent una breu estada a la vila, on deixen el seu testimoni per emprendre de nou el camí cap a altres centres més importants.

Haurem d'esperar uns quants anys per documentar un altre vitraller. El 17 de desembre de 1581, documentem Pere Giralt, pintor i mestre de vidrieres, realitzant una vidriera per a la Paeria i treballs per a l'església de Santa Maria.¹⁶⁸ Pere Giralt va ser el mantenidor dels vitralls de la Seu Vella de Lleida entre els anys 1576 i 1582.¹⁶⁹ Aquesta és la darrera notícia que ens parla de vitralls, vitrallers i iconografies.

CERVERA, TAULA DE CANVI *per Esther Balasch*

Havent aconseguit la Paeria de Cervera el privilegi de les Corts per a l'erecció de la Taula de Canvi, el Consell municipal de la vila no genera cap notícia al respecte fins al 1603, en què es palesa la voluntat de dur-la a terme, tot i que ja es manifesta la necessitat d'endegar la institució i començar la construcció de la sala que s'havia de destinar a tal fi.

El Consell ordinari va estimar que un espai adequat i adient seria a sobre de l'església de Santa Eulàlia, fundada per Jaume del Solà l'any 1366. De planta quadrangular coberta amb volta de creueria, presentava l'heràldica del fundador. Construïda al peu del campanar, a l'exterior de l'església de Santa Maria, l'església o capella de Santa Eulàlia es va haver de reformar, tot traient la volta i fent de nou una paret de pedra a les parts frontal i lateral, amb unes noves parets que havien de tenir un gruix de quatre pams. Al cerverí Antoni Sala se li encomanà l'adquisició del material necessari per a l'obra, tot aprofitant un viatge que empenia a la població d'Artesa per adquirir-hi fusta. La fusta comprada serví per a l'embigat de l'obra de la nova institució.

El mestre de cases Antoni Joan Sala es documenta realitzant l'obra que permeté connectar l'edifici del govern municipal amb la Taula de Canvi. En la nova obra, hi deixà l'espai d'una lluernia perquè més endavant hi fos col·locada una vidriera. Tot el material per a l'obra va ser facilitat pels paers. L'any 1605, l'estança ja estava enllestida, tot compartint el mur del campanar, en el qual es deixà un buit per tal d'instal·lar-hi la caixa que havia de contenir els diners. Es proveí també de portes metàl·liques com una mesura més de protecció de l'estança, avui integrada en la seva totalitat a l'actual edifici de la Paeria. Un cop agençat l'espai, el racional de la vila de Cervera deixà anotat el pagament efectuat, que porta data de 5 de maig de 1605, a Joan Jordà i Carles Soquier, ambdós mestres de vidrieres, d'un import de 19 lliures i 17 sous per la vidriera de la Taula de Canvi, per tal que entri llum i claror a l'estança. El document servat no ens indica com era el vitrall ni les escenes que havia de contenir, tot i que Duran (1977, p. 264) esmenta que l'estança tenia dues finestres amb el senyal del cervol en sengles escuts. La documentació exhumada només fa referència a una lluernia, l'única que també s'esmenta al document transcrit per Duran al llibre suara esmentat.

168. Balasch i Llobet (2001, p. 318).

169. Company (1993, p. 224); Balasch i Fité (2001, p. 328); Fité (2000a, p. 73-74).

Quant als vitrallers Joan Solà i Carles Soquier treballant a Cervera, es documenten també a la catedral de Barcelona (Cañellas, 2000*b*, p. 89-93). Joan Jordà, d'origen francès, mestre de vidrieres i pintor, es documenta treballant en dues vidrieres del cimbori de la catedral de Barcelona, restaurant les vidrieres de la seu gironina i realitzant vidrieres noves a la seu de la capital comtal; se'l documenta també treballant a la Casa de la Ciutat de Barcelona i fins i tot a Mallorca. Quant a Carles Soquier, també d'origen francès, se'l documenta reparant vidrieres de la seu, com la de Sant Esteve, i fent tasques de reparació diverses, com reposar ploms, adobar panys i reemplaçar, entre altres tasques.

En referència a la vidriera realitzada per a la Taula de Canvi, el pagament deixa prou clar que s'efectuà a ambdós mestres de vidrieres, que treballaren, per tant, associats en aquesta comanda del govern municipal de Cervera.